

REPUBLIKA HRVATSKA

PUČKI PRAVOBRANITELJ

IZVJEŠĆE O RADU ZA 2004. GODINU

Zagreb, travanj 2005.

DIO PRVI

1. UVODNE NAPOMENE

Godišnje izvješće pučkog pravobranitelja Hrvatskom saboru, sukladno Zakonu o pučkom pravobranitelju, jest pregled njegova rada i podataka o stupnju poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana u prethodnoj godini do kojih je on došao u tom radu.

Izvješće o radu za 2004. godinu, pučki pravobranitelj Republike Hrvatske podnosi pod osobitim okolnostima.

Mandat pučkog pravobranitelja, gospodina Ante Klarića, istekao je u lipnju 2004. godine, a mandat zamjenicima pučkog pravobranitelja 31. studenoga 2004.

Od 1. prosinca 2004. godine, Ured pučkoga pravobranitelja / u daljem pisanju Ured / djeluje u novom sastavu. Izabran je novi pučki pravobranitelj i jedan novi zamjenik, a dva zamjenika, iz prethodnog mandata, izabrana su ponovno.

Ovo izvješće sadrži statistički pregled predmeta po pojedinim pravnim područjima te, djelomično, i po zemljopisnim kriterijima: gradovima i stranim državama.

Radi navedenih razloga, ovo izvješće ne sadrži cjelovit prikaz stanja i stupnja poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana, već pregled uočenih najznačajnijih i najbrojnijih pojava kršenja ljudskih prava te njihovih uzroka.

Smatramo potrebnim podsjetiti na neke ključne naglaske iz rasprave koja se vodila o prethodnom izvješću pučkog pravobranitelja (za 2003. godinu), a u kojoj su istaknuti problemi s kojima se pučki pravobranitelj suočava u svojem radu, te na zaključke Hrvatskoga sabora po podnesenom izvješću.

2. RASPRAVA O IZVJEŠĆU O RADU ZA 2003. GODINU

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina uočio je da je tijekom 2003. primljeno znatno više pritužbi nego ranijih godina (povećanje u odnosu na 2002. godinu od 53,34 posto odnosno 44,8 posto u odnosu na višegodišnji prosjek). Bez obzira na obrazloženje pučkog pravobranitelja da je porast broja pritužbi posljedica, prije svega, obilaska deset županija i da je time građanima olakšan pristup pučkom pravobranitelju, smatra se da to ipak ukazuje na brojne probleme koji su još uvijek prisutni u radu državne uprave i tijelima s javnim ovlastima, a što izravno utječe na otežano ostvarivanje ustavnih i zakonskih prava građana.

Posebna zabrinutost izražena je zbog konstantnog povećanja broja pritužbi na spor i nepravilan rad sudova. Problem je tim veći što se radi o pritužbama za čije ispitivanje pučki pravobranitelj nema ovlasti. Stoga se stječe dojam da građani, kada je u pitanju takva vrsta pritužbi, nemaju odgovarajući oblik zaštite.

Različita mišljenja u raspravi su iskazana u odnosu na stajalište pučkog pravobranitelja u svezi sa zahtjevima za povrat stanarskog prava stanarima koji su to pravo izgubili tijekom rata, primjenom zakonske odredbe o gubitku stanarskog prava zbog nekorištenja stana više od 6 mjeseci.

S jedne strane, izraženo je mišljenje da je riječ o važećem pravu koje je obuhvaćeno i sporazumom o sukcesiji. Odlaganje njegovog rješavanja u skoroj bi budućnosti moglo izazvati brojne probleme, posebno imajući u vidu, kako je rečeno, uspješno rješavanje tog pitanja u Bosni i Hercegovini.

Nasuprot tome izražen je stav da se radi prvenstveno o političkom, a ne o pravnom pitanju, odnosno da nema zakonskog uporišta za aktualiziranje tog pitanja, kao i da se pri njegovom razmatranju trebaju imati u vidu okolnosti u kojima je, i načinu, na koji je došlo do gubitka spomenutog prava.

Pojedini članovi Odbora s rezervom su primili konstataciju iznijetu u Izvješću, prema kojoj nema ni potrebne evidencije ni odgovarajuće brige za stanove u državnom vlasništvu koji se nalaze na područjima posebne državne skrbi. Uslijed čega brojni građani nisu stambeno zbrinuti, a u stanovima su, nerijetko, korisnici koji na to nemaju nikakvo pravo. Postavljeno je i pitanje, kako je moguće da je država te stanove dijelila, a sada nema evidencije tko se u njima nalazi. Takva situacija, kako je rečeno, ukazuje na nefunkcioniranje pravnog sustava, i na neshvatljivu toleranciju prema odgovornim osobama u državnoj upravi u čijem djelokrugu rada je ta problematika.

Posebno je u raspravi naglašeno da brojni primjeri, iznijeti u Izvješću, ukazuju na to da na pravi način nije postavljeno pitanje odgovornosti za provođenje zakona i drugih propisa, i da to dovodi do stalnog ponavljanja istih problema, iako se na njih, iz godine u godinu, ukazuje u izvješćima ove institucije. Pitanje odgovornosti, kako je istaknuto, mora se postaviti konkretno, a to znači osobno.

Izraženo je i mišljenje da rad pučkog pravobranitelja, i veliki naponi koje ulaže da bi se olakšalo ostvarivanje ustavnih i zakonskih prava građana, nisu u javnosti prezentirani na pravi način. Naime, dok se na postupke pokrenute pred Europskim sudom za ljudska prava u medijima i skreće pozornost, kad je u pitanju rad pučkog

pravobranitelja, slučajevi koje on rješava i problemi s kojima se susreće, u javnosti prolaze gotovo nezapaženo.

Uz prijedlog da se Izvješće prihvati, članovi ovog radnog tijela podržali su zahtjeve pučkog pravobranitelja za stvaranje odgovarajućih prostornih, kadrovskih i financijskih pretpostavki za njegov učinkovitiji rad.

Sukladno obrazloženju i zaključcima predloženim uz Izvješće, ocijenjeno je potrebnim osigurati odgovarajući prostor za rad pučkog pravobranitelja, kao i dodatna financijska sredstva u Proračunu za 2005, koja bi se namjenski koristila za rad pučkog pravobranitelja na terenu, a sve s ciljem da se građanima olakša komunikacija i pristup pomoći koju im pruža ova institucija. Vladi RH predloženo je da razmotri zahtjeve pučkog pravobranitelja i s tim u svezi predloži odgovarajuća rješenja.

Predloženo je da se pristupi izmjenama i dopunama Zakona o pučkom pravobranitelju, imajući u vidu iskustvo njegove 12-godišnje primjene i prijedloge pučkog pravobranitelja te preporuke neovisnih stručnjaka iznijete u Izvješću. Saboru RH je također sugerirano da se mišljenja, primjedbe i prijedlozi iznijeti u raspravi o Izvješću, kao i primjedbe, prijedlozi i preporuke pučkog pravobranitelja iz Izvješća, dostave Vladi RH radi poduzimanja mjera za učinkovitijim radom

Članovi **Odbora za pravosuđe** podržali su Izvješće o radu pučkog pravobranitelja, izrazivši zadovoljstvo činjenicom da u strukturi pritužbi gotovo i nema onih na rad Državnog odvjetništva.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo Izvješće je ocijenjeno kao kvalitetan i detaljan prikaz povreda odnosno ugrožavanja prava pritužitelja u pojedinim područjima upravnog djelovanja. U raspravi je uočeno da je ukupan broj pritužbi povećan, a što je posebno vidljivo u odnosu na broj pritužbi iz područja mirovinskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i organizacije zdravstva, socijalne skrbi te iz područja rada i radnih odnosa državnih i javnih službenika i namještenika. Odbor je proveo raspravu osobito u dijelu koji se odnosi na povredu prava iz navedenih područja, uz povrede stambenih prava te pritužbe izbjeglica i prognanika.

Najviše je pritužbi na rad Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, njegove Središnje službe i područnih službi.

I u ovom Izvješću, kao i u onom za 2002. osnovni povod pritužbama je nedopustivo dugo trajanje upravnog postupka i kašnjenja u donošenju odluka u zakonskom i razumnom roku. Dio problema je, mišljenje je članova Odbora, u

povećanom priljevu predmeta koji su rezultat provedbe međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju sa susjednim zemljama. Stoga, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje mora stoga poduzeti odgovarajuće organizacijske, kadrovske i druge mjere, te izvršiti raščlambu uzroka neažurnog rada, kako bi se što žurnije rješavali zahtjevi u predmetima za koja su nadležni ovlašteni djelatnici Središnje službe i područnih službi. Ovo je prijeko potrebno, među ostalim, i zato što je znatan dio podnositelja pritužbi u teškoj socijalnoj situaciji, u kojoj su se zatekli ne svojom voljom (npr. umirovljenici koji su mirovinu ili dio mirovine ostvarili u bivšim republikama bivše SFRJ).

Pritužbe na povredu prava iz sustava socijalne skrbi su također nešto brojnije nego ranijih godina pa je preporuka Odbora da centri socijalne skrbi što ažurnije obrađuju slučajeve i upućuju pritužitelje na postupak za ostvarivanje prava iz sustava socijalne skrbi za koje imaju zakonske uvjete.

Budući da je povećan i broj pritužbi radi povreda odnosno ugrožavanja stambenih prava, a riječ je uglavnom o nemogućnosti siromašnijih građana da dobiju u najam stan namijenjen socijalno ugroženim skupinama, nužne su odgovarajuće mjere za izgradnju stanova za osobe koje nisu u stanju same riješiti stambeni problem.

Iz rasprave **Odbora za ratne veterane**, čiji su svi članovi pohvalili Izvješće, izdvajamo sljedeće zahtjeve odnosno ocjene:

- konačno treba riješiti problem beskonačnog rješavanja statusa hrvatskih branitelja i njihovih prava kroz maksimalno skraćivanje cijelog postupka,
- nastojati riješiti problem bespravno zaposjednute imovine te povrat iste vlasnicima,
- olakšati te učiniti dostupnijim mogućnost otkupa poljoprivrednog zemljišta onim hrvatskim braniteljima koji se bave i žive od poljoprivrede te im omogućiti prioritetan otkup,
- ne poštuju se propisani zakonski rokovi te se upravne stvari dugotrajno rješavaju,
- nadležnih državnih tijela i tijela koja imaju javne ovlasti,
- za rad pučkog pravobranitelja potrebno je u što kraćem roku osigurati kako odgovarajući radni prostor tako i potrebna sredstva za terenski rad, jer se upravo zahvaljujući takvom radu spoznao veći broj problema odnosno zaprimljen veći broj pritužbi građana.

Odbor je predložio da se Vladi RH obveže da do kraja 2005. osigura odgovarajući prostor za rad pučkog pravobranitelja i da u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2005. godinu osigura namjenska sredstva od 155.000 kuna za terenski rad institucije.

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, koji je Saboru RH predložio da Izvješće samo primi na znanje, zaključio je kako je potrebno da Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u suradnji s Ministarstvom gospodarstva,

rada i poduzetništva, preispita propise o graničnim emisijama onečišćavajućih tvari iz zraka i propise o kvaliteti naftnih derivata koji su izvan europskih standarda. Radno tijelo upozorava ista državna tijela da ispitaju ocjene pučkog pravobranitelja o prekomjernom uvozu opasnog otpada, jer je za takav uvoz propisana zabrana.

Članovi **Odbora za useljeništvo** ocijenili su da je Izvješće veoma kvalitetno i pohvalili su rad pučkog pravobranitelja jer brani prava svih hrvatskih građana bez obzira na njihovu etničku pripadnost. Stjecao se, naime, dojam, rečeno je, da pučki pravobranitelj brani samo prava članova etničkih zajednica.

Pohvaljeno je njegovo zauzimanje za hrvatske branitelje i zahtjeve za poštivanjem odluka Upravnog suda, kojemu su branitelji podnosili tužbe, uz upozorenje kako se Ministarstvo hrvatskih branitelja oglašivalo na njihove tužbe i kad su bile usvojene na Upravnom sudu.

Članovi odbora ukazali su na tešku situaciju u kakvoj su prognanici iz BiH, Vojvodine i Kosova jer godinama žive u neizvjesnosti. Prisiljeni su na česte selidbe, djeca moraju mijenjati školu, a roditelji poslove. Mnogi su, u kućama izbjeglih Srba, tek kao čuvari imovine do povratka vlasnika.

DIO DRUGI

IZVJEŠĆE O RADU PUČKOG PRAVOBRANITELJA U 2004 GODINI

1. STATISTIČKI PODACI ZA 2004. GODINU

Građani se obraćaju Uredu pisanim podnescima, dolaze osobno na razgovor, te putem telefona.

Tijekom 2004. godine, obavljen je razgovor sa 1067 građana, koji su osobno zatražile pomoć u Uredu.

Prosječno se Uredu telefonski obraća otprilike 20 - 25 građana svakog dana, tražeći pravni savjet, uputu ili informaciju.

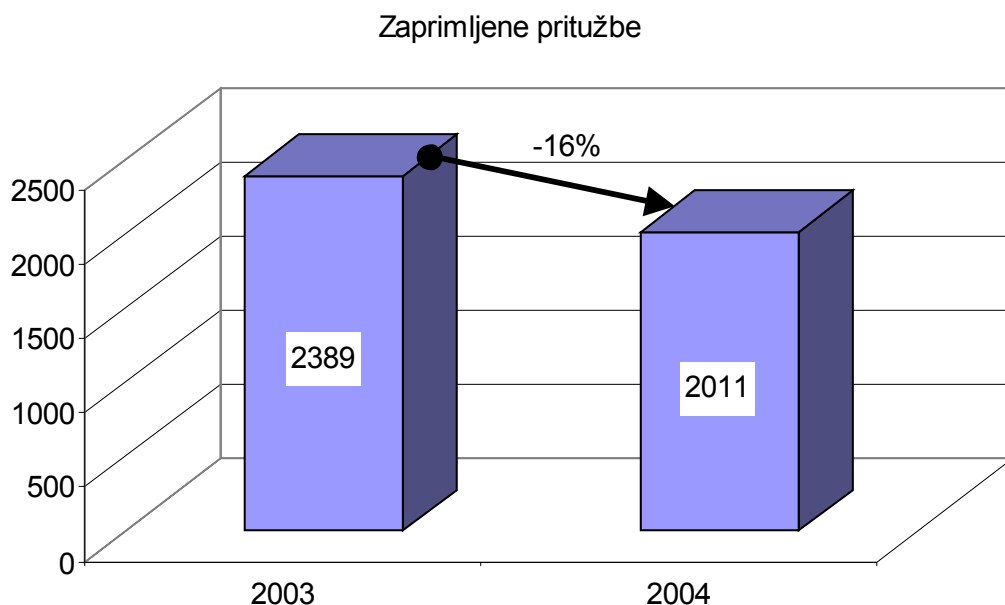
U slučajevima osobnog ili telefonskog obraćanja stranaka, najčešće se ne formiraju spisi, već se, ako je riječ o slučaju iz djelokruga rada pučkog pravobranitelja, spis formira po primitku odgovarajuće dokumentacije.

Podaci o broju predmeta, koji se navode u ovom izvješću, odnose se samo na broj spisa otvorenih po podnesenim pritužbama.

Tijekom 2004. godine, u radu je bilo ukupno **2710** predmeta. Od toga broja je **2011** novih pritužbi, a iz prijašnjeg razdoblja u radu je bilo **699** predmeta.

U odnosu na prethodnu godinu, kada je zaprimljeno **2389** novih pritužbi, bilježi se pad novozaprimljenih predmeta od **16%**. Ipak, broj pritužbi u 2004. godini veći je od višegodišnjeg prosjeka od **1650** novih predmeta.

Slika 1.

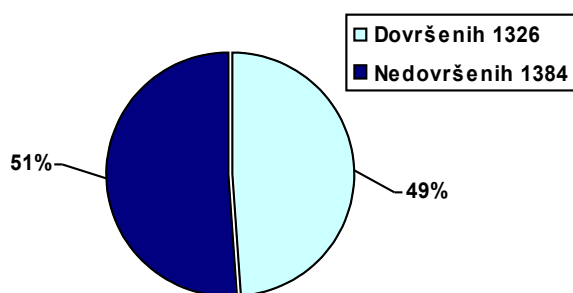

Od novozaprimljenih **2011** predmeta u 2004. godini riješeno je **849**,

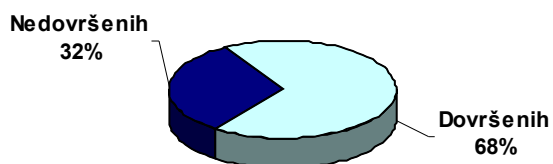
a od **699** predmeta iz prijašnjeg razdoblja, riješeno je njih **477**.

Dakle, od ukupno **2710** predmeta, u 2004. godini riješeno je **1326** predmeta po pritužbama građana.

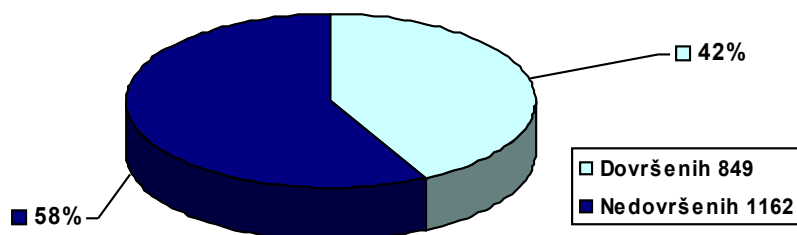
Slika 2. Od ukupno 2710 pritužbi na kojima se radilo u 2004.:

Slika 3. Od ukupno 699 pritužbi iz ranijih godina:

Slika 4. Od ukupno 2011 pritužbi zaprimljenih u 2004. godini:

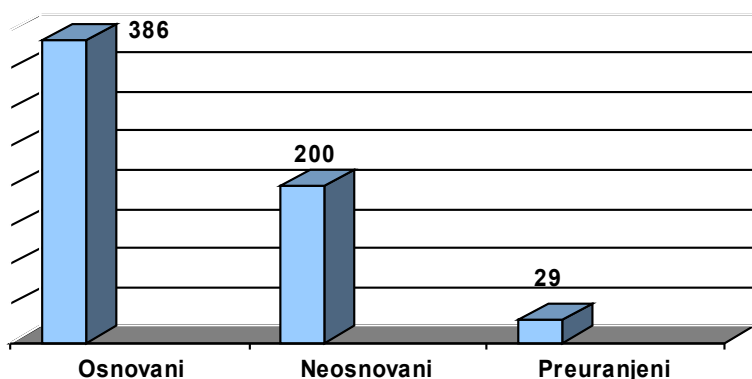

Od **849** dovršenih predmeta zaprimljenih u **2004.** godini, **386** pritužbi bilo je osnovano, **200** je bilo neosnovano, a ostale pritužbe su preuranjene ili se riječ je o predmetima iz područja izvan nadležnosti Ureda.

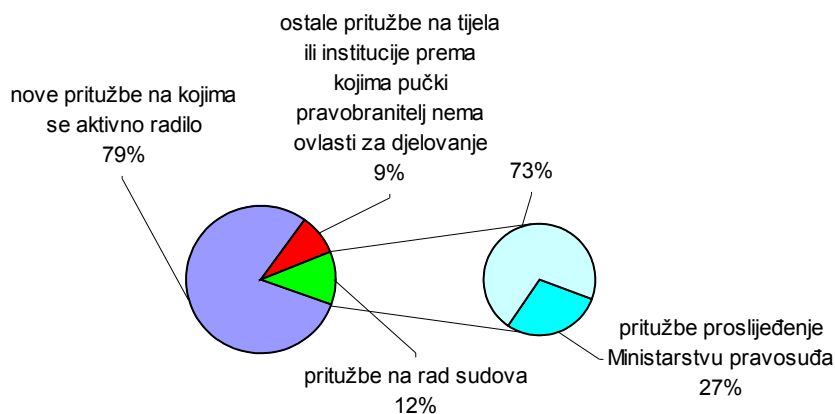
Broj pritužbi, koje ne ulaze u djelokrug rada pučkog pravobranitelja, ukazuje na potrebu upoznavanja građana sa ovlastima pučkog pravobranitelja i načinom njegova rada.

Stoga je opet nužno naglasiti činjenicu, navedenu i prijašnjim izvješćima pučkog pravobranitelja, da se prigovori na rad sudova prvenstveno odnose na trajanje sudskih postupaka, što je potaknulo i Ustavni sud Republike Hrvatske da objavi svoje stajalište o problemu velikog broja sudskih predmeta koji nisu dovršeni u razumnom roku, a radi čega je Ustavni sud pretrpan ustavnim tužbama građana, te je predložio moguća rješenja ovog važnog problema.

Slika 5. Dvršeni predmeti zaprimljeni u 2004. godini: osnovani, neosnovani i preuranjeni zahtjevi:

Slika 6. Udio pritužbi na rad sudova (od ukupno 2011 predmeta):

Podatak o manjem broju novih pritužbi u 2004. valja sagledati u svjetlu činjenice da je u 2003. godini pučki pravobranitelj obišao deset, a u 2004. godini samo pet županija. Obilazeći brojna mjesta po županijama, pučki je pravobranitelj primao građane koji su se obratili sa svojim pritužbama.

Osim razlike u broju županija koje su posjećene tijekom 2003. i 2004. godine, razlike su i u težini posljedica rata koje su pojedine županije pretrpjele. U 2003. godini, posjet je obuhvatio županije koje su (osim Istarske) pretrpjele vrlo velika razaranja u ratnim zbivanjima, dok je u 2004. godini posjet obuhvatio županije u kojima su razaranja bila manja.

Županije posjećene 2003.:

1. Sisačko-moslavačka
2. Vukovarsko-srijemska
3. Karlovačka
4. Šibensko-kninska
5. Ličko-senjska
6. Osječko-baranjska
7. Zadarska
8. Dubrovačko-neretvanska
9. Požeško-slavonska
10. Istarska

Tijekom posjeta navedenih deset županija, pučki je pravobranitelj zaprimio **641** pritužbu.

Županije posjećene 2004.:

1. Bjelovarsko-bilogorska
2. Splitsko-dalmatinska
3. Primorsko-goranska
4. Koprivničko-križevačka
5. Virovitičko-podravska županija

Tijekom posjeta županijama u **2004.** godini, pučki je pravobranitelj zaprimio **131** pritužbu što je gotovo pet puta manje nego u županijama posjećenim u **2003.** godini.

Iz navedenog možemo zaključiti da je povećan broj pritužbi sa određenih područja u izravnoj vezi sa posljedicama rata. Najčešće je riječ o pitanjima iz područja mirovinskog osiguranja, obnove i povrata imovine.

Velik broj pritužitelja, koji su se obratili pučkom pravobranitelju pri obilasku mjesta širom Hrvatske, ukazuje na potrebu da se ova aktivnost nastavi. Građani slabijeg

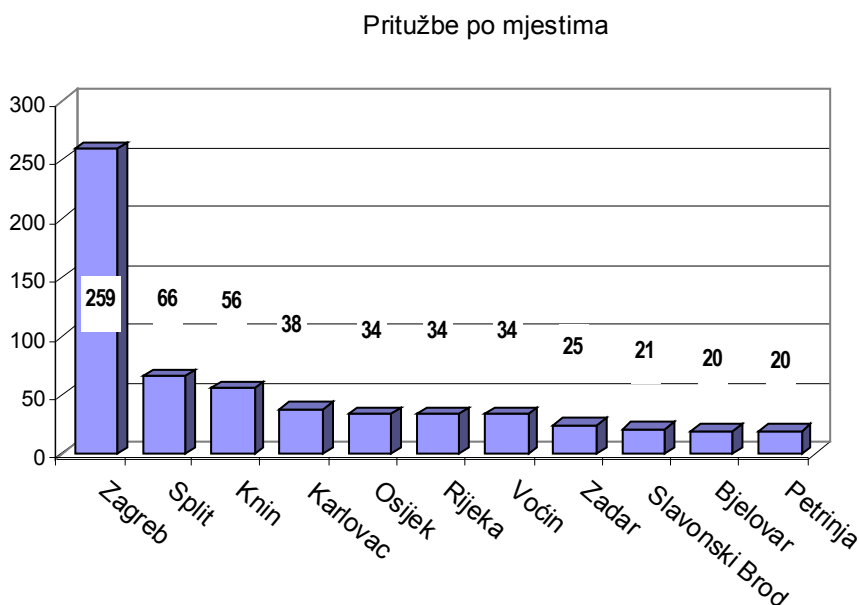
imovnog stanja, te osobe sa zdravstvenim poteškoćama nisu u mogućnosti putovati do sjedišta Ureda.

Osim što se rad na terenu pokazao neposredno korisnim za građane, omogućio je pučkom pravobranitelju uvid u probleme građana u pojedinim krajevima, te probleme područnih tijela središnje uprave i jedinica lokalne samouprave.

Obilazak županija, gradova i naselja omogućila je jednokratna donacija Kraljevine Norveške i pomoć Misije OESS-a u Republici Hrvatskoj. Ukazuje se neophodnim nastaviti rad na terenu i za to odobriti sredstva u državnom proračunu.

Sljedeća slika daje prikaz broja pritužbi po mjestima u Republici Hrvatskoj. Zbog preglednosti, izostavljena su mjesta sa manje od 20 pritužbi.

Slika 7. Broj pritužbi po mjestima u Republici Hrvatskoj:

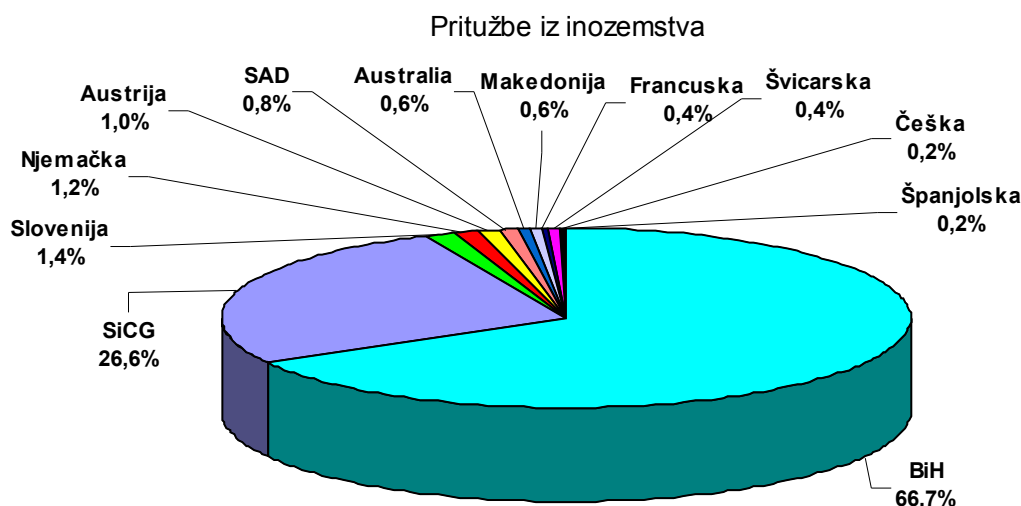
Napomena: Podaci o većem broju pritužitelja sa područja Zagreba, osim što su logična posljedica broja stanovnika, svakako imaju objašnjenje u tome što je ovim građanima Ured pučkog pravobranitelja lako dostupan, za razliku od građana iz udaljenih mjesta, kojima dolazak u Zagreb podrazumijeva veći utrošak vremena i novčani izdatak.

Pritužbe su primljene i iz stranih država, što je prikazano u sljedećoj tablici:

BiH	341	Australija	3
SiCG	136	Makedonija	3
Slovenija	7	Francuska	2
Njemačka	6	Švicarska	2
Austrija	5	Češka	1
SAD	4	Španjolska	1

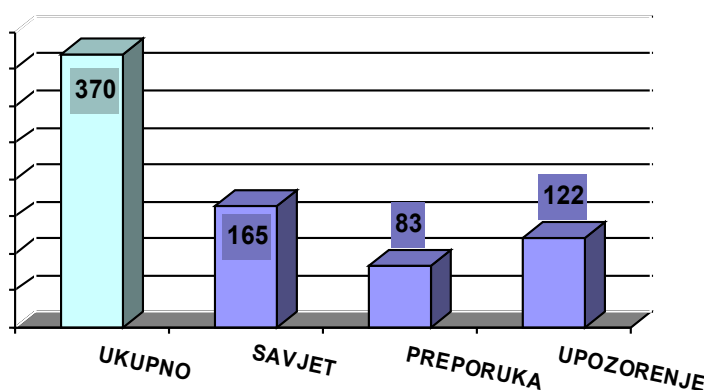
Slika 8.

Prikaz u postocima pritužbi iz inozemstva

Mjere, kojima se u dovršenim predmetima pučki pravobranitelj poslužio u 2004. godini, jesu: pravni savjet strankama, preporuka i upozorenje nadležnom tijelu, što je prikazano u slici 5. (ovdje nisu ubrojani pravni savjeti pruženi putem telefona ili u osobnim kontaktima, a kojih je znatno veći broj).

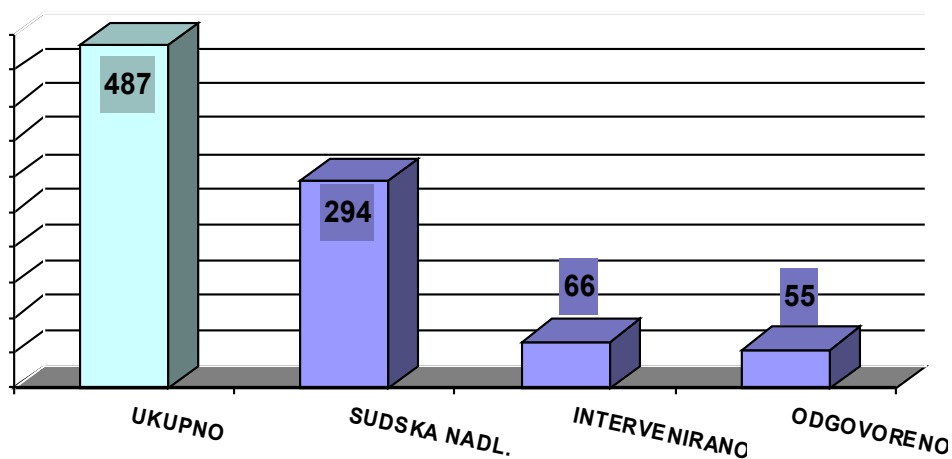
Slika 9.

U dijelu pritužbi građana, radilo se o području izvan djelokruga pučkog pravobranitelja, najčešće iz sudske nadležnosti.

Slika 10. daje prikaz pritužbi zaprimljenih u 2004. godini: a) ukupan broj predmeta izvan nadležnosti Ureda, b) broj predmeta iz sudske nadležnosti, c) broj predmeta u kojima je intervenirano požurnicom prema Ministarstvu pravosuđa i d) broja predmeta u kojima je Ministarstvo pravosuđa dostavilo Uredu odgovor o zatraženom izvješću od predsjednika odnosno suda:

Slika 10.

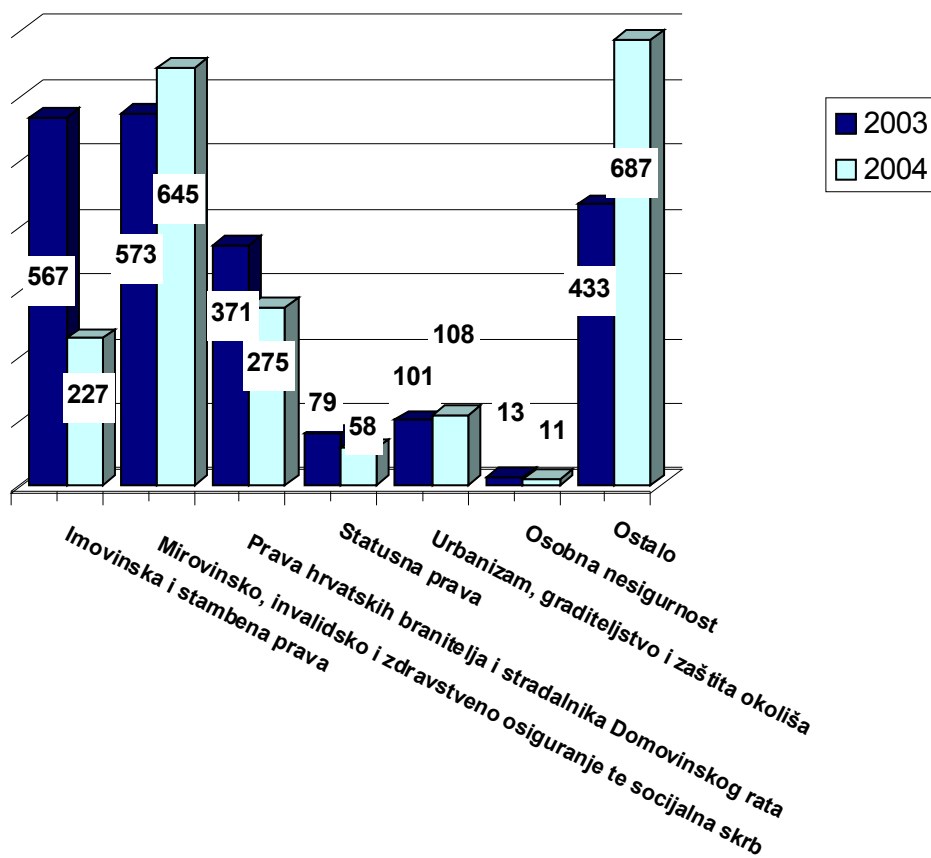

Prikaz predmeta zaprimljenih u 2004. godini, po područjima:

563	MIROVINSKI
445	NENADLEŽNOST
212	OBNOVA
143	RAZNO
103	STAMBENI
93	GRADITELJSTVO
76	VLASNIČKA PRAVA
63	SOCIJ. SKRB
58	STATUSNA PRAVA
46	SLUŽBENICI
40	BRANITELJI
37	ODUZETA IMOVINA – NAKNADA
23	PROGNANICI
22	KAZNENI
19	ZDRAVSTVENO
17	SUDSKA OVRHA
15	ZAŠTITA OKOLIŠA
11	OSOBNNA NESIGURNOST
11	IMOVINSKA NESIGURNOST
8	ZAKUP / NAJAM DRŽAVN. ZEMLJIŠTA
3	ZAŠTITA DJECE
3	PRETVORBA

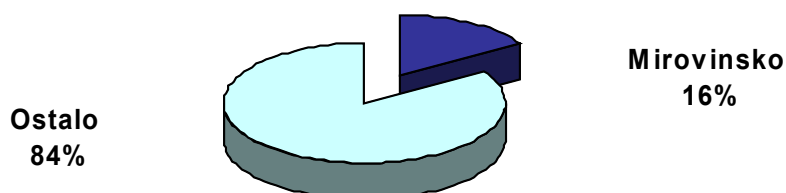
Slika 11.

Usporedni prikaz po područjima

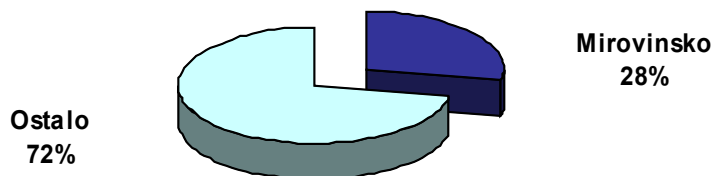

S obzirom na povećanje broja pritužbi iz oblasti mirovinskog osiguranja, smatramo važnim usporediti njihove podatke za 2004. i prethodnu, 2003. godinu.

Slika 12. Udio pritužbi iz mirovinskog osiguranja u **2003.** godini u odnosu na ukupan broj pritužbi:

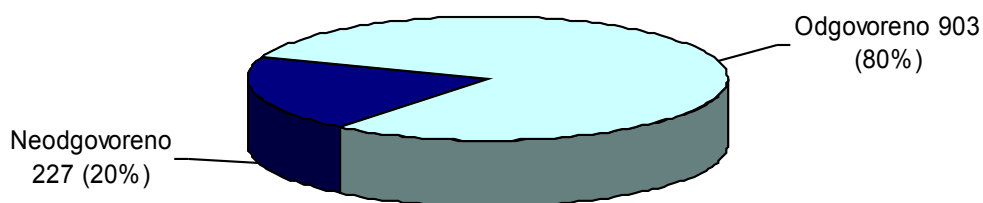

Slika 13. Udio pritužbi iz mirovinskog osiguranja u **2004.** godini u odnosu na ukupan broj pritužbi:

U predmetima u kojima je pokrenut ispitni postupak, nadležna tijela dužna su dostaviti pučkom pravobranitelju tražene odgovore, ali to nije uvijek bio slučaj. U 132 predmeta u kojima je pritužba bila dovoljno dokumentirana ispitni postupak nije proveden. U 2004. godini je pokrenuto ukupno 1120 ispitnih postupaka. Slika 14. prikazuje podatke o odgovorenim i neodgovorenim zahtjevima u 1120 ispitnih postupaka:

Slika 14. Provedeni ispitni postupci – odgovori na zahtjev Ureda:

Tijela koja se načešće oglašuju na zahtjeve pučkog pravobranitelja su Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva - građevinska inspekcija, Ministarstvo pravosuđa - Uprava za građansko pravo, Ministarstvo obrazovanja, znanosti i sporta, Ministarstvo financija, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, te Državni ured za upravljanje državnom imovinom.

2. ANALIZA RADA PO PRAVNIM PODRUČJIMA

1. Pritužbe na rad sudova

Sukladno propisima koji uređuju sudovanje u Republici Hrvatskoj i djelokrug rada pučkog pravobranitelja Republike Hrvatske, pučki pravobranitelj nije ovlašten utjecati na rad sudova u predmetima u kojima se stranke pritužuju na dugotrajnost postupaka ili nepravilnosti u radu sudova.

Kao i svih prethodnih godina, cijenimo potrebnim naglasiti da je i u protekloj godini velik broj građana zatražio pomoć od pučkog pravobranitelja, navodeći da su već poduzeli brojne radnje kako bi sud njihov predmet riješio, ali bez uspjeha. Velik broj ovih stranaka nema saznanja o nadležnosti ureda pučkog pravobranitelja, a očekuju pravnu pomoć. U svim slučajevima, strankama je odgovoreno da pučki pravobranitelj nije nadležan intervenirati požurnicom ili na neki drugi način, već samo može ustupiti požurnicu nadležnom Ministarstvu pravosuđa. U pravilu, takav odgovor izaziva njihovo nezadovoljstvo.

Najveći broj pritužitelja na rad sudova su stranke koje se obraćaju telefonom, ali određen broj se obratio pisanim podneskom, ukazujući na povrede njihovih zaštićenih prava.

Da bi im se ipak pomoglo uputom ili savjetom, potrebno je raspraviti osnovne činjenice u predmetu. Na taj način, često se ulazi u sam meritum slučaja. Dakako, strankama se jasno ukazuje da su savjeti u ovim slučajevima načelne prirode, te da je domet takve pravne pomoći vrlo ograničen s obzirom da pučki pravobranitelj nije u potpunosti upoznat sa stanjem spisa. Sve su stranke upućene zatražiti stručnu pomoć odvjetnika, te upozorene na mogućnost da im Hrvatska odvjetnička komora osigura besplatnu pravnu pomoć.

Velik broj sudskih predmeta koji traju godinama, doveo je do problema u radu Ustavnog suda, koji je opterećen velikim brojem ustavnih tužbi radi nedonošenja sudske odluke u razumnom roku. Kako je Ustavni sud time opterećen, rješava predmete po nekoliko godina.

Problem besplatne pravne pomoći građanima bit će riješen novim zakonom donošenjem kojega se očekuje do kraja 2005. godine. Uređenje ovog instituta značajno će

unaprijediti ostvarivanje prava na pristup pravosuđu, zajamčenog člankom 6. Europske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nastavno navodimo nekoliko primjera pritužbi na rad sudova.

I.

Opis slučaja (P.P. - 216/04): M. P iz Z. podnijela je pritužbu zbog nemogućnosti upisa vlasništva nekretnine. Zahtjev za upis podnesen je 09.03.2001. zemljišnoknjižnom odjelu Općinskog suda u Z. - uknjižba vlasništva stana. Godinu dana kasnije predmet požuruje, ali bez uspjeha.

Nadalje, ističe da je, u međuvremenu, njena majka kupila jedan dio kuće (na istoj adresi) i tražila požurnicom upis. Nadležni sud obavještava je da se predmet neće rješavati dok se ne riješi njen raniji zahtjev. Budući da se riječ je o važnom životnom pitanju, traži intervenciju pučkog pravobranitelja.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je pritužbu proslijedio Ministarstvu pravosuđa RH.

Ishod slučaja: Ministarstvo pravosuđa RH, sukladno ovlastima iz čl. 38. Zakona o sudovima, zatražilo je od predsjednika Općinskog suda u Z. ispitivanje navoda iz pritužbe te poduzimanje odgovarajućih mjera požurivanja u predmetu.

Napomena: Nenadležnost pučkog pravobranitelja.

II.

Opis slučaja (P.P.-634/04): K. Š. iz R podnijela je 26.4.2004. pritužbu na rad suda u K. zbog odugovlačenja postupka. Ističe da je prvo ročište u ostavinskom postupku održano 14.04.2003. te da od toga dana više nije održani niti jedno ročište, a na požurnicu odvjetnika nema odgovora. Istodobno, drugi nasljednik otuđuje stvari iz kuće, tj. prisvaja ih kao svoje.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je, 3.5.2004., pritužbu proslijedio Ministarstvu pravosuđa RH.

Ishod slučaja: Ministarstvo pravosuđa RH, sukladno ovlastima iz čl. 38. Zakona o sudovima, zatražilo od predsjednika Općinskog suda na K. ispitivanje navoda iz pritužbe te poduzimanje odgovarajućih mjera požurivanja u predmetu

Napomena: Nenadležnost pučkog pravobranitelja.

III.

Opis slučaja (P.P.-651/04): R. B. iz Č. podnio je pritužbu na rad Općinskog suda u N. zbog odugovlačenja postupka. U pritužbi ističe da sud ne određuje ročište, te da je pritužitelj, kao stranka u postupku, poduzeo sve aktivnosti i ispunio sve obveze.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je pritužbu uputio Ministarstvu pravosuđa RH. Dana 8. veljače 2005. Ministarstvo pravosuđa RH, sukladno ovlastima iz čl. 38. Zakona o sudovima, zatražilo od predsjednika Općinskog suda u N. ispitivanje navoda iz pritužbe te poduzimanje odgovarajućih mjera požurivanja u predmetu.

Napomena: Nenadležnost pučkog pravobranitelja.

IV.

Opis slučaja (P.P.-776/04): D. T. putem punomoćnice Z. Š. iz O., 3.05. 2004., podnijela je pritužbu na rad Županijskog suda u Z., radi dugotrajnosti postupka. Pritužiteljica je uspjela u radnom sporu pred nadležnim sudom u O., te je pokrenuta ovrha pred nadležnim sudom u Z. Ovršenik 30.11.2001. podnosi žalbu s prijedlogom odgode. Od toga dana ništa nije poduzeto. Požurnice žalbenom sudu nisu dale nikakve rezultate, a radni sporovi su hitni.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je pritužbu uputio Ministarstvu pravosuđa RH 17. svibnja 2004.

Ishod slučaja:

31. svibnja 2004. Ministarstvo pravosuđa RH, sukladno ovlastima iz čl. 38. Zakona o sudovima, zatražilo od predsjednika Županijskog suda u Z. ispitivanje navoda iz pritužbe te poduzimanje odgovarajućih mjera požurivanja postupka.

Napomena: Nenadležnost pučkog pravobranitelja.

V.

Opis slučaja (P.P.-868/04): V. M. iz P. podnio pritužbu pučkom pravobranitelju dana 24.5.2004. godine, na rad Općinskog suda u Š. - požurivanje postupka.

U pritužbi navodi da posjeduje parcelu u predjelu B., Primošten, i da je 13.7.1987. sklopljen ugovor o diobi s bratom - duž cijele parcele da se ostavlja put od 1,5 m (susjed je ostavio isto toliko). Brat je prekršio ugovor, suzio je put na ulazu parcele i time mu onemogućio kolni put do kuće. Pritužitelj je priložio i uvjerenje o 100% -tnom invaliditetu. Do svoje kuće sada mora dolaziti okolnim prilazom, preko 70 stepenica. Sud u Š. do danas nije postupio po njegovom prijedlogu.

Poduzete mjere: 28. svibnja 2004. pučki pravobranitelj je pritužbu uputio Ministarstvu pravosuđa RH.

Ishod slučaja:

Dana 23. lipnja 2004. Ministarstva pravosuđa RH, sukladno ovlastima iz čl. 38. Zakona sudovima, zatražilo od predsjednika Općinskog suda u Šibeniku, ispitivanje navoda iz pritužbe te poduzimanje odgovarajućih mjera požurivanja postupka u predmetu.

Napomena: Nenadležnost pučkog pravobranitelja.

VI.

Opis slučaja (P.P.-871/04): Pritužiteljica A. S. obratila se, dana 25.5.2004. godine, pučkom pravobranitelju s zamolbom radi požurivanja u predmetu Općinskog suda u K, koji se vodi po tužbi radi uzdržavanja.

Poduzete mjere: 4. lipnja 2004. pučki pravobranitelj je pritužbu uputio Ministarstvu pravosuđa RH.

Ishod slučaja: 19. 11. 2004. pritužiteljica je izvijestila pučkog pravobranitelja o pozitivnoj odluci Suda.

Napomena: Nenadležnost pučkog pravobranitelja.

VII.

Opis slučaja (P.P.-1745/04): E. M. iz V., bivša radnica "V." d.d., 25.10.2004. podnijela je pritužbu u predmetu Trgovačkog suda u B. Kao predstavica radnika u stečajnom odboru, obratila se za intervenciju Ministarstvu pravosuđa dvije godine ranije, ali nije zaprimila obavijest o poduzetom.

Poduzete mjere: 2. studenog 2004. pučki pravobranitelj je pritužbu proslijedio Ministarstvu pravosuđa RH.

Budući da u određenom roku nije zaprimio obavijest o poduzetom, pismenom od 18. siječnja 2005. isto požuruje sukladno odredbi čl. 7. i 12. Zakona o pučkom pravobranitelju te traži postupanje u smislu čl. 38. Zakona o sudovima

Ishod slučaja: 7. veljače 2005. Ministarstvo pravosuđa RH, sukladno ovlastima iz čl. 38. Zakona o sudovima, zatražilo od predsjednika Trgovačkog suda u B. ispitivanje navoda iz predstavke, poduzimanje mjere požurivanja postupka, te obavijest u smislu čl. 42. Zakona o sudovima.

Napomena: Nenadležnost pučkog pravobranitelja.

2. Prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja i organizacije zdravstva, socijalne skrbi, te radnih odnosa državnih i javnih službenika

2.1. Mirovinsko osiguranje

Na povredu prava iz mirovinskog osiguranja i postupka u ostvarivanju prava iz mirovinskog osiguranja u **2004.** pritužile su se **563** osobe. Godinu dana ranije, broj ovih pritužbi bio je **386**.

Osnovni razlog pritužbama jest dugotrajnost upravnog postupka, te dugotrajna provedba postupaka nakon donesene presude Upravnog suda Republike Hrvatske.

Naime, kad Upravni sud poništi akt protiv kojega je bio pokrenut upravni spor, predmet se vraća u stanje u kojemu se nalazio prije nego što je poništen akt donesen. Ako, prema prirodi stvari koja je bila predmet spora, treba umjesto poništenog upravnog akta donijeti drugi, nadležno je tijelo dužno to učiniti bez odgode, a najkasnije u roku od 30 dana od dana dostave presude, pri čemu je nadležno tijelo vezano pravnim shvaćanjem suda i primjedbama suda u vezi s postupkom. Prekoračenje ovoga roka, u ovim slučajevima, jest najčešći temelj pritužbama građana.

Tijekom 2004. godine, Središnja služba Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (nastavno: HZMO) i područne službe HZMO su se, u većini predmeta, uredno, i u primjerenom roku, očitovale na podneske pučkog pravobranitelja. Bitno je smanjen broj slučajeva u kojima Središnja služba HZMO samo obavještava pučkog pravobranitelja da se spis u konkretnoj pravnoj po stvari nalazi na rješavanju u nadležnoj područnoj službi HZMO (s nalogom i uputom nadležnom tijelu da je dužna na postavljeni upit odgovoriti žurno Središnjoj službi HZMO i pučkom pravobranitelju).

Naime, područne službe HZMO su, nakon upozorenja nadležnog tijela Središnje službe, počele izravno dostavljati svoja izvješća o poduzetim radnjama pučkom pravobranitelju nakon dostavljanja pritužbe.

Pitanje dugotrajnosti postupaka valja istaknuti i kod primjene sporazuma o socijalnom osiguranju s inozemnim nositeljima osiguranja.

Sklapanjem ugovora sa državama nastalim raspadom bivše SFRJ, došlo je do naglog priljeva zahtjeva pučkom pravobranitelju za pomoć u predmetima ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja. Pritužbe su se uglavnom odnosile na dugotrajnost postupaka, pa je potrebno žurno izraditi analizu uzroka ovoga stanja i prijedloge eventualnih rješenja nastalih problema.

U svim slučajevima pučki pravobranitelj je intervenirao je požurnicom prema HZMO-u ili, rjeđe, zamolbom za intervenciju Ombudsmanu BiH.

Zaprimljene pritužbe s područja ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja ilustriraju sljedeći primjeri:

I.

Opis slučaja (P.P.-1422/03): J. J. iz K. podnijela pritužbu 17. srpnja 2003. - prava na obiteljsku mirovinu i donošenje konačnog rješenja.

Pritužiteljica navodi u da je nadležnom prvostupanjskom tijelu HZMO PS u Š. podnijela zahtjev 17. 12. 1999.

Područna služba HZMO donijela je 27.3.2000. privremeno rješenje.

Do dana podnošenja pritužbe. niti nakon višekratnih intrevencija, nije doneseno konačno rješenje.

Poduzete mjere: U svezi navedene pritužbe pučki pravobranitelj je pismenima od 12. 8. 2003., 13. listopada 2003. i 26. siječnja 2004. zatražio očitovanje o navodima pritužbe i razlozima dugotrajnosti postupka i nedonošenja konačnog rješenja u konkretnoj pravnoj stvari.

Ishod slučaja: Središnja služba HZMO 25. veljače 2004., bez ikakvog obrazloženja, dostavlja pučkom pravobranitelju rješenje PS HZMO u Š. od 9. siječnja 2004. Razvidno je da se pritužiteljici priznaje pravo na obiteljsku mirovinu počevši od 1.7.1999.

Napomena: Utvrđena je povreda prava zbog odugovlačenja postupka.

II.

Opis slučaja: (P.P.-764/04): G. T. iz K. (BiH) podnio je pritužbu radi nedonošenja rješenja o zahtjevu za isplatu zaostalih mirovina, kojega je pritužitelj podnio 12. 2. 2001. godine. Do dana zaprimanja pritužbe nadležno tijelo HZMO nije odlučilo o zahtjevu.

Poduzete mjere: Pismenom od 13. svibnja 2004. zatraženo je očitovanje o navodima pritužbe od Središnje službe HZMO.

Ishod slučaja: 9.9.2004. dostavljen je odgovor i obavijest s preslikom rješenja prvostupanjskog tijela HZMO u R. Pritužitelju se uspostavlja isplata mirovine s danom 1.5.2000., a odbija se zahtjev za priznanje prava na isplatu mirovine za razdoblje od 1.3.1992. do 30.4.2000.

Napomena: Utvrđena je povreda prava zbog odugovlačenja postupka.

III.

Opis slučaja (P.P.-217/04): Đ. B. iz B.L. 17. veljače 2004. podnio je pritužbu u predmetu izvršenja isplate invalidske mirovine. Nakon donošenja rješenja, nije mu isplaćen niti jedan obrok mirovine.

Poduzete mjere: Pismenom od 18. veljače 2004. zatraženo očitovanje o navodima pritužbe.

Ishod postupka: Središnja služba HZMO je, 16. travnja 2004., dostavila izvješće, iz kojega je razvidno da je nadležna područna služba u S., rješenjem od 5. travnja 2004., pritužitelju Đ. B. priznala pravo na invalidsku mirovinu, počevši od 6. veljače 2003. Isplata mirovine i zaostalih obroka za razdoblje od 6.2.2003. do 31. ožujka 2004., započela je 14. travnja 2004.

Napomena: Postupak ostvarivanja prava na invalidsku mirovinu pokrenut je na prijedlog izabranog liječnika 21. lipnja 2001., a prvostupanjsko rješenje o priznanju prava na invalidsku mirovinu doneseno je nakon skoro tri godine.

Dakle, postupak je dugo trajao, a isplata mirovine je kasnila.

Intervencija je uspjela.

IV.

Opis slučaja (P.P.-1273/03): K. B. iz B. L. podnio je 30. lipnja 2003. pritužbu radi nepostupanja HZMO u predmetu rješavanja o žalbi, podnesene 29. studenog 2002. godine. Do dana zaprimanja pritužbe, nadležno tijelo nije odlučilo o žalbi.

Poduzete mjere: Pismenom od 1. srpnja 2003. zatraženo je očitovanje o navodima pritužbe.

Ishod slučaja: Rješenjem od 14.7.2003., žalba pritužitelja je uvažena, poništeno je prvostupanjsko rješenje, a predmet vraćen područnoj službi na ponovno rješavanje. Pismenom od 13. travnja 2004. HZMO Središnja služba, Sektor provedbe dostavio je obavijest da je Područna služba, nakon požurnice Središnje službe, od 6. veljače 2004. donijela rješenje kojim se pritužitelju uspostavlja isplata invalidske mirovine.

Napomena: Zbog odugovlačenja postupka odlučivanja o žalbi pritužitelja utvrđena je povreda njegovih prava.

V.

Opis slučaja (P.P.- 225/03): **Đ. G.** iz **K.** 7. ožujka 2003. podnio je pritužbu u predmetu koji se vodi kod HZMO radi nedonošenja rješenja o pravu na mirovinu, po zahtjevu ponesenom 15. ožujka 2001. godine.

Do dana pritužbe prvostupanjsko tijelo nije donijelo rješenje, niti ga je obavijestilo o razlozima dugotrajnosti postupka.

Poduzete mjere: Pismenom zatraženo žurno očitovanje o navodima pritužitelja.

Ishod postupka: 11. prosinca 2003., Središnja služba HZMO obavijestila je pučkoga pravobranitelja da je nadležno tijelo Središnje službe HZMO svojim pismenom zahtijevala očitovanje u ovom predmetu. 13. siječnja 2004. godine. Odjel za rješavanje o pravima u prvom stupnju PS HZMO u Š. je dostavio preslik rješenja kojim je odlučeno o zahtjevu pritužitelja.

Napomena: Intervencija uspjela, utvrđena je povreda prava odugovlačenjem postupka.

VI.

Opis slučaja (P.P.-1837/03): **Č. D.** iz **G.** je, 6. listopada 2003., podnijela pritužbu u predmetu rješavanja o njenoj žalbi od 4.7.2003., a nadležno tijelo HZMO nije odlučilo do dana podnošenja pritužbe.

Poduzete mjere: Pismenom od 13. listopada 2003. zatraženo žurno očitovanje drugostupanjskog tijela o navodima pritužbe i razlozima nedonošenja upravnog akta.

Ishod postupka: Pismenom od 15. prosinca 2003. HZMO Središnja služba je dostavila obavijest da drugostupanjsko tijelo nije zaprimilo žalbu te je naložilo svojoj područnoj službi dostavljanje izvješća o ovoj pravnoj stvari.

Pozivom se na ovu obavijest HZMO Središnje službe, 17. veljače 2004. godine, pučki pravobranitelj ponovno postavlja zahtjev i traži odgovor o razlozima nepostupanja nadležnog tijela.

Naslov je 19. ožujka 2004. dostavio presliku rješenja od 17. veljače 2004., kojim se žalba **D. Č.** uvažava i poništava rješenje 23.5.2003. te predmet vraća područnoj službi na donošenje novoga rješenja.

Prema obavijesti Središnje službe HZMO, i priložene preslike, prvostupanjsko tijelo je svojim novim rješenjem od 13. rujna 2004., utvrdilo pravo pritužiteljice na starosnu mirovinu.

Postupak za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu pokrenut je povodu zahtjeva **D. Č.** podnesenog dana 23. srpnja 1998.

Napomena: Utvrđena povreda prava pritužiteljice odugovlačenjem postupka.

VII.

Opis slučaja (P.P.-2169/03): M. R. iz B. je, 24. studenog 2003., podnijela pritužbu u predmetu donošenja rješenja o zahtjevu radi stjecanja prava na obiteljsku mirovinu, podnesenog u veljači 2002. Do dana prituženja prvostupanjsko nije donijelo rješenje.

Poduzete mjere: Pismenom 26. studenoga 2003 zatraženo je očitovanje o navodima pritužiteljice i, do sada, provedenom postupku.

Ishod postupka: 12. siječnja 2004. Središnja služba obavještava da je 30. prosinca 2003. od Područne službe u Z. zatraženo očitovanje o poduzetim radnjama.

Pismenom od 17. veljače 2004. ponovljen je raniji upit i zatraženi su razlozi ogлуšenja.

Ishod slučaja: Područna služba u Z. je izvijestila 24. veljače 2004. da je R .J. Privremenim rješenjem (od 14.1.2004.) određen predujam na obiteljsku mirovinu.

Napomena: Iz obrazloženja dostavljenog rješenja područne službe, očito je da je pritužiteljica svoj zahtjev podnijela 27.2.2002., a prvostupanjsko rješenje o tome je doneseno 14.1.2004.

Razvidno je da je zakonski rok za odlučivanje prekoračen.

VIII.

Opis slučaja (P.P.-1687/04): J. Ć. iz B. je 15. listopada 2004. podnio je pritužbu u predmetu ostvarivanja prava na invalidsku mirovinu. Zahtjev je podnesen 10. studenoga 2003. Do dana prituženja o njemu nije odlučeno.

Poduzete mjere: Pismenom od 20. listopada je zatraženo je očitovanje o navodima pritužbe te o, do sada, provedenom postupku.

Dana 4. studenoga 2004., Središnja služba HZMO obavještava Ured da je svojim pismenom od 27. listopada 2004. područnoj službi HZMO u Z., zatražila žurno donošenje rješenja.

Ishod postupka: 12. studenoga 2004. Područna služba u Z. je dostavila presliku rješenja (od 12.11.2004.) kojim se osiguraniku J.Ć. priznaje, počevši od 1.10.2003., pravo na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad.

Napomena: Intervencija uspjela. Utvrđena povreda prava pritužitelja na donošenje odluke u zakonskom roku.

IX.

Opis slučaja (P.P.- 520/03): S. B. iz B. L. je 6. lipnja 2003. podnijela pritužbu na rad nadležnih tijela HZMO. Navodi da je, 1. listopada 2002., podnijela zahtjev za isplatu neisplaćenih dospjelih mirovina iza pokojnog supruga. Do dana prituženja, nije odlučeno o zahtjevu, pa niti nakon podnošenja pritužbe Središnjoj službi HZMO.

Poduzete mjere: Pismenom od 11. lipnja 2003. zatraženo je očitovanje o navodima pritužbe i, do sada, provedenom postupku.

Ishod postupka: Središnja služba HZMO je od 30. lipnja 2003. obavijestila pučkog pravobranitelja da je od Područne službe u Z. zatražena obavijest o stanju predmeta, radnjama poduzetim u istom i razloge nepostupanja po zahtjevu stranke.

U privitku svoga pisma od 23. siječnja 2004. Središnja služba je dostavila presliku drugostupanjskog rješenja. Navedenim rješenjem, žalba pritužiteljice je odbijena.

Napomena: Intervencija uspjela. Utvrđena povreda prava na donošenje odluke o zahtjevu u zakonskom roku.

X.

Opis slučaja (P.P.-2178/03): M. N. iz Š u B i H podnio je pritužbu 25. kolovoza 2003. u predmetu ostvarivanja prava na invalidsku mirovinu. Pritužitelj je nadležnom tijelu HZMO podnio svoj zahtjev 27. veljače 2002. Do dana prituženja o njemu nije odlučeno.

Poduzete mjere: Pismenom od 27. studenog 2003. zatraženo je očitovanje o navodima pritužbe i razlozima dugotrajnosti postupka. Središnja služba HZMO je, dana 22.12.2003., obavijestila pučkog pravobranitelja da je naložila prvostupanjskom tijelu dostavljanje podataka radi uvida u predmet pritužitelja kao i dužnost neposrednog izvješćivanja pučkog pravobranitelja.

HZMO je zaprimio obavijesti 28.1.2004., 2.8.2004., 14.1.2005. i 22.2.2005., iz kojih je razvidno da bosanskohercegovački nositelj osiguranja nije udovoljio zahtjevu Područne službe u Z., a usvezi odlučivanja u pravnoj stvari pritužitelja (preračun mirovine prema odredbama članka 43. Ugovora o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine; u nastavku: Ugovor).

Također, 22.2.2005. dostavljena je preslika dopisa Središnje služba HZMO, Sektora provedbe međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju od 27.1.2005. upućenog Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja RS, Filijale Banja Luka. Iz navedenog dopisa je razvidno kako je u predmetu pritužitelja nadležna služba HZMO 11. ožujka 2004. dopisom inozemnog nositelja osiguranja obaviještena o stavljanju izvan snage obrade za

ponovno određivanje mirovine primjenom članka 43. Ugovora i najavljena obrada zahtjeva pritužitelja primjenom Ugovora na ugovorenim tiskanicama (s tiskanicom B i H - HR 207) i medicinskom dokumentacijom.

Narečenu obradu zahtjeva za invalidsku mirovinu nadležna područna služba u **Z.**, kao ni Središnja služba, do danas nisu zaprimile.

Iz spisa je razvidno da je nadležno tijelo HZMO požurivalo okončanje postupka i obradu zahtjeva koju je inozemni osiguratelj najavio još 11. ožujka 2004.

Napomena: Pritužba neosnovana, a o ishodu postupka nema obavijesti.

2.2. Prava iz zdravstvenog osiguranja i organizacije zdravstva

Glede ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja i prava iz sustava socijalne skrbi za istaknuti je da ove pritužbe označavaju opće socijalne prilike u društvu, a da nadležna tijela Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje kao i nadležni centri za socijalnu skrb, u zaštiti prava i interesa pritužitelja, postupaju žurno po zahtjevima pučkog pravobranitelja, uglavnom, u okviru zakona i propisanih mjera i ovlasti.

Za zaključiti je da centri za socijalnu skrb, uz utvrđena sredstva te stalni nedostatak službenika odgovarajućeg profila kao i prostora, unatoč svim ograničenjima, poslove iz svoje nadležnosti obavljaju u roku i u službi zaštite i pomoći socijalno ugroženih kategorija građana.

I.

Opis slučaja (P.P. - 110/04): J. G. iz B. podnijela je 28.1.2004 pritužbu na rad HZZO u predmetu plaćanja troškova liječenja pok. R.G. u inozemstvu.

Do dana prituženja nadležno tijelo nije postupilo prema dvjema presudama Upravnog suda Republike Hrvatske, od 19. rujna 2001.

Poduzete mjere: Pismenom od 30. siječnja 2004 od nadležnoga tijela zatraženo je rješavanje ove pravne stvari te očitovanje o razlozima neizvršenja presude.

Ishod slučaja: HZZO je izvijestio Ured da je Upravno vijeće 22.4.2004. donijelo Odluku o davanju suglasnosti za plaćanje troškova liječenja pok. **R.G.** u inozemstvu.

Napomena: Utvrđena povreda prava pritužiteljice odugovlačenjem postupka.

II.

Opis slučaja (P.P. - 490 / 04): V. A. iz S ., vlasnica privatne ljekarne u S . podnijela je pritužbu na rad Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi jer da je ono izdalo suglasnost Ljekarni J. u postupku osnivanja ljekarničke jedinice na novoj adresi. Prema pritužbi, lokacija te ljekarničke jedinice nije udaljena najmanje 300 metara od ljekarne u vlasništvu pritužiteljice.

Po saznanju za predmetnu suglasnost, pritužiteljica je 24. rujna 2003. godine podnijela zahtjev za obnovu postupka, a u ožujku, Vladi Republike Hrvatske, za poništenje suglasnosti, po pravu nadzora, Ljekarni J....

Poduzete mjere: Pismenom je od nadležnoga tijela (Ministarstva) zatraženo očitovanje o predmetu te je li, odnosno, kako je riješen zahtjev pritužiteljice za obnovu postupka.

Ministarstvo je dostavilo očitovanje kojim tvrdi da pritužba nije osnovana: pritužiteljica je podnijela prigovor protiv rješenja od 15. rujna 2003. kojim je odobreno preseljenje ljekarničke jedinice Ljekarne J. iz S., predio Ž., na Gundulićevo 27 u S. U privitku prigovora dostavila je izmjeru Samostalne geodetske ... radnje iz S., prema kojoj izmjeri je udaljenost od Gundulićeve 27 do njene ljekarne, u ulici S. 24a, 295,50 metara, a do Ljekarne S. u Gundulićevoj 52, 264,55 metara.

Ljekarna J. se očitovala na prigovor i dostavila geodetski izmjeru sudskog vještaka za geodeziju te nalaz i mišljenje stalnog sudskog vještaka za cestovni promet, a iz kojih proizlazi da je udaljenost između predmetnih ljekarni veća od 300 metara. Stoga je doneseno osporeno rješenje. Zahtjev za obnovu postupka je odbačen zaključkom ministra od 25. svibnja 2004.

Protiv toga zaključka pritužiteljica je pokrenula i upravni spor, koji je u tijeku, pa pučki pravobranitelj, temeljem članka 6. Zakona o pučkom pravobranitelju, nije dalje postupao po predmetnoj pritužbi.

Ishod postupka: Nepoznat.

III.

Opis slučaja (P.P. – 683/04): M. R. iz D. podnijela je pritužbu na rad HZZO. Majka je prijevremeno rođenog djeteta (V.) koje ima teža oštećenja (u pritužbi nije navedeno o kakvim oštećenjima je riječ). Redovito odlazi na rehabilitaciju u bolnicu za mentalnu i fizičku retardaciju "Zelengaj". Do treće godine života djeteta, HZZO je snosio ukupne troškove rehabilitacije koja je provođena četiri puta godišnje u trajanju od po 14 dana.

Nakon toga, svoje troškove boravka u bolnici, roditelji snose sami (riječ je o edukaciji roditelja). Kako im to financijska situacija ne dopušta, provode bolničku rehabilitaciju svega dva puta godišnje u trajanju od po pet dana.

Pritužiteljica navodi i to da, unatoč dogovorenom terminu, na ortopedski pregled čeka s djetetom dulje od tri sata i to samo zbog izdavanja doznake za ortopedske cipele.

Poduzete mjere: Pismenom je od nadležnoga tijela zatraženo očitovanje o predmetu i navodima iz pritužbe te o obavijest mogućnosti da HZZO snosi troškove rehabilitacije roditeljima bolesne djece i s navršene tri godine života.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi se očitovalo na navode pritužbe u kojem se ističe da temeljem čl. 14. Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja za bolničko liječenje medicinskom rehabilitacijom i fizikalnom terapijom u kući, na prijedlog izabranog liječnika primarne zdravstvene zaštite, a na osnovi mišljenja liječnika specijalista, liječničko povjerenstvo HZZO može odobriti boravak u specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju osobi određenoj za pratitelja djeteta do navršene treće godine uz uvjet da se primjenjuje točno određen i utvrđen program "mama – dijete" za izobrazbu pratitelja te kada postoji potreba dojenja djeteta.

Sukladno navedenom, te troškove nakon treće godine života djeteta snose roditelji sami.

Kako u pritužbi nije bilo navedeno u kojoj je bolnici pritužiteljica čekala nekoliko sati samo radi izdavanja doznake za ortopedske cipele, HZZO nije mogao zatražiti službeno očitovanje bolnice.

Pritužiteljica je obaviještena o sadržaju očitovanja te je upućena da se za pomoć u podmirenju navedenih troškova obrati Centru za socijalnu skrbi u mjestu svog prebivališta.

Ishod slučaja: Nepoznat.

2.3. Prava iz socijalne skrbi

Najveći broj predmeta iz područja socijalne skrbi, po kojima je pučki pravobranitelj postupao, po svom sadržaju i nisu pritužbe.

Naime, u svojim podnescima građani se ne pritužuju na povredu svojih prava iz socijalne skrbi, već se obraćaju pučkom pravobranitelju zato što su u teškim socijalnim prilikama zbog gubitka posla, starosti, bolesti, nemogućnosti rješavanja stambenog pitanja, nedostatnih sredstava za podmirenje troškova stanovanja itd.

U takvim slučajevima pučki pravobranitelj intervenira preporukama nadležnim Centrima socijalne skrbi da obrade slučajeve i, sukladno utvrđenom, upute građane na postupak za ostvarivanje prava iz sustava socijalne skrbi za koje ispunjavaju zakonske uvjete.

Ponovo se ističe vrlo dobra suradnja s Centrima socijalne skrbi i zadovoljstvo rezultatima te suradnje.

U znatnom broju slučajeva Ured je pripomogao građanima ostvariti pripadajuća im prava iz sustava socijalne skrbi.

U 2004. godini značajno je smanjen broj pritužbi na Centre za socijalnu skrb, a u svezi postupaka radi donošenja odluka s kojim će roditeljem dijete živjeti te određivanja susreta i druženja s drugim roditeljem.

Ovaj Ured Pretpostavlja da je tome doprinijelo osnivanje Ureda pravobraniteljice za djecu.

Određeni broj pritužbi, po svom sadržaju, ukazuje na psihički bolesne osobe kao pritužitelje.

U takvim slučajevima pučki pravobranitelj od Centara socijalne skrbi traži zdravstveno - socijalnu anamnezu za te podnositelje kako bi saznao je li zaista riječ o bolesnoj osobi te, ukoliko jest, jesu li njena prava adekvatno zaštićena.

I.

Opis slučaja (P.P. – 1752/04): **I. P.** iz **S.** podnio je pritužbu na postupanje Elektre. Živi sa suprugom i dvoje djece. Prije 8 mjeseci im je isključena električna struja zbog optužbi da je "krao" struju. U sudskom postupku, pokrenutom Elektrinom tužbom, krađa nije utvrđena. Zbog isključenja bitno otežani su uvjeti života njegove obitelji.

Poduzete mjere: Pismenom od 5. studenoga 2004. godine upućena je preporuka Elektri da se gospodinu **P.** žurno uključi električna energija, i zatražena obavijest o poduzetom.

Elektra je 7. prosinca 2004. obavijestila Ured da će nastaviti isporuku **P.** ako plati za utvrđenu količinu neovlaštene potrošnje (10.319,64 kn) za što da je oštetio HEP, kao i troškove priključenja ili da će to uraditi po pravomoćno dovršenom kaznenom postupku.

Nakon toga odgovora, Ured je odmah uputio dopis gradonačelnici Grada **S.** i Centru za socijalnu skrb **S.**

«Gospodinu **I. P.** iz **S.** Elektra je prije 8 mjeseci, zbog optužbe za krađu, obustavila isporuku električne energije.

Općinsko državno odvjetništvo je protiv gospodina **P.** podnijelo optužni prijedlog radi kaznenog djela protiv imovine – krađom, opisanog i kažnjivog po članku 216. stavak 1. Kaznenog zakona. U kaznenom postupku broj K-..., pokrenutom navedenim optužnim

prijedlogom pred Općinskim sudom u **S.** donesena je 29. listopada 2004. godine presuda kojom se gospodin **P.** **oslobađa optužbe.** Unatoč oslobađajućoj presudi, Elektra obitelji **P.** nije uključila struju.

Pučki je pravobranitelj 5. studenoga 2004. godine uputio Elektri preporuku kojom traži da se gospodinu **P.** žurno uključi struja. U očitovanju na preporuku pučkog pravobranitelja od 7. prosinca 2004. godine HEP Distribucija d.o.o., DP Elektra **V.** navodi da će nastaviti s isporukom el. energije gospodinu **P.** pod uvjetom da "plati obvezu za utvrđenu količinu neovlaštene potrošnje u iznosu od 10.319,64 kune ili po pravomoćnom dovršetku kaznenog postupka koji se vodi protiv njega." Naime, Općinsko državno odvjetništvo i Elektra su podnijeli žalbu protiv prvostupajnske presude kojom je gospodin **P.** oslobođen optužbe.

Ističemo da je sama Elektra utvrdila da je navodnom krađom el. energije od strane gospodina **P.** oštećena za 10.319,64 kune, dok je Općinski sud u **S.** u prvostupajnskoj presudi, utvrdio da potrošnja el. energije u 2003. godini nije bitno odstupala od potrošnje u 2001. i 2000. godini.

Pučki pravobranitelj, nažalost, osim već poduzetog, nema na raspolaganju druge mjere kojima bi naredio Elektri da gospodinu **P.** ponovo priključi struju. Kako bi se prevladale teškoće u koje je obitelj gospodina **P.** s dvoje maloljetne djece dospjela samovoljom Elektre, pučki pravobranitelj temeljem članka 7. stavak 1. Zakona o pučkom pravobranitelju ("Narodne novine" br. 60/92) daje preporuku da Grad **S.** i Centar za socijalnu skrb dodijele pomoć obitelji **P.** za podmirenje duga prema Elektri, kako bi im se priključila el. energija i osigurali uvjeti za normalan život. O mjerama poduzetim povodom ove preporuke žurno izvijestite pučkog pravobranitelja.»

Istovremeno je pučki pravobranitelj uputio HEP Distribuciji, DP Elektra **V.** upozorenje u kojem, između ostalog navodi:» Iz vašeg odgovora proizlazi da ste samovoljno okrivili gospodina **P.** za krađu el. energije i isto tako utvrdili da vas je time oštetiо za iznos od 10.319,00 kuna. Sami ste primijenili i sankciju za tako utvrđenu krivnju te ste mu prekinuli isporuku el. energije. Nakon toga ste gospodina **P.** prijavili Općinskom državnom odvjetništvu koje je protiv njega pokrenulo kazneni postupak radi krađe. Konačno, navodite da ćete gospodinu **P.** ukinuti sankciju (nastaviti isporuku), ukoliko se u kaznenom postupku utvrdi da nije kriv.

Članak 28. Ustava Republike Hrvatske propisuje: "Svatko je nedužan i nitko ga ne može smatrati krivim za kazneno djelo dok mu se pravomoćnom sudskom presudom ne utvrdi krivnja."

Slijedom citirane Ustavne odredbe, gospodinu **P.** ste mogli obustaviti isporuku el. energije samo u slučaju da se pravomoćnom sudskom presudom utvrdi krivnja za kazneno djelo krađe.

Temeljem članka 7. stavak 1. Zakona o pučkom pravobranitelju ("Narodne novine" br. 60/92) pučki pravobranitelj **upozorava** da ste gospodinu **P.** povrijedili pravo zajamčeno člankom 28. Ustava Republike Hrvatske. O mjerama poduzetim povodom ovog upozorenja žurno obavijestite pučkog pravobranitelja.»

Ishod slučaja: Pritužitelju je priključena struja i nastavljena isporuka, o čemu je Ured obavijestila Elektra.

II.

Opis slučaja (P.P.- 1009/04): **J. M.** iz **Z.** podnijela je podnesak u kojem navodi da je nezaposlena samohrana majka dvoje maloljetne djece, u dobi od 15 i 10 godina. Obitelj živi od pomoći za uzdržavanje u iznosu od 1.280,00 kuna koju ostvaruje preko Centra za socijalnu skrb u **Z.** što im je nedostavno za podmirenje svih potreba. Stoga se obratila za pomoć Uredu.

Poduzete mjere: Razmotrivši pritužbu, Ured je Poglavarstvu grada **Z.** Službi za rad i socijalnu skrb, uputio podnesak u kojem se, nakon opisa slučaja, navodi: " Temeljem članka 7. Zakona o pučkom pravobranitelju ("Narodne novine" broj 60/92), pučki pravobranitelj daje preporuku da ispitajte slučaj gospođe **M.** i utvrdite ispunjava li uvjete za ostvarivanje prava na pomoć za podmirenje troškova stanovanja (najamnine, komunalne naknade, električne energije, plina, grijanja, vode i dr.) te da je, sukladno utvrđenom, uputite na postupak za ostvarivanje pripadajućeg prava. O mjerama poduzetim povodom ove preporuke obavijestite pučkog pravobranitelja u roku od 30 dana."

Služba za rad i socijalnu skrb je obavijestila Ured da pritužiteljica ispunjava uvjete za ostvarivanje prava na pomoć za podmirenje troškova stanovanja. Nakon dobivene pravne upute, podnijela je zahtjev koji će biti pozitivno riješen.

Ishod slučaja: Uspješna intervencija.

III.

Opis slučaja (P.P.: 115/04): **Š. Š.** iz **O.** podnijela je 28. siječnja 2004. pritužbu u kojoj navodi da je slabijeg zdravlja s nedostatnim materijalnim prihodima za život.

Poduzete mjere: U postupku ispitivanja navoda Ured je zatražio od nadležnog Centra za socijalnu skrb u **K.** socijalnu anamnezu obitelji pritužiteljice i očitovanje o provedenim radnjama u svezi ostvarivanja prava pritužiteljice iz Zakona o socijalnoj skrbi.

Ishod slučaja: Centar za socijalnu skrb u **K.** je žurno, 23. veljače 2004., dostavio traženo očitovanje iz kojeg je razvidno da obitelj pritužiteljice živi u dobrim stambenim i prosječnim materijalnim prilikama (utvrđeno neposrednim uvidom na terenu i uz potvrdu o korisniku prava iz mirovinskog osiguranja) te da se članovi obitelji bave poljoprivrednom djelatnošću, a prihode ostvaruju i po toj osnovi. Obzirom na utvrđeno, nisu ostvareni uvjeti za stjecanje prava na pomoć za uzdržavanje (primanja u obitelji pritužiteljice prelaze utvrđeni cenzus na osnovi članka 15. Zakona o socijalnoj skrbi).

2.4. Radni odnosi državnih i javnih službenika

U 2004. godini smanjen je broj pritužbi zbog povrede prava državnih službenika i namještenika u odnosu na 2003. godinu (za otprilike 40%).

Nakon donošenja Uredbe Vlade Republike Hrvatske o unutarnjem ustrojstvu ministarstava, državnih upravnih organizacija i Vladinih ureda (kolovoz, 2001.), te Uredbe o unutarnjem ustrojstvu ureda državne uprave u županijama (ožujak, 2002.) kojom je izvršena racionalizacija državne uprave u županijama, najveći broj pritužbi ove skupine predmeta u radu Ureda, podnijeli su državni službenici koji su ostali neraspoređeni ili kojima je prestala državna služba.

U 2004. godini pritužbe iz ovog područja bile su vrlo raznolike što je razvidno iz opisanih slučajeva. Odnosile su se na: uvođenje doprinosa solidarnosti za državne službenike i namještenike koji nisu članovi sindikata; neizvršavanje pravomoćnih sudskih odluka; povrede učinjene u natječajnom postupku, prilikom rasporeda, premještaja itd..

Valja istaknuti da je i 2004. Ured zaprimio značajan broj pritužbi zbog povrede prava iz radnih odnosa, a koje ne pripadaju u njegov djelokrug rada.

Ukoliko su takve pritužbe bile jasne i potpune, Ured je pritužiteljima ipak dao pravni savjet i uputu za daljnji postupak radi zaštite njihovih prava, a što je za Ured, obzirom na mali broj savjetnika, značajno opterećenje.

Za istaknuti je problem koji čeka rješenje već nekoliko godina, a odnosi se na primjenu članka 111. Zakona o državnim službenicima i namještenicima, koji određuje mogućnost njihova nagrađivanja za uspješnost u radu, ali tu mogućnost ne mogu ostvariti.

Iako je od donošenja navedenoga Zakona proteklo četiri godine (donesen u ožujku 2001. godine), Vlada nije ispunila obvezu na donošenje uredbe kojom će utvrditi kriterije

i način isplate dodataka za uspješnost na radu, te utvrditi masu sredstava za dodatke za uspješnost u radu.

Da je volja zakonodavca bila uvesti mogućnost nagrađivanja sa odgodom od četiri godine, takav rok bio bi sadržan u tekstu Zakona.

Ovo smatramo ozbiljnim propustom, a danasve, nepoticajnim za kvalitetniji rad i zalaganje državnih službenika i namještenika.

I.

Opis slučaja (P.P. - 1854/04): Izmjenama i dopunama Zakona o radu («Narodne novine» broj 30/04) uvedena je mogućnost da se Kolektivnim ugovorom odredi obveza radnicima koji nisu članovi sindikata da za vrijeme važenja kolektivnog ugovora plaćaju doprinos solidarnosti. Ured je zaprimio veliki broj pritužbi (kako pisanih, tako i putem telefona) državnih službenika i namještenika koji nisu članovi sindikata, a koji smatraju da im je ustezanjem od plaće doprinosa solidarnosti povrijeđeno pravo na slobodu sindikalnog udruživanja, zajamčeno Ustavom Republike Hrvatske.

Poduzete mjere: Nakon što je pozorno razmotrio pristigle pritužbe, Ured je Ustavnom sudu Republike Hrvatske, 22. studenoga 2004., podnio zahtjev za ocjenu suglasnosti odredbe čl. 197. Zakona o radu s Ustavom RH:

«Temeljem članka 36. podstavak 6. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 49/02 – pročišćeni tekst), a povodom pritužbe **J.M.** iz Zagreba, pučki pravobranitelj podnosi Zahtjev za ocjenu suglasnosti članka 197. Zakona o radu ("Narodne novine" broj 137/04 – pročišćeni tekst) s Ustavom Republike Hrvatske:

I. Pučki pravobranitelj smatra da odredba članka 197. Zakona o radu nije u suglasnosti s odredbama članka 14., članka 43. stavak 1. i članka 59. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske.

Članak 197. stavci 1., 2. i 3. Zakona o radu propisuje:

"(1) Kolektivnim ugovorom može se odrediti obveza radnika koji nisu članovi sindikata da za vrijeme važenja kolektivnog ugovora plaćaju naknadu za povoljnosti ugovorene kolektivnim ugovorom (doprinos solidarnosti).

(2) Ako je kolektivnim ugovorom uređen doprinos solidarnosti, kolektivni ugovor stupa na snagu ako ga referendumom prihvate radnici na području za koje se sklapa kolektivni ugovor.

(3) Referendum je uspio ako mu pristupi najmanje jedna trećina radnika na području za koje se sklapa kolektivni ugovor i ako se za prihvaćanje kolektivnog ugovora izjasni natpolovična većina radnika izašlih na referendum."

II. Stavak 1. citiranog članka propisuje mogućnost da sindikat u kolektivnom ugovoru koji sklapa s poslodavcem utvrdi obvezu nečlanovima sindikata da plaćaju doprinos solidarnosti radi korištenja povoljnosti utvrđenih kolektivnim ugovorom. U tom slučaju se radnici na referendumu moraju izjasniti za prihvaćanje kolektivnog ugovora, što je i uvjet njegovog stupanja na snagu. Stavkom trećim je propisano da je referendum uspio ako mu pristupi najmanje jedna trećina svih radnika (onih koji su članovi sindikata i onih koji nisu članovi sindikata) na području za koje se sklapa kolektivni ugovor te se za prihvaćanje izjasni natpolovična većina radnika izašlih na referendum (jedna šestina radnika).

Propisani način prihvaćanja kolektivnog ugovora na referendumu, nije u suglasnosti s odredbom članka 14. Ustava Republike Hrvatske. Odredba članka 197. stavak 2. i 3. diskriminira radnike koji nisu članovi sindikata u odnosu na radnike članove sindikata, odnosno dovodi ih u položaj u kojem nisu jednaki pred zakonom s obzirom na članstvo u sindikatu. Naime, radnici članovi sindikata sklapaju s poslodavcem kolektivni ugovor preko svojih predstavnika, a potom se za prihvaćanje tog istog kolektivnog ugovora, izjašnjavaju na referendumu. Dakle, radnici članovi sindikata, za razliku od radnika koji nisu članovi sindikata, dva puta odlučuju o kolektivnom ugovoru.

III. Članak 116. stavak 3. Ustava propisuje: "Zakonom i drugim propisima uređuje se status državnih službenika te radno pravni status namještenika."

Članak 12. Zakona o radu navodi kao izvore radnog prava za ostale radnike zakon, pravilnik o radu, sporazum sklopljen između radničkog vijeća i poslodavca, kolektivni ugovor te ugovor o radu.

Dakle, Ustav propisuje obvezu da se status državnih službenika i radno pravni status namještenika u potpunosti uredi zakonom i drugim propisima. Stoga je protivno citiranoj odredbi Ustava da se vrlo važna pitanja statusa službenika odnosno, radno pravnog statusa namještenika kao što su visina osnovice za obračun plaće ili godišnji odmor (navodimo samo Ustavom zajamčena radna prava), ne uređuje niti zakonom niti drugim propisom već samo kolektivnim ugovorom, čime se na neustavan način državni službenici i namještenici prisiljavaju na uključivanje u sindikat.

Pitanja radno pravnog statusa ostalih radnika mogu biti uređena različitim aktima od zakona do ugovora o radu.

Članak 174. stavak 4. Zakona o radu propisuje: " Statutom određena svrha udruge (sindikata) mora biti sklapanje kolektivnog ugovora."

Iz citiranih odredaba proizlazi da svaki pojedini državni službenik ili namještenik te drugi radnik koji želi da njegov radno pravni status bude uređen kolektivnim ugovorom može, koristeći svoje Ustavom zajamčeno pravo na slobodno udruživanje, uključiti se u sindikat, čija je svrha upravo sklapanje kolektivnog ugovora.

Državni službenik i namještenik te drugi radnik koji, koristeći isto ustavno pravo na slobodno udruživanje, ne želi pristupiti sindikatu, odabrao je da njegov radno pravni status bude uređen drugim izvorima radnog prava.

Slijedom navedenoga, odredba članka 197. stavak 1. Zakona o radu polazi od pogrešne presumpcije da svi radnici koji nisu članovi sindikata koriste pogodnosti ugovorene kolektivnim ugovorom te im se zbog toga nameće obveza plaćanja naknade (doprinos solidarnosti).

IV. Članak 197. stavak 2. i 3. Zakona o radu propisuje da kolektivni ugovor kojim je uređen doprinos solidarnosti, a koji je sukladno članku 174. stavak 4. istoga Zakona svrha postojanja sindikata, stupa na snagu ako se na referendumu za njegovo prihvaćanje izjasnila najmanje jedna šestina svih radnika na području za koje je sklopljen.

Dakle, zbog činjenice da je sindikat ugovorio doprinos solidarnosti, Zakon o radu propisuje da se kolektivni ugovor s takvom klauzulom primjenjuje na sve radnike, ukoliko je na referendumu prihvaćen od šestine radnika. Time se na svakog pojedinog radnika, neovisno o njegovoj volji, primjenjuje kolektivni ugovor te mu po sili zakona (članak 191. stavak 2. Zakona o radu) poslodavac ušteže od plaće doprinos solidarnosti.

Pučki pravobranitelj smatra da je odredba članka 197. Zakona o radu protivna duhu i izričaju odredaba članaka 43. stavak 1. i 59. stavak 1. Ustava. Članak 43. stavak 1. propisuje: "Svakom se jamči pravo na slobodno udruživanje radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za socijalna, gospodarska, politička, nacionalna, kulturna ili druga uvjerenja i ciljeve. Radi toga svatko može slobodno osnivati sindikate i druge udruge, uključivati se u njih ili iz njih istupati u skladu sa zakonom."

Članak 59. stavak 1. glasi: "Radi zaštite svojih gospodarskih i socijalnih interesa svi zaposleni imaju pravo osnivati sindikate i slobodno u njih stupati i istupati."

Iz citiranih Ustavnih odredaba proizlazi da se svakome pojedincu koji se želi zalagati za svoja socijalna i gospodarska prava sklapanjem kolektivnog ugovora jamči pravo na slobodno osnivanje ili uključivanje u sindikat. Slobodno pravo svakog pojedinca na takovo zalaganje ne može nadomjestiti volja većine od jedne šestine svih radnika, izražena na referendumu.

Pučki pravobranitelj smatra da odredba članka 197. Zakona o radu uvodi opasan presedan kojim se vrijeđa ljudsko pravo i temeljna sloboda zajamčena Ustavom, pravo na

slobodno udruživanje. Pored toga, sindikat se citiranom zakonskom odredbom neosnovano stavlja u povoljniji položaj, zbog čega predlažemo da Ustavni sud Republike Hrvatske, temeljem članka 55. stavak 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, poništi odredbu članka 197. Zakona o radu.

Ishod slučaja: Ustavni sud Republike Hrvatske još nije odlučio o Zahtjevu pučkog pravobranitelja.

II.

Opis slučaja (P.P. – 678/04): M. Š. podnio je pritužbu na rad u Ministarstva financija, Carinske uprave. Naime, nakon vježbeničkog staža nije mu produžena državna služba na neodređeno vrijeme. Kao razlog prestanka državne službe navodi Uvjerenje o radnoj sposobnosti Doma zdravlja ..., Š. ul. br. 3, od 12. rujna 2003. godine, kojim mu je utvrđena nesposobnost za obavljanje poslova carinskog vježbenika III. vrste.

Poduzete mjere: Nakon što je pažljivo razmotrio pritužbu i dostavljenu dokumentaciju, pučki pravobranitelj nije utvrdio povredu pritužiteljevih prava, o čemu ga je obavijestio sljedećim dopisom: "Iz dostavljene dokumentacije je razvidno da ste rješenjem Ministarstva financija od 17. lipnja 2003. godine kao vježbenik primljeni u državnu službu na određeno vrijeme od 12 mjeseci. Rješenjem Ministarstva od 27. kolovoza 2003. godine raspoređeni ste kao vježbenik od 8. rujna 2003. godine na poslove III vrste u Carinsku upravu, Carinarnicu Z., Carinsku ispostavu H. K., Carinski odjeljak I, Z. Unatoč negativnom uvjerenju o radnoj sposobnosti za obavljanje poslova carinskog vježbenika od 12. rujna 2003. godine, u državnoj ste službi ostali do 8. rujna 2004. godine. Iz rješenja Ministarstva financija od 8. rujna 2004. godine je razvidno da vam državna služba na određeno vrijeme prestaje zbog isteka roka na koji ste primljeni.

Članak 80. stavak 2. Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Narodne novine" broj 27/01) propisuje da se vježbenici primaju u državnu službu na određeno vrijeme potrebno za obavljanje vježbeničke prakse. Istim je člankom propisana mogućnost da vježbenik produži državnu službu na neodređeno vrijeme, ako u tijelu državne vlasti postoji slobodno radno mjesto na koje ih se može rasporediti nakon položenog državnog stručnog ispita. Dakle, Zakon o državnim službenicima i namještenicima predviđa, pod propisanim uvjetima, mogućnost, a ne obvezu da se vježbeniku produži državnu službu na neodređeno vrijeme."

III.

Opis slučaja (P.P. – 498/04): B.Č. podnio je pritužbu na rad Ministarstva unutarnjih poslova – neizvršenje pravomoćne presude. Naime, presudom Općinskog suda u Z. od 7. studenoga 2002. poništena su rješenja toga Ministarstva od 30. kolovoza 1991. i 25. rujna 1991. i naloženo je Ministarstvu da ga vrati u radni odnos s danom 1. listopada 1991. godine te rasporedi na radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi.

Također, Općinski sud u Z., donio je 16. siječnja 2004. rješenje o ovrsi kojim je naloženo izvršenje presude u roku od 3 dana od dana dostave rješenja, pod prijetnjom novčane kazne u iznosu od 10.000,00 kuna.

Pritužitelj je uz pritužbu dostavio i preslike odgovora na njegove podneske iz Ureda predsjednika Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva unutarnjih poslova, Uprave za pravne i kadrovske poslove te Protuobavještajne agencije.

Iz podnesaka je razvidno da je razlog neizvršenja rješenju prijepor oko određivanja pravnog sljednika Službe za zaštitu ustavnog poretka u kojoj je pritužitelj radio.

Poduzete mjere: Ured je intervenirao preporukom Vladi Republike Hrvatske u kojoj je istaknuto: "Kako je pravomoćnom sudskom presudom utvrđeno da mu je nezakonito prekinut radni odnos, pritužitelj je protiv Ministarstva unutarnjih poslova pokrenuo i postupak za naknadu time prouzročene štete, koji se vodi pred Općinskim sudom u Z. Još jedanput napominjemo da je rješenjem o ovrsi Ministarstvu unutarnjih poslova naloženo vraćanje pritužitelja na rad pod prijetnjom novčane kazne u iznosu od 10.000,00 kuna. Zbog nepoštivanja pravomoćne sudske presude raste iznos naknade štete te se gomilaju troškovi koji padaju na teret državnog proračuna.

Slijedom navedenog, pučki pravobranitelj temeljem članka 7. Zakona o pučkom pravobranitelju ("Narodne novine" broj 60/92) daje preporuku da u okviru svojih ovlasti omogućite pritužitelju ostvarivanje njegovih prava zajamčenih pravomoćnom sudskom presudom. O mjerama poduzetim povodom ove preporuke obavijestite pučkog pravobranitelja u roku od 30 dana."

Ishod slučaja: Nepoznat.

Napomena: Vlada Republike Hrvatske nije odgovorila na preporuku Ureda, a više se nije javljao ni pritužitelj.

3. Imovinska i stambena prava (vlasnička, stambena, izvlaštenje, denacionalizacija, imovinska nesigurnost)

3.1. Vlasnička prava i povrat imovine

Zaštitu prava vlasništva i drugih stvarnih prava provodi sud. Stoga je nadležnost pučkog pravobranitelja za raspravljanje i/ili ispitivanje pojedinačne povrede ustavnih i zakonskih prava građana ograničena.

Postupak ispitivanja Ured je provodio samo u onim pojedinačnim slučajevima u kojima je do povrede prava građana došlo zbog postupka i propusta jedinice lokalne samouprave kao nositelja prava vlasništva. Intervencija Ureda ujedno sadrži stajalište o povredi prava, te prijedlog i preporuku za otklanjanje posljedica.

U ovom izvještajnom razdoblju broj pritužbi vlasnika, čije su nekretnine dodijeljene na privremeno korištenje, smanjen je ali su se javili građani kojima postupak vraćanja traje izuzetno dugo. Evidentan je porast broja dovršenih slučajeva u kojima su vlasnici uvedeni u posjed.

Neriješeno je pitanje roka u kojem korisnik mora iseliti iz imovine vlasnika. Određivanje roka je naročito dvojbeno u slučajevima u kojima se korisniku stambeno zbrinjavanje rješava dodjelom građevinskog materijala - gradnja kuće (rok nije određen nego je odrediv). Osim toga, u nekim predmetima je uočeno da, kada korisnik ne želi napustiti nekretninu, nadležna tijela ne postupaju po odredbama Zakona o područjima posebne državne skrbi. U takvom slučaju, dužnost je Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, odmah po saznanju da korisnik ne želi napustiti objekt, podnijeti nadležnom državnom odvjetništvu prijedlog za pokretanje sudskog postupka radi iseljenja.

U nekim slučajevima je zabilježeno da Ministarstvo to ne čini u zakonskom roku. Sudski postupak, doduše, može pokrenuti i vlasnik, ali je notorna činjenica da je vođenje sudskog postupka financijski teret i za građane koji žive u svojim domovima, a to posebice vrijedi za ovu kategoriju građana koji, redovito, nemaju dovoljno sredstava za život.

Dodatni je problem provjera podataka o korisniku nekretnine, obzirom na česte navode vlasnika da korisnik ima nekretninu u (su)vlasništvu, ali da se, ipak, ne želi iseliti. Nadležna tijela ne provjeravaju podatke o vlasništvu, već poklanjaju povjerenje korisniku koji o tome daje ovjerenu izjavu.

Valja ispraviti ovu praksu, te u svim predmetima, u kojima vlasnik tvrdi da korisnik ima nekretninu u vlasništvu, provjeriti ovu činjenicu.

Stambeno zbrinjavanje povratnika i izbjeglica uglavnom se rješava dodjelom građevinskog zemljišta i građevinskog materijala za gradnju kuća. Povratnici dobivaju obnovljene kuće po sistemu "ključ u ruke".

Povratnicima iz Srbije i Crne Gore obnavljaju se kuće gradnjom novih kuća, prema broju članova obitelji u vrijeme utvrđivanja prava na obnovu (napomena: veći broj obitelji je u međuvremenu dobio nove članove, brakom i rođenjem djece u izbjeglištvu). Također kategorije oštećenja su sada veće, jer su kuće devastirane zbog dugotrajne neupotrebe (8-10 godina). Sadašnji povratnici nemaju zabranu raspolaganja obnovljenom kućom na vrijeme od 10 godina, za razliku od onih građana koji su obnovu ostvarili po ranijim propisima, temeljem kredita za obnovu iz 1992/93. godine. Kuće se obnavljaju i za nasljednike, koji 1991. godine nisu imali prijavljeno prebivalište u mjestu obnove.

Navedeni povoljniji uvjeti ostvarivanja prava na obnovu osoba koje to pravo ostvaruju sada, razlog su što je na područjima od posebne državne skrbi prisutan osjećaj diskriminacije među Hrvatima.

Otprilike 750 vlasnika još uvijek čeka da im se imovina vrati u posjed.

I.

Opis slučaja (P.P.- 1342/04): Ured je preko Odbora za ljudska prava Karlovac saznao za slučaj povrede prava na povrat imovine. Vlasnik je podnio zahtjev za povrat imovine u posjed u kolovozu 1997. godine. Obiteljska kuća u **K.** u **V.** još uvijek u posjedu korisnice **A. B.** Ista je više puta odbila ponudeni alternativni smještaj. Konačno je prihvatila donaciju građevinskog zemljišta i materijala, ali i nadalje odugovlači s iseljenjem.

Poduzete mjere: Od Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice zatraženo je izvješće o pravom stanju stvari, te je navedeno: "... Ispitivanje stanja razumijeva i dostavu podatka o tomu je li Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice provela nadzor korisnika prava na stambeno zbrinjavanje, radi sprječavanja daljnjeg odugovlačenja predaje imovine vlasniku. Naime, rok za predaju kuće vlasniku u posjed ne smije biti neodređen, na način da ga stvarno određuje privremeni korisnik."

Ishod slučaja: Vlasnik uveden u posjed 3.12.2004.

Napomena: Utvrđena povreda prava odugovlačenjem postupka.

II.

Opis slučaja (P.P.- 313/04): N. V. podnio je zahtjev za povrat imovine 26.11.1997. godine. Ima rješenje o ukidanju prava privremenog korištenja na kući u K., kat. čest. br. .../69 k.o. K. te pravomoćnu i ovršnu presudu Općinskog suda u B. radi iseljenja korisnika V. B. koji ne ostvaruje pravo na stambeno zbrinjavanje (osiguravanje alternativnog smještaja).

Kako je Općinskom sudu u Benkovcu za provedbu postupka ovrhe potrebno upravno rješenje o ukidanju prava privremenog korištenja, ovjereno klauzulom pravomoćnosti, ista je zatražena zahtjevom od 15. listopada 2003. godine. Međutim, pritužitelj još uvijek nije ušao u posjed svoje kuće, iz razloga što mu ovjereno rješenje nije dostavljeno.

Poduzete mjere: Od Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice zatraženo je očitovanja o razlogu zbog kojega se nije postupilo po zahtjevu stanke

Ishod slučaja: Pritužitelj je ostvario naknadu štete zbog nekorištenja imovine, u iznosu od 7 kn/m² mjesečno.

Napomena: Utvrđena je povreda prava odugovlačenjem postupka.

III.

Opis slučaja (P.P.-1625/04): M. K. i N. K. su vlasnici obiteljske kuće u K.

Zahtjev za povrat u posjed podnijeli su 18.9.1998. godine. Službene osobe Regionalnog ureda za prognanike, povratnike i izbjeglice ne žele ih uvesti u posjed. Njihova kuća dodijeljena je na privremeno korištenje obitelji M. D. tada u statusu izbjeglice. U međuvremenu, obitelj D. je riješila stambeno pitanje. Iselila je iz njihove kuće u R. kbr. 59 ali, nije predala kuću u posjed Uredu (nije izvršena predaja ključeva).

Poduzete mjere: Budući da je kuća već mjesec dana slobodna, Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice ukazano je na ovaj slučaj radi provedbe postupka uvođenja vlasnika u posjed bez odgode: "... Ured za prognanike, povratnike i izbjeglice može/mora po službenoj dužnosti utvrditi stvarno stanje i po službenoj dužnosti dovršiti postupak, kada to omogućavaju objektivne okolnosti...".

Ishod slučaja: Vlasnici uvedeni u posjed 18.7.2003.

Napomena: Utvrđena je povreda prava odugovlačenjem postupka.

IV.

Opis slučaja (P.P.-1542/04): D. Š. ima rješenje Uprave za prognanike povratnike i izbjeglice, od 30. listopada 2002. kojim se D. B. i dr. ukida pravo privremenog

korištenja njegove kuće na adresi **K.**, označena kat. čest. br. 1.../2 k.o. **K.** Vlasnik još nije uveden u posjed.

Poduzete mjere: Zatraženo je izvješće od Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice o tome je li korisniku priznato pravo na stambeno zbrinjavanje na području od posebne državne skrbi, a sukladno tomu, o razlozima zbog kojih vlasnik nakon dvije godine od dana pravomoćnosti rješenja nije u posjedu svoje nekretnine.

Ishod slučaja: Nepoznat. Od Ureda je zatražena dostava pobližih podataka o vlasniku i nekretnini radi njihove identifikacije.

Napomena: Utvrđena je povreda prava odugovlačenjem postupka.

V.

Opis slučaja (P.P.-145/04): **D. K.** iz **V.** podnijela je pritužbu 31.3.2004. (preko NRC – CRP iz Siska) radi zahtjeva za povrat imovine u posjed. Ističe da privremeni korisnik ima tri stana, da su svi stambeno zbrinuti, te da je mu je ponuđeno odgovarajuće stambeno zbrinjavanje od Regionalnog ureda za prognanike, izbjeglice i povratnike, Ispostave **V.**, ali on to odbija.

Poduzete mjere:

Ured je 3. travnja 2004. od Uprave za prognanike, izbjeglice i povratnike zatražio iseljenje te objašnjenje razloga za odgađanje stupanja vlasniku u posjed.

Ishod slučaja: Uprava za prognanike i izbjeglice, 14. lipnja 2004. je izvijestila kako slijedi:

«U privitku vam dostavljamo dopis Regionalnog ureda **S.** dostavljenog na naš zahtjev, a vezano uz stambeno zbrinjavanje **J. V.** privremenog korisnika imovine pritužiteljice. Iz dopisa je razvidno da privremeni korisnik nije i ne želi podnijeti zamolbu za stambeno zbrinjavanje na području posebne državne skrbi.

Slijedom navedenog, utvrđeno je da **J. V.** ne ostvaruje pravo na stambeno zbrinjavanje sukladno Zakonu o područjima posebne državne skrbi – pročišćeni tekst («Narodne novine» br. 26/03). Temeljem opisanog, imenovanom je izdan Nalog za iseljenje iz stambenog objekta u privatnom vlasništvu, od 14. studenoga 2003. Obzirom da korisnik imovine nije postupio po nalogu, ova je Uprava 12. prosinca 2003. godine, uputila nadležnom Općinskom državnom odvjetništvu zahtjev za pokretanje postupka radi iseljenja nelegalnog korisnika. Postupak iseljenja je u tijeku.

Sukladno članku 27. stavak 4. istog Zakona, vlasniku koji je podnio zahtjev za povrat imovine, a kojem se imovina u rokovima iz stavka 2. i 3. ovoga članka ne vrati u posjed, država je dužna naknaditi zbog toga pretrpljenu štetu.

Temeljem Odluke o visini naknade vlasnicima za pretrpljenu štetu («Narodne novine» br. 68/03), člankom 1. određena je visina naknade za pretrpljenu štetu vlasnicima kojima nije vraćena u posjed njihova imovina u rokovima utvrđenim gore citiranim člankom 27. Zakona. Naknada iznosi 7,00 kn/m² stambene površine. Nakon ankete s vlasnikom u kojoj je isti izjavio da želi iseljenje privremenog korisnika i naknadu štete do iseljenja iz stambenog objekta, ovo je Ministarstvo uputilo nagodbu kojom su utvrđeni uvjeti naknade opisane štete, kao i povlačenje podignute tužbe pred nadležnim sudom." Pritužiteljica je potpisala i ovjerala nagodbu na osnovi koje će se isplatiti naknada.

Napomena: Intervencija je uspjela, a utvrđena je povreda prava odugovlačenjem postupka.

VI.

Opis slučaja (P.P.-988/04): D. i A. C. iz O. podnijeli su Uredu zamolbu za pomoći u ostvarivanju prava na povrat stana i poslovnog prostora u K.

Poduzete mjere: Ured je, uvidom u dokumentaciju u prilogu, utvrdio da je presudom Općinskog suda u K. (donesenoj po tužbi vlasnika stana Grada K.) prestalo stanarsko pravo pritužitelja.

Glede pak poslovnoga prostora, može se prihvatiti da je nastupila šteta, ali iz priložene dokumentacije nije razvidno tko je vlasnik poslovnog prostora. Podatak iz zapisnika o uviđaju od 26. kolovoza 1991. - cit.: "... u buffetu "C.", vlasništvo C. D., iz K." - može se odnositi i na vlasništvo obrta, a ne nekretnine.

Ishod slučaja: Pritužiteljima je dana uputa:

"... proizlazi da zaštitu prava vlasništva i/ili prava na povrat posjeda ovih nekretnina, odnosno za naknadu štete, možete ostvariti samo kod suda.

Naime, u sudskom postupku radi otkaza stanarskog prava razmotreno je (samo) pitanje korištenja stana s naslova stanarskog prava. Stoga, potrebno je u posebnom postupku utvrditi, temeljem ugovora o zamjeni nekretnina - kuće na B. sa stanom u K. (uz suglasnost vlasnika stana za ovu zamjenu), postojanje Vašeg vlasništva na stanu (u smislu priznavanja, utvrđenja dijela). Ukoliko predajom kuće, radi zamjene za stan niste postali vlasnik toga stana, niti u dijelu, niti to sud utvrdi u posebnoj parnici, tada je potrebno, do 31. prosinca 2004. godine, temeljem svojeg statusa bivšeg nositelja stanarskog prava, kod Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka Uprave za

prognanike, povratnike i izbjeglice, Zagreb, Radnička cesta 22, podnijeti zahtjev za stambeno zbrinjavanje (dobivanje državnog stana u najam ili kupnja stana prema programu POS-a). Naime, svaki raniji zahtjev za povrat stana nije uziman kao osnovan, jer ste otkazom stanarskog prava i sudskim nalogom za iseljenje izgubili ovlaštenje i/ili aktivnu legitimaciju za posjed i korištenje.

Ukoliko ste vlasnik poslovnog prostora, tada kao ovlaštenik prava možete ući u posjed, a za slučaj da je posjed nedopušteno oduzet, trebate tražiti posjedovnu zaštitu. Za naknadu štete, koja je od nepoznatog počinitelja učinjena na lokalitetu dana 26. kolovoza 1991. godine oko 23,15 sati, naknadu treba tražiti od Republike Hrvatske, u smislu Zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija ("Narodne novine", br. 117/03). ...Međutim, pučki pravobranitelj ne zastupa građane pred sudom i ne može se na bilo koji način miješati u pitanja za koja zaštitu pruža sudbena vlast. Stoga, kako do sada Vaša prava i pravni interesi, očito, nisu bili valjano zaštićeni, upućujemo Vas na stručnu pomoć odvjetnika. Konačno, zaštitu prava nećete moći ostvariti kod Europskog suda za ljudska prava, kako ste to najavili pismom namjere kada ste se obratili Županiji karlovačkoj, ukoliko prethodno ne iscrpate sva pravna sredstva domaćeg pravnog sustava."

VII.

Opis slučaja (P.P.-1739/04): I. G. iz O. i D. G. iz Z., vlasnici poslovnog prostora u O. podnijeli su pritužbu Uredu zbog grube povrede prava na naknadu, dotično prava na zakupninu. Nekretninu, koja je njima vraćena sukladno Zakonu o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, a koju koristi Ured državne uprave u Županiji.

Poduzete mjere: Pokrenut je postupak ispitivanja na temelju dokumentacije uz pritužbu. Utvrđeno je da je rješenje o naknadi postalo pravomoćno 5. siječnja 2001., te da vlasništvo pritužitelja nije upitno. Štoviše, imaju i rješenje Općinskog suda u O. o upisu prava vlasništva u zemljišnu knjigu. Ipak, Ured državne uprave u županiji, kao korisnik dijela nekretnine koja je vraćena u vlasništvo - poslovni prostor u prizemlju zgrade - više od tri i pol godine s vlasnicima nije sklopio ugovor o zakupu poslovnog prostora.

Ne mogu se dokučiti razlozi iz kojih se odbija sklapanje ugovora o zakupu. Očito se čini gruba povreda vlasničkih prava. To tim teža što je neposredno čini tijelo državne uprave.

Na temelju utvrđenoga, Predstojnik Ureda državne uprave upozoren je: "... na nedopušteno držanje i učinjenu povredu prava na naknadu za korištenje poslovnog prostora, radi toga da bi vlasnici ostvarili zakupninu (neisplaćenu i za u buduće), ali i da

bi se riješilo pitanje pravnog osnova za korištenje poslovnog prostora za rad tijela državne uprave, bez odgode. Navedeno i iz razloga jer je utvrđeno pravo vlasništva Republike Hrvatske u 2/4 dijela nekretnine poništeno (napomena: poništene su sve pravne posljedice koje je ovo utvrđenje proizvodilo; nastupila pravna situacija kao da nije utvrđeno). "

Upozorenje je, kao obavijest, dostavljena i Središnjem državnom uredu za upravljanje državnom imovinom.

Ishod slučaja: Nepoznat. Traženo izvješće nije dostavljeno.

Napomena: Pritužiteljima su povrijeđena vlasnička prava.

VIII.

Opis slučaja (P.P.-38/04): **K. J.** podnio je pritužbu Uredu na rad jedinice lokalne samouprave. On od 1989. godine ne može riješiti pitanje otkupa dijela susjedne parcele u cilju formiranja građevinske parcele na kojoj je izgradio obiteljsku kuću. U ovom predmetu odlučivao je i Upravni sud RH. Na 20. sjednici Općinskog vijeća, održanoj dana 12. listopada 1995. godine, donesena je odluka kojom se zatražena prodaja odobrava, a sve radi izvršenje navedene presude.

Sukladno ovoj odluci, a radi plaćanja naknade, već je i izvršena procjena vrijednosti za 145 m². O istoj stvari, nakon osam, a ukupno nakon trinaest (13) godina, donesena je 5. studenoga 2003. odluka kojom se zahtjev odbija. Ta odluka neposredan je povod za pritužbu.

Poduzete mjere: Pokrenut je postupak ispitivanja. Pošlo se od podatka da imenovani ne može konačno riješiti pitanje građevinske parcele samo iz razloga jer, zbog bespravne gradnje, točnije toleriranja uzurpacije izvršene u korist vlasnika zgrade kat. čest. br. 4... k.o. S., stanje u naravi ne odgovara katastarskom stanju. Tako je neposredno doveden u nejednakopravni položaj - oduzima se i vrijeda pravo na formiranje parcele (potvrđeno presudama Upravnog suda).

Od Općinskog vijeća zatraženo je očitovanje, te točni podaci i stvarni razlozi na temelju kojih je zaključeno da se ne može prodati 145 m² označene nekretnine, radi formiranja građevinske parcele u korist **K. J.** pok. Stipana iz **S.**

Budući da odgovor, u ostavljenom roku od 30 dana, nije dostavljen, to je isto požureno u lipnju 2004., a nova požurnica s upozorenjem na ovlasti Pučkoga pravobranitelja, u rujnu 2004.

Ishod slučaja: U postupku ispitivanja ocijenjeno je da postoji osnovana sumnja kako su prava pritužitelja ozbiljno povrijeđena odgađanjem odluka nadležnih tijela, nije odlučeno

u razumnom roku, kao i nepostupanjem istih prema pravnom shvaćanju i uputama Upravnog suda.

O ogлуšenju predsjednika Općinskog vijeća na zahtjeve pučkoga pravobranitelja radi dostave podataka potrebnih u razmatranju ovoga slučaja, a na temelju odredbe čl. 7. st. 4. i st. 5. Zakona o pučkom pravobranitelju, obaviješteni su Hrvatski sabor i javnost.

IX.

Opis slučaja (P.P.-1644/04): **M. P.** iz **P.** podnio je pritužbu Uredu radi pomoći u zaštiti oduzetog prava vlasništva - naknada za 15.000 m² zemljišta na području industrijske zone u **P.**

Poduzete mjere: Zaključeno je da je predmetno zemljište Grad **P.** prodao "K..." d.o.o., bez provedenog natječaja, a da svi dostupni podaci upućuju kako u vrijeme prodaje Grad nije bio vlasnik. Stoga je Poglavarstvu upućen prijedlog da se pristupi postupku nagodbe o naknadi... "... polazeći od činjenice da: je gospodin **M. P. (1)** osoba treće životne dobi, bolestan, udovac; **(2)** je pitanje valjanosti ugovora s obzirom na predmet i način prodaje upitno; **(3)** nameće se zaključak o dovođenju imenovanoga u nejednakopravni položaj u odnosu na druge građane koji su se zatekli u istoj ili bitno sličnoj pravnoj situaciji, jer im je priznata i dana naknada".

Ishod slučaja: Nepoznat.

3.2. Stambeni odnosi

Na području stambenih odnosa građani su se obraćali pučkom pravobranitelju uglavnom radi pravne pomoći u rješavanju njihovoga stambenog pitanja.

Naime, odnose iz ovoga područja uređuje sud, a nadležnost upravnih tijela svedena je uglavnom na rješavanje prethodnog pitanja te za područje stambenog zbrinjavanja, ali samo za slučajeve koji se ne smatraju socijalnim, u klasičnom smislu.

Tijekom 2004. godine pučkom pravobranitelju obraćali su se uglavnom oni građani koji su izgubili stan – gubitak prava na stan odlukom državnog tijela (upravnog i sudskog) i oni građani koji ne mogu useliti u vlastiti stan.

Nadalje se zbog povrede prava pučkom pravobranitelju obraćaju građani koji nisu kupili stan prema uvjetima Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

Sukobljeni su interesi bivših stanara u privatnim stanovima, koji se smatraju oštećenima i diskriminiranim, te vlasnika tih stanova, koji, često na krajnje neprimjeren

način, pokušavaju isprazniti stan. Ovaj problem zahtijeva žurno rješavanje, kako bi se otklonile postojeće nedoumice i sporovi o tome čije je pravo jače, pa smo svjedoci nemilih događaja prikazanima u medijima. Odgovarajućim izmjenama propisa potrebno je pronaći najpravednije rješenje, a u Državnom proračunu izdvojiti sredstva za obeštećenje jedne od navedenih strana, ovisno o rješenju kojem će se zakonodavac prikloniti.

Državna uprava, prekoračenjem razumnog roka u kojem se mora donijeti odluka o imovini oduzetoj za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, dovodi u pitanje pravnu sigurnost građana i ostvarivanje zakonom zajamčenog prava na kupnju stana.

Bivši nositelji stanarskog prava na stanu koji je, nakon 1991. godine, prenesen u državno vlasništvo (područje od posebne državne skrbi), potaknuli su pitanje nepriznavanja pravnog položaja zaštićenog najmoprimca na drugom stanu, koji se ima dodijeliti nakon obnove.

Naime, "bivši" stanari na području od posebne državne skrbi zatečeni su u situaciji da se stambeno pitanje rješava prema jedinstvenom programu stambenog zbrinjavanja. Ovaj program ne pravi razliku pravnog osnova za gubitak posjeda stana: za stanare kojima je stan uništen ratnim razaranja i za stanare koji su stanarsko pravo izgubili otkazom.

I.

Opis slučaja (Broj: P.P.-1366/04): otkaz stanarskog prava i gubitka stana:

Gospodin M. A., s boravkom u SiCG, žalio se na rad državnih tijela Republike Hrvatske, Grad Z. i Općinski sud u Z., sve zbog otkaza stanarskog prava i gubitka stana u naselju T, na kojem je do 1991. godine imao stanarsko pravo.

Poduzeto: Nakon što je razmotrena pritužba, ocijenjeno je da nema osnova za provedbu postupka ispitivanja. Stoga je M. A. dostavljen odgovor:

"Polazeći od bitne činjenice da stanar nije vlasnik stana, prema Zakonu o stambenim odnosima (temeljem kojega ste stekli stanarsko pravo), stanaru se mogao dati otkaz stanarskog prava kad on i članovi njegovog obiteljskog domaćinstva prestanu koristiti stan neprekidno duže od šest mjeseci. U svezi ove odredbe, a u okolnostima iz 1991. godine, Vrhovni sud RH je zauzeo stajalište da ratna zbivanja sama po sebi, bez konkretnih razloga za nemogućnost korištenja stana, ne predstavljaju opravdan razlog nekorištenja stana. Isto stajalište dodaje da bespravno useljenje treće osobe također ne čini nekorištenje stana opravdanim. Zauzeto stajalište Vrhovni sud RH obrazlaže

činjenicom da stanaru ne bi bilo otkazano stanarsko pravo da je poduzeo odgovarajuće korake i radnje za vraćanje stana u posjed. Potrebne radnje stanar je bio dužan učiniti u zakonskom roku od šest mjeseci.

Pitanje stanarskog prava na isti je način potvrđeno i cjelovito je obrazloženo presudom Europskog suda za ljudska prava, od 29. srpnja 2004. godine, u predmetu nositeljice stanarskog prava iz *Z. protiv Republike Hrvatske*. Europski sud za ljudska prava je utvrdio da otkazom stanarskog prava iz razloga nekorištenja stana za vrijeme duže od šest mjeseci nije došlo do povrede Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i pripadajućeg Protokola br.1.

Na području Republike Hrvatske sada se možete nalaziti u pravnom položaju bivšeg nositelja stanarskog prava.

Stoga, upućujemo Vas da se, sukladno posebnom programu stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskih prava, zahtjevom za stan obratite Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka, Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice, do 31. prosinca 2004. godine (Zagreb, Radnička cesta 22). Ovo Ministarstvo nadležno je za stambeno zbrinjavanje građana (**povratnika**) koji su u Republici Hrvatskoj do 8. listopada 1991. godine stekli stanarsko pravo na stanu u društvenom vlasništvu. Uvjet za stjecanje prava na stambeno zbrinjavanje je da nemate u vlasništvu ili suvlasništvu kuću ili stan u RH ili na području država nastalih raspadom bivše SFRJ, te da niste prodali, darovali ili na drugi način otuđili takvu nekretninu, nakon 8. listopada 1991. godine. Uz zahtjev treba dostaviti dokumentaciju iz koje se može utvrditi da ste imali stečeno stanarsko pravo (odluka o dodjeli stana, ugovor o korištenju stana, presuda o otkazu stanarskog prava i sl.).".

II.

Opis slučaja (Broj: P.P.-617/04): prava stanara na kupnju stana:

Gospođa B. D.-C. iz Z., dobila je obavijest Gradskog ureda za izgradnju grada, broj: ZK-00.../97 od 6. travnja 1998. godine, kojom se obavještava da je za stan na adresi M... u. kbr. 27, Z., na kojem je stekla stanarsko pravo i za koji je podnijela (1993. godine) zahtjev za otkup stana, podnesen zahtjev radi vraćanja u vlasništvo imovine koja je prijašnjem vlasniku oduzeta konfiskacijom. Ista obavijest sadrži podatak da je to ujedno obrazloženje razloga zbog kojih se zahtjev imenovane za kupnju stana prema uvjetima Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, odbija.

Poduzete mjere: Ocijenjeno je da se podnositeljica pritužbe održava u stanju pravne nesigurnosti od 1993. godine, od kada je podnijela zahtjev za kupnju stana. Naime, imenovana raspolaže podatkom da je prijašnji vlasnik umro, dana 7. lipnja 1945. godine bez nasljednika 1. nasljednog reda (neoženjen, bez djece i bliže obitelji). Stoga je pokrenut postupak ispitivanja kod Gradskog ureda za imovinsko pravne poslove. Zatražena je dostava podatka o stvarnom stanju stvari po zahtjevu za naknadu postavljenom za nekretninu M. kbr. 27 u Z., odnosno podatak o dovršenju postupka po tom zahtjevu.

Protiv rješenja o odbijanju zahtjeva za naknadu za konfisciranu imovinu je izjavljena žalba. S obzirom da je upravni postupak u tijeku, podnositeljici pritužbe dan je odgovor: "Pučki pravobranitelj ne postupa u stvarima u kojima postupak teče. Stoga je naša intervencija za sada iscrpljena. Svako daljnje miješanje imalo bi se smatrati preuranjenim...ukoliko drugostupanjski postupak ne bude proveden u razumnom roku (dovršen drugostupanjskim rješenjem), možete nam se ponovo obratiti...".

III.

Opis slučaja (Broj: P.P.-1465/04): S. K. iz D. podnio je pritužbu navodeći povrede prava na dom i prava na stan (na kojem je stekao stanarsko pravo).

Poduzete mjere: Uvidom u dokumentaciju uz pritužbu ocijenjeno je da je riječ o predmetu izvan nadležnosti Ureda. Stoga je pritužitelju, između ostaloga, odgovoreno: "...kako se radi o pitanju iz nadležnosti suda, to pučki pravobranitelj nema ovlast za poticanje kakvog daljnjeg postupka radi priznavanja, povrata ili zaštite Vašeg izgubljenog prava (otkaz stanarskog prava presudom Općinskog suda u D. od 14. rujna 1993., ima za posljedicu i gubitak stana).

Ujedno, skreće se pozornost i na protek zakonskog roka u kojem se može staviti prijedlog sudu ili uložiti redovno i izvanredno pravno sredstvo. Zaštita se pred Europskim sudom za ljudska prava može tražiti samo kada su iscrpljena sva pravna sredstva pred domaćim tijelima (konkretno: postupak proveden i kod Vrhovnog suda RH, Ustavnog suda).

IV.

Opis slučaja (P.P.-513/04): Z. H. iz Z. podnio je pritužbu – zamolbu za pravnu pomoć i inicijativu za rješavanje pitanja povrata stanova prijašnjim vlasnicima rješavanjem stambenih pitanja zaštićenih stanara.

Poduzete mjere: Pritužitelju je upućen sljedeći odgovor:

"...Pučki pravobranitelj već je postavio pitanje izmjene i dopune Zakona o najmu stanova, u dijelu omogućavanja vlasnicima useljenje u vlastiti stan, odnosno iseljenje

zaštićenog najmoprimca u stan koji je dužna osigurati jedinica lokalne samouprave (općina, grad). Miješanje pučkog pravobranitelja u rješavanje ovog pitanja time je iscrpljeno ali, konačne izmjene i dopune ovog Zakona još uvijek nisu donesene.

Pravni položaj zaštićenog najmoprimca može imati samo osoba koja je, do stupanja na snagu Zakona o najmu stanova, bila nositelj stanarskog prava, jer je taj položaj osobni i ne može se prenositi na druge osobe. Navedeno i kraj činjenice da se u ugovor o najmu stana sa zaštićenom najamninom upisuju i svi članovi obitelji stanara, koji sa stanarom koriste stan u vrijeme sklapanja ugovora o najmu.

Prema sadašnjem stanju stvari, o namjeri useljenja u vlastiti stan i potrebi iseljenja zaštićene stanarke trebate obavijestiti Grad **Z.**, s napomenom da je isti, stoga, dužan stanarki osigurati drugi, odgovarajući stan, u roku od godine dana od dana podnošenja zahtjeva (napomena: ovaj rok predviđen je predloženim izmjenama Zakona o najmu stanova). Međutim, za iseljenje zaštićene stanarske potrebno je voditi spor (tužba radi iseljenja). Osnovanost tužbenog zahtjeva treba temeljiti na činjenici neriješenog stambenog pitanja: koristite stan temeljem najma stana u vlasništvu druge osobe, a da pri tomu Vi ili Vaša supruga nemate u vlasništvu drugi useljivi stambeni prostor koji odgovara Vašim potrebama stanovanja u mjestu prebivališta."

V.

Opis slučaja (P.P.- 813/04): **D. M.** iz **V.** podnio je pritužbu na rad Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice. Smatra da mu je počinjena gruba povreda prava na stan tako što je stan, na kojem je do 1991. godine stekao stanarsko pravo, nakon obnove, dodijeljen trećemu na korištenje. Za "svoj" stan, 20. srpnja 1998. se, evidentirao kod Upravnog odjela za gospodarenje gradskom imovinom Grada **V.** Kao nositelj stanarskog prava, za stambeno zbrinjavanje traži taj stan koji je 1991. postao nepodoban za stanovanje zbog oštećenja od ratnih razaranja.

Poduzete mjere: Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice postavljen je zahtjev za očitovanje o mogućnosti trajnog gubitka stečenog prava na daljnje stanovanje u stanu na adresi: Ul. Vijeća Europe (ranije: Proleterska), u **V.** površine 73 m², dodijeljenom pritužitelju 1965. godine od "V..."-a.

Glede dostavljenog očitovanja te Uprave na prigovore iz pritužbe, a u svezi stečenog stanarskog prava na uništenom stanu, ocijenjeno je potrebnim ponovo upozoriti:

"Gospodin **D. M.** je stekao stanarsko pravo na stanu koji je, u međuvremenu, prenesen u državno vlasništvo. Stupanjem na snagu Zakona o najmu stanova ("Narodne novine", br. 91/96), dotadašnji nositelj stanarskog prava stječe prava i obveze najmoprimca. Osoba

koja je stekla stanarsko pravo, na temelju odredbe čl. 31. Zakona o najmu stanova, od 5. studenoga 1996. godine stječe pravni položaj zaštićenog najmoprimca.

Dostavljeno očitovanje sadrži samo utvrđenje da je stanarsko pravo prestalo, međutim, ne sadrži podatak je li podnositelju pritužbe ujedno priznat pravni položaj zaštićenog najmoprimca.

Nadalje, gubitak prava podnositelja pritužbe na prioritet za stambeno zbrinjavanje, posljedica je činjenice što je pitanje stanovanja riješio sam, najmom stana u vlasništvu fizičke osobe, prema tržišnim uvjetima, a ne uz pomoć državnog tijela i na teret Državnog proračuna.

Stoga se u postupku pučkog pravobranitelja došlo do zaključka da su prava podnositelja pritužbe ugrožena stavljanjem u nejednaki položaj.

Činjenica da je mogao i bio sposoban sam privremeno riješiti pitanje stanovanja, dovela ga je u situaciju odgode roka za dodjelu stana. Naime, njegov zahtjev za stambeno zbrinjavanje je iz ovog razloga stavljen u grupu "drugi podnositelji zahtjeva".

Slijedom izloženoga, pučki pravobranitelj ne raspolaže podacima za donošenje odluke u smislu čl. 12. st. 1. Zakona o pučkom pravobranitelju ("Narodne novine", br. 60/92), potrebnim za dovršenje postupka i zauzimanje stajališta o tome je li učinjena povreda zakonskog prava podnositelja pritužbe.

Sve navedeno ujedno je obrazloženje razloga zbog kojih se dostavljeno očitovanje ne može uzeti kao pismo kojim je u cijelosti ispunjen zahtjev."

Napomena: Postupak nije dovršen. Ispitivanje je u tijeku.

VI.

Opis slučaja (P.P.-708/04): D. M. iz Z. podnio je pritužbu na postupanje sudbene vlasti – odlučivanje o pravu na otkup stana iza smrti nositelja stanarskog prava. Njegov otac je, kao nositelj stanarskog prava, podnio zahtjev za kupnju stana. Očeva smrt je nastupila prije nego je ugovor o prodaji stana sklopljen.

Poduzete mjere: D. M. je intervenciju Ureda zatražio nakon što je njegova ustavna tužba odbijena a prije nego što će podnijeti zahtjev za zaštitu prava izvan domaćeg pravnog sustava. Stoga mu je dostavljen sljedeći odgovor:

"Pučki pravobranitelj ne može raspravljati o sudskim odlukama, tako niti o odluci Ustavnog suda koji je slučaj razmatrao i raspravio s osnova ustavnih prava, odnosno na okolnost povrede temeljnih ljudskih prava."

VII.

Opis slučaja (P.P.-1232/04): V. P. podnio je pritužbu na postupanje sudbene vlasti. Presudom Općinskog suda u K. 1995. otkazano mu je stanarsko pravo. Budući je taj stan bio prazan, isti je u nj ponovo uselio te je za njegovu uporabu Ministarstvu obrane RH uredno plaćao mjesečnu naknadu.

U ovršnom postupku (iseljenje radi izvršenja presude o otkazu stanarskog prava), dovedeno je u pitanje daljnje korištenja ovog stana (stambenih prostorija). V. P. je umirovljenik, treće životne dobi, slabovidna osoba.

Poduzete mjere: Proveden je ispitni postupak kod Ministarstva obrane kao ovlaštenika prava na raspolaganje državnim stanom. U postupku su zatraženi odgovori: (1) je li imenovani u međuvremenu iseljen (29. srpnja 2004.); (2) o razlozima zbog kojih V. P. (vojni umirovljenik), kao bivši nositelj stanarskog prava na ovom stanu, ne može dobiti valjani ugovor o najmu stana; (3) o razlozima zbog kojih se imenovanom ne može priznati pravo na daljnje korištenje, kako je to već bilo prešutno priznato, od rujna 2000. Istim dopisom istaknuto je: "...S obzirom da se radi o stambeno nezbrinutoj i slabovidnoj osobi treće životne dobi (67 godina), koja ne može na drugi način riješiti pitanje svojeg stanovanja, jer nema drugi stan podoban za stanovanje i uporabu, ujedno se predlaže razmotriti mogućnost priznavanja prava na najam stana, za vrijeme dok je imenovanom stan potreban za vlastito zbrinjavanje."

Ishod slučaja: Nepoznat.

3.3. Imovina oduzeta za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine

Pritužbe građana u svezi s ostvarivanjem prava iz Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine tijekom 2004. godine su, u pravilu, sadržavale prigovore na dugotrajnost postupka upravnog tijela (prvog i drugog stupnja) i zbog "šutnje administracije". Prigovori zbog "šutnje administracije" i prekoračenja roka za donošenje rješenja su, kao i ranijih godina, obrazlagani razlozima kao što su složenost postupka i nedostatak dovoljnog broja službenika koji provode postupak po zahtjevu za naknadu.

Tijekom 2004. godine, znatan broj građana zatražio je pravnu pomoć/mišljenje Ureda i radi toga da bi preispitali vlastito razumijevanje prava na naknadu, ili radi preispitivanja valjanosti odluke upravnog tijela.

I.

Opis slučaja (P.P.-149/04): M. J. iz S. podnijela je pritužbu na rad Uprave za građansko pravo Ministarstva pravosuđa - zbog nedonošenje rješenja po žalbi u postupku povrata nacionalizirane imovine. Zahtjev je podnesen 25. siječnja 1997. Prvostupanjsko rješenje doneseno je 16. rujna 2003. godine, a žalba pritužiteljice nije riješena do dana podnošenja pritužbe.

Poduzete mjere: Ured je 07. travnja 2004. zatražio izvješće od Uprave za građansko pravo Ministarstva pravosuđa o razlozima kašnjenja odlučivanja po žalbi.

Ishod: Ministarstvo je 15. srpnja 2004. dostavilo izvješće u kojemu navodi da o žalbi nije odlučeno zbog velikog broja primljenih žalbi. Sveukupno je u radu 4013 predmeta, od toga se cca 85% odnosi se na postupke ostvarivanja prava naknade za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, a koji su predmeti, u pravilu, veoma složeni.

Napomena: Predmet nije dovršen.

II.

Opis slučaja (P.P.-1616/04): S. B. podnio je pritužbu na postupanje Fonda za naknadu oduzete imovine - pravo na kupnju dijela stana. Stan je u državno vlasništvo prenesen na temelju propisa iz čl. 2. Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine. Zgrada je oduzeta braći P. P. i S. U vrijeme oduzimanja zgrade oni su bili suvlasnici, svaki u ½ dijela (u idealnim dijelovima). P. je umro bez nasljednika. S. je nasljeđuje supruga i zatražila naknadu za imovinu oduzetu pok. suprugu

Napomenuto je da su drugi stanari u istoj zgradi otkupili stanove na kojima su stekli stanarsko pravo.

Poduzete mjere: Utvrđeno je da predmet valja uzeti kao pritužbu na rad tijela državne uprave jer sadrži osnove za prigovor na: (1) dovođenje pritužitelja u nejednakopravni položaj u odnosu na druge stanare koji su već otkupili stan u istoj zgradi; (2) odugovlačenje postupka po zahtjevu stanara B. za kupnju (drugog) idealnog dijela stana. Zaključak da je učinjena povreda prava na jednakopravni položaj temeljen je na odredbi čl. 32. Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine ("Narodne novine", br. 92/96, 80/02). Odredba o vraćanju u vlasništvo stana ne odnosi se na slučajeve kad je prijašnjem vlasniku oduzet samo idealni dio stana. U takvom slučaju prijašnjem vlasniku – ovlašteniku naknade (o .p. u ovom slučaju udovici

S. P.), pripada pravo na naknadu u smislu čl. 22. Zakona o naknadi (prijšnjem vlasniku pripada pravo na naknadu, a stanaru pravo na otkup stana).

Stoga je Fondu za naknadu oduzete imovine skrenuta pozornost da se radi o slučaju u kojem pravo na kupnju stana ne isključuje pravo prišnjeg vlasnika na naknadu.

Budući da stanar može pravo na kupnju ostvariti u smislu čl. 9. st. 2. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (ako prodavatelj na zahtjev kupca ne sklopi ugovor, kupac ima pravo pokrenuti postupak i tražiti od suda presudu koja u cijelosti nadomješta ugovor), zatraženo je očitovanje o razlozima zbog kojih do sada nije sklopljen ugovor o prodaji drugog dijela stana gospodinu B.

Napomena Postupak ispitivanja u tijeku.

III.

Opis slučaja (P.P.- 515/04): B. I. iz P. podnio je pritužbu Uredu zbog ostvarivanje prava u razumnom roku. Rješenje o povratu imovine po zahtjevu postavljenom prije gotovo sedam (7) godina do dana prituženja nije doneseno. Pritužitelj ističe da je u neposrednim usmenim kontaktima sa Službom za imovinsko-pravne poslove u V. Međutim, uvijek nailazi na isti odgovor: njegov zahtjev nije na redu rješavanja.

Poduzete mjere: Od Službe za imovinsko-pravne poslove Ureda državne uprave u Vukovarsko-srijemskoj županiji zatraženo je očitovanje o razlozima prekoračenja, ne samo zakonskog, nego i razumnog, roka za dobivanje/donošenje odluke.

Ishod slučaja: Zaprimljeno je izvješće iz kojeg je razvidno da predmet do sada nije riješen zato što podnositelj zahtjeva za naknadu nije, iako pozvan, dopunio svoj zahtjev.

Napomena: predmet dovršen. Postupanjem državnog tijela nije učinjena povreda prava.

IV.

Opis slučaja (P.P.- 1385/04): S. R. Š. iz G. podnio je pritužbu Uredu radi nedonošenja akta (upravni postupak - rad drugostupanjskog tijela). Povredu prava pritužitelj obrazlaže činjenicom vođenja upravnog postupka punih sedam (7) godina. Radi iste stvari, u lipnju o.g. pritužitelj se obratio neposredno Ministrici pravosuđa prijedlogom za donošenje drugostupanjskog rješenja Uprave za građansko pravo.

Poduzete mjere: Upravi za građansko pravo Ministarstva pravosuđa, ukazano je na činjenice utvrđene u postupku Ureda: drugostupanjski postupak 2001. proveden je površno i nepotpuno (napomena: posljedica je produljenje roka za ishođenje konačnog upravnog akta za više od tri godine); žaliteljima, kao bivšim stanarima, priznato je svojstvo stranke, iako imaju useljiv stan/kuću u istom mjestu, te je upitno mogu li uopće

imati pravni položaj zaštićenog najmoprimca; žalba očito nema karakter zaštite prava nego je sredstvo odugovlačenja i priznavanja prava preko mjere i razine koju jamči Ustav i zakoni Republike Hrvatske.

Stoga je predložena provedba postupka u objektivno najkraćem daljnjem roku (dopis od 22. studenoga 2004.).

Ishod slučaja: Izvješće o učinjenom, zatraženo temeljem čl. 11. Zakona o pučkom pravobranitelju, Ured nije nije zaprimio do 31. prosinca 2004.

V.

Opis slučaja (P.P.-727/04): I. S. iz Z., podnijela je pritužbu Uredu radi nedonošenja akta u upravnom postupku. Gradski ured za imovinsko-pravne poslove, niti nakon sedam (7) godina od dana podnošenja zahtjeva za naknadu, nije dovršio postupak temeljem Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine. Budući da su do prituženja održana svega dva ročišta pred I.-stupanjskim tijelom, nametnuo se zaključak o zanemarivanju rada na ovoj stvari. To osobito stoga jer je riječ o zahtjevu za naturalnu restituciju dvaju poslovnih prostora u Z. , Ko... ulica kbr. 28 i T... ulica kbr. 55. Odugovlačenjem u rješavanju pritužiteljica je pretrpjela i štetu – u obliku izmakle dobiti.

Poduzete mjere: U postupku ispitivanja zaključeno je da je, odugovlačenjem postupka, pravo pritužiteljce ozbiljno povrijeđeno. Stoga je od prvostupanjskog tijela zatraženo izvješće o objektivni razlozima, koji priječe donošenje rješenja, odnosno o razlozima za prekoračenje razumnoga roka u kojem se ima donijeti odluka državnog tijela.

Ishod slučaja: Temeljem izvješća nadležnog tijela utvrđeno je da postupak nije dovršen zbog njegove složenosti. Osim toga odvjetnik, koji zastupa pritužiteljicu, tražio je produljenje roka radi dostavljanja potrebne dokumentacije. Stoga je i to jedan od razloga nedovršenja postupka.

Napomena: Nije osnovan prigovor na rad prvostupanjskog tijela.

VI.

Opis slučaja (P.P.-644/04): V. M. iz Đ. zatražila je od Ureda tumačenje Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine i Zakona o nasljeđivanju. Sve to glede njezinog prava na naknadu za konfisciranu imovinu.

Poduzete mjere: Ured je pritužiteljici odgovorio kako slijedi: "...Pučki pravobranitelj ne može se upuštati u davanje traženog tumačenja ili mišljenja. S obzirom da je u tijeku postupak tijela drugog stupnja, pitanje ovlaštenika naknade s osnova prava nasljeđivanja

nasljednika prvog nasljednog reda bit će valjano raspravljeno u tom postupku od nadležnog tijela (Ministarstvo pravosuđa).

Povodom žalbe, drugostupanjsko tijelo dužno je rješenje donijeti i dostaviti stranci u roku od 60 dana. Nakon proteka ovog roka, svoje pravo na dobivanje odluke državnog tijela možete zaštititi podnošenjem pisanog zahtjeva tijelu drugog stupnja za donošenje rješenja u narednom roku od sedam (7) dana, pod prijetnjom pokretanja upravnog spora kod Upravnog suda."

VII.

Opis slučaja (P.P.-733/04): M. T. iz V. pismenom je zatražio pomoć o pravnom putu za skraćivanje roka u pribavljanju pravomoćnog rješenja o naknadi za oduzetu imovinu (tzv. denacionalizacija).

Poduzete mjere: M. T je odgovoreno slijedeće:

"Dokumentacija koju ste nam dostavili ne sadrži rješenje tijela drugog stupnja, kojim je cjelokupan predmet vraćen Službi za imovinsko-prave poslove u K. po svim Vašim zahtjevima, pa nije moguće niti utvrditi razloge zbog kojih je stanje upravne stvari vraćeno u ono kao da rješenje nije niti izdano.

Međutim, upravno rješenje (neovisno je li u pitanju rješenje tijela prvog ili drugog stupnja), moguće je povodom upravnog spora mijenjati, naročito ukoliko se tužbeni razlozi ocijene kao razlozi zbog kojih će se tužba usvojiti. Rješenje je moguće, također, izmijeniti iz razloga zbog kojih je dopuštena obnova postupka, odnosno nastaviti postupak radi donošenja konačne odluke – ukoliko je u međuvremenu donesen propis potreban za donošenje potpune odluke... ne postoji obveza upravnog tijela za postupanje na opisani način – o tomu tijelo samo donosi odluku.

...utvrđena su potrebna mjerila za određivanje vrijednosti pojedinih nekretnina (poljoprivredno zemljište, poslovni prostor, građevinsko zemljište). Stoga, možemo Vas samo uputiti na podnošenje prijedloga radi razdvajanja postupka po zahtjevima shodno predmetima (kako ste naveli: zahtjev I, zahtjev II)".

4. Prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji i stradalnika rata

4.1. Prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji

U postupcima priznavanja prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji najčešći je razlog obraćanja Uredu dugotrajnost postupaka.

Intervencijama upućenim Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u pravilu se tražilo požurivanje u predmetu. Iz dokumentacije koju pritužitelji dostavljaju Uredu, u nekim predmetima je uočeno da postoji vjerojatnost prekoračenja zakonskog roka za obavljanje revizije, pa umjesto da se primjenjuje odredba st. 4. čl. 131. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, revizija se obavlja i u slučajevima kada je prošlo nekoliko mjeseci nakon roka određenog ovim člankom:

"(4) Ako protiv rješenja prvostupanjskog tijela koje podliježe reviziji nije izjavljena žalba, a revizija ne bude izvršena u roku tri mjeseca od kad je drugostupanjsko tijelo zaprimilo predmet, smatra se da je revizija obavljena i da je dana suglasnost na rješenje."

I.

Opis slučaja (P.P.:1677/03): Dana 29. prosinca 2003. se s pritužbom obratio Pučkom pravobranitelju M.Ć. iz O. navodeći kako je nadležno tijelo HZMO dana 28.2.2002. donijelo privremeno rješenje u predmetu broj: 167219 kojim je pritužitelju priznaje počevši od 16.9.2001. pravo na invalidsku mirovinu i određuje predujam mirovine. Do dana podnošenja pritužbe nije odlučeno u njegovoj pravnoj stvari konačnim rješenjem.

Poduzete mjere: U skladu s ovlastima iz odredaba Zakona o pučkom pravobranitelju dana 29.12.2003. i 16.2.2004. zatraženo je žurno očitovanje HZMO o tijeku postupka i o razlozima nedonošenja konačnog rješenja.

Ishod slučaja: Traženo izvješće je dostavilo HZMO PS u Z. u spisu broj: 16729 dana 4.3.2004.

Iz temeljitog izvješća HZMO PS u Z. je razvidno da je u slučaju M.Ć. postupak za ostvarivanje prava na invalidsku mirovinu pokrenut na zahtjev HRVI iz Domovinskog rata – na prijedlog izabranog liječnika 21.4.2000.

Rješenjem invalidske komisije Ministarstva obrane, Klasa:UP/I-805-02/00-03/186, Ur.broj:512M2-0303-01-01 od 7.5.2001. proglašen je nesposobnim za djelatnu vojnu službu.

Dana 27.9.2001. dostavljeno je HZMO rješenje o časnom otpustu s danom 15.9.2001.

Nalazom i mišljenjem ovlaštenog vještaka HZMO-a br.167219 od 19.12.2001. utvrđena kod osiguranika je opća nesposobnost za rad.

Dana 28.2.2002 doneseno je privremeno rješenje o priznavanju prava na invalidsku mirovinu i određen je predujam mirovine.

Dana 28.3.2002. nalaz i mišljenje ovlaštenog vještaka upućen je na vojno Povjerenstvo za reviziju ocjene invalidnosti.

Dana 9.12.2003. vraćen je predmet sa vojnog Povjerenstva za reviziju ocjene invalidnosti sa suglasnošću na ocjenu invalidnosti ovlaštenog vještaka od 19.12.2001.

Dana 26. 1. 2004. doneseno je privremeno rješenje o priznanju prava na invalidsku mirovinu sa pripadajućom naknadom na mirovinu.

Ovo privremeno rješenje je donijeto budući iz MORH-a nije dostavljen za godinu 2000. obrazac o gardijskoj plaći.

Dana 24.2.2004. Odsjek Matične evidencije pribavio je podatak o visini gardijske plaće za 2000.

Dana 3.3.2004. doneseno konačno rješenje o invalidskoj mirovini HRVI iz Domovinskog rata za M.Ć. kod kojega je nastao trajni gubitak radne sposobnosti (opća nesposobnost za rad) zbog ranjavanja kao neposredna posljedica sudjelovanja u obrani suvereniteta Republike Hrvatske i određuje počevši od 16.9.2001. invalidska mirovina.

Napomena: Intervencija uspjela. Valja upozoriti nadležna tijela na dugotrajnost provedbe postupka nakon podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava.

4.2. Pravo na obnovu

Temeljni problem većine pritužitelja u postupcima pokrenutima radi ostvarivanja prava na obnovu jest dugotrajnost postupaka. Redovito se nadležna tijela ne pridržavaju zakonskih rokova u kojima moraju odlučiti o zahtjevu ili o žalbi.

I.

Opis slučaja (Broj: P.P.-1071/04): obnova ratom razrušene građevine:

Pritužitelj L.V., iz Dragalića, obratio se pučkom pravobranitelju pritužbom na rad Uprave za obnovu obiteljskih kuća Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, koja nije donijela rješenja po žalbama na prvostupanjska rješenja o obnovi kuća.

Poduzete mjere:

Pučki pravobranitelj je, 13. srpnja 2004. godine, zatražio izvješće od Uprave za obnovu obiteljskih kuća o razlozima nedonošenja rješenja po žalbama. U odgovoru Uprave, od 22. listopada 2004. godine, navedeno je da nije moguće poštovati zakonski rok za donošenje rješenja po žalbama, iz razloga što je broj žalbi prevelik, a broj zaposlenih koji rade na njihovu rješavanju, premali.

Upućena je i požurnica, dana 6. prosinca 2004. godine, međutim, dostavljen je isti odgovor kao i na prethodno traženje. Nakon toga upućena je još jedna požurnica, te je stigao odgovor da je doneseno rješenje o žalbi 19.1.2005. kojim je žalba usvojena i predmet vraćen na ponovni postupak pred prvostupanjskim tijelom.

Ishod slučaja: Predmet je okončan.

Napomena: Pučkom pravobranitelju obratio se veći broj građana sa identičnim zahtjevima u predmetima obnove.

II.

Opis slučaja (Broj: P.P.-122/04): obnova ratom razrušene građevine:

Gospodin M. B. iz J. izjavio je pritužbu jer mu nije priznato pravo na obnovu roditeljske kuće na adresi P... 8, u P. Pritužbom je ujedno zatražena izrada dopune žalbe protiv rješenja o odbijanju zahtjeva za obnovu.

Poduzete mjere:

Pučki pravobranitelj ne može poduzimati pravne radnje u svojstvu punomoćnika građana, te je gospodinu M. B. odgovoreno:

"... pučki pravobranitelj ne može izrađivati podneske i podnositi ih državnim tijelima, jer takvo postupanje ne bi bilo u skladu sa zakonom. Navedeno je ujedno odgovor i obrazloženje razloga zbog kojega ne možemo izraditi dopunu Vaše žalbe, podnesene Upravi za obnovu protiv rješenja kojim je zahtjev za obnovu u cijelosti odbijen.

Međutim, ujedno nalazimo potrebnim uputiti Vas da ovo pravo nije priznato iz razloga neispunjavanja uvjeta prijavljenog prebivališta do 1991. godine (kao mjesta stalnog stanovanja), na adresi kuće za koju je podnesen zahtjev za obnovu. Kako Vaš slučaj nije usamljen, pučki pravobranitelj mogao je učiniti samo toliko da o ovom problemu upozori Vladu RH i nadležno ministarstvo te predloži izmjenu Zakona o obnovi, na način da se prizna pravo na obnovu bez uvjeta ranijeg prijavljenog prebivališta na adresi objekta obnove, ali uz izjavu kojom se vlasnik obvezuje na buduće stanovanje u obnovljenoj kući. Posljednji takav prijedlog pučkog pravobranitelja upućen je u veljači ove godine.

Ukoliko prijedlog bude usvojen, o tomu ćemo Vas pravodobno obavijestiti.

Međutim, u srpnju 2003. godine donesen je Zakon o odgovornosti RH za štetu nastalu uslijed terorističkih akata. Iako ovaj Zakon upućuje na primjenu Zakona o obnovi, upućujemo Vas na Općinsko državno odvjetništvo radi podnošenja zahtjeva za naknadu štete. Naime, za slučaj ne postizanja izvansudske nagodbe s Državnim odvjetništvom, naknadu štete za uništenu kuću tada bi mogli tražiti u sudskom postupku."

III.

Opis slučaja (P.P.-1937/04) obnova ratom razrušene građevine:

Pučkom pravobranitelju se, 7.12.2004 obratio gosp. D. Š. s pritužbom te zamolbom za pomoć u predmetu ostvarivanja prava na obnovu u ratu oštećene kuće.

Navodi da je Rješenjem Ureda državne uprave, Šibensko-kninske županije od 14. 06. 2002. utvrđeno pravo na potporu za opremanje u najnužnijim predmetima kućanstva, te da je zaključen Ugovor o obnovi u ratu oštećene kuće, ali obveza iz točke 3. nije izvršena.

Stoga moli Naslov da u okviru svojih zakonski ovlaštenja požuri nadležno tijelo uprave s izvršavanjem Rješenja.

Poduzete mjere:

Dana 13. prosinca 2004. pučki pravobranitelj je zatražio od Uprave za obnovu obiteljske kuće Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva RH, izvješće o razlozima neizvršenja rješenja i to odmah, a najkasnije u roku od 30 dana, sukladno odredbi čl. 7. i 12. Zakona o pučkom pravobranitelju («Narodne novine» br. 60/92).

Ishod slučaja:

Uprava za obnovu obiteljskih kuća Ministarstva mora, turizma prometa i razvitka RH, je dostavilo očitovanje, koje glasi:

«Prema evidenciji obnove Odjela za obnovu obiteljskih kuća Š. D. iz Knina, obnovljena je putem donatora ASB te je izvršen tehnički pregled 01. 07. 2003. godine. Donator ASB je tek u 06. mjesecu 2004. prijavio ovom Ministarstvu tehnički pregled za predmetnu kuću te je predmetni namještaj naručen u tekućem programu opremanja kod tvrtke TVIN iz Virovitice.

Napomena: Intervencija uspjela.

4.3. Izbjegllice i prognanici

I.

PODRUČJE PRITUŽBE: pritužba izbjeglica i prognanika

Opis slučaja (P.P.-1783/04):

Pučkom pravobranitelju se, 3.11.2004. godine, obratila gosp. B. C. iz mjesta DRNIŠA, Paklari 8, s pritužbom te zamolbom za pomoć u **predmetu ostvarivanja prava na zeleni karton.**

Zahtjev je podnesen Regionalnom uredu Knin, dana 01. 03. 2004., a postupak nije riješen iako je proteklo 8 mjeseci.

Poduzete mjere:

Dana 9.11.2004. godine, pučki pravobranitelj je zatražio od Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka RH, ispitivanje slučaja te obavijest o razlozima ne rješavanja zahtjeva, i to odmah, a najkasnije u roku od 30 dana, sukladno odredbi čl. 7. i 12. Zakona o pučkom pravobranitelju («Narodne novine» br. 60/92).

Ishod slučaja:

Dana 2. 11. 2004. Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka RH je izvijestila pučkog pravobranitelja o tomu da je gosp. B. C. ostvarila pravo na status povratnika dana 22. 11. 2004 (broj kartona 2-02234082.).

5. Prava u području prostornog uređenja, graditeljstva i zaštite okoliša

Analiza: Na temelju pritužbi građana koji su se tijekom 2004. godine obraćali pučkom pravobranitelju zbog povrede prava, može se zaključiti da se stanje u području graditeljstva i urbanizma, nije bitno izmijenilo u odnosu na prethodna izvještajna razdoblja. I nadalje se osnovni prigovori na rad tijela državne uprave odnose na činjenje povrede prava susjeda.

U ovom izvještajnom razdoblju došla je naročito do izražaja činjenica zanemarivanja prava susjeda u postupcima koje provode građevinski inspektori, građanima se nedopušteno oduzima svojstvo stranke i zainteresirane osobe koja ima pravo pred tijelom državne uprave (izvršne vlasti) zaštititi svoje interese. Konačno, nedjelotvornost inspekcije, a što se naročito očituje u neprovođenju po službenoj dužnosti najteže mjere, je od šireg društvenog interesa. Prisilno izvršenje rješenja građevinskih inspektora o uklanjanju bespravne gradnje ne izvršavaju se pravodobno ili se, još uvijek, ne izvršavaju uopće. Stoga je evidentno stanje trpljenja protuzakonito promijenjenog stanja u prostoru. Prisutna je i pojava uzurpacije, naročito javnog dobra.

Građevinski inspektori objektivno ne mogu izvršiti nadzor svakog gradilišta (inspektori su djelatnici Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, a ne državnog ureda u županiji ili gradske službe; nedovoljan broj zaposlenih djelatnika). Takvim stanjem nezadovoljna je u prvom redu lokalna vlast (u jedinicama lokalne samouprave). Jedinice lokalne samouprave radi zaštite svojeg područja ne raspolažu sredstvima kojima bi mogle izricati mjere zabrane i/ili obustave gradnje, odnosno narediti uklanjanje, pa se osjeća nedjelotvornom i bespomoćnom. Lokalna vlast je odgovorna za stanje na području svoje teritorijalne nadležnosti. Međutim, prijenosom odgovornosti nisu joj prenesena i

sredstva (materijalna, aktivna legitimacija - nadležnost, djelatnici), kojima bi mogla izvršavati poslove iz svoje odgovornosti.

Nadalje, institut "žalba ne odgađa izvršenje rješenja građevinskog inspektora" ne primjenjuje se uopće. Takva praksa neposredno mijenja volju zakonodavca izraženu Zakonom o gradnji. Prisilno izvršenje naredbe o uklanjanju nezakonito gradnje provodi se isključivo nakon što je do kraja iscrpljen redovan pravni put protiv upravnog akta (žalba, upravna tužba), a u roku utvrđenom godišnjim Planom izvršenja i kriterijima redoslijeda. Tako, mjera uklanjanja građevine gubi smisao svrhe zbog koje je izrečena (napomena: nelegalna promjena u prostoru ostaje često kao trajna).

Nedostatak prostorno – planske dokumentacije još je uvijek razlog pravnoj nesigurnosti građana, neovisno jesu li u svojstvu investitora ili stranke koja u postupku treba zaštititi svoja prava i interese. Pojednim područjima i parcelama namjena se mijenja dokumentima prostornog uređenja, a za te promjene vlasnici u pravilu saznaju nakon što su već stupile na snagu. Naime, institut javne rasprave nije u dovoljnoj mjeri javan – u jedinicama lokalne samouprave građani ne dobivaju pravodobnu informaciju o mogućnosti stavljanja primjedbe na prostorni plan.

I.

Opis slučaja (P.P.-432/04): građevna dozvola

Građani Mjesnog odbora O. -Centar II izjavili su pritužbu u svezi gradnje stambeno-poslovne građevine i dvije ukopane garaže, investitora L... d.o.o. Z., sve na parceli označenoj ako kat. čest. br. ... k.o. O. Osnovni razlog pritužbi stanovnika (odnosi se na oko 1000 građana) ovog područja su dvije ceste, pristupne njihovim obiteljskim kućama i stanovima, poznate pod imenom Put za P. i Šetalište C., koje kod izdavanja građevne dozvole nisu raspravljene kao postojeće stanje, tako da su dovedene u pitanje.

Poduzete mjere: Raspravljajući o prigovorima iz pritužbe, utvrđeno je da se radi se o građevnoj dozvoli Ureda državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko pravne poslove Ispostava O., od 11. srpnja 2003., odnosno o rješenju Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, od 23. travnja 2003. godine, donesenom povodom žalbe Grada O. Protiv lokacijske dozvole u tijeku je upravni spor po tužbi Grada O.

Polazeći od činjenice smetanja pristupa, odnosno oduzimanja pristupa postojećim stambenim građevinama, učinjene upravnim aktom – građevnom dozvolom, Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva predloženo je, cit. "...izvršiti nadzor

nad ovom građevnom i lokacijskom dozvolom, po službenoj dužnosti. Za provedbu izvanrednog pravnog sredstva ne smije utjecati činjenica pokretanja upravnog spora. U protivnom, svakim daljnjim odlaganja izvanrednog preispitivanja dozvole, promjena stanja u prostoru izazvat će neotklonjive posljedice za sve građane koji imaju nesumnjivi interes za zadržavanje spomenutih cesta..." (u naravi kao slijepe ulice, za koje jedinica lokalne samouprave raspolaže dokazom o postojanju cesta u naravi od 1963. i 1965.).

Ishod slučaja: Na prijedlog pučkog pravobranitelja proveden je postupak po službenoj dužnosti. Građevna dozvola za gradnju stambeno-poslovne građevine i dvije ukopane garaže, ukinuta je po pravu nadzora.

II.

Opis slučaja (P.P.-1888/04): uklanjanje građevine sagrađene prije 15. veljače 1968.

I. i M. A. iz I. podnijeli su pritužbu radi povrede prava vlasništva učinjene očitom povredom materijalnog prava – povreda odredbe čl. 92. u svezi čl. 119. Zakona o gradnji ("Narodne novine", br. 52/99), odnosno očite povrede odredbe čl. 162. Zakona o gradnji ("Narodne novine", br. 175/03). Osnovni razlog pritužbi je rješenje o uklanjanju građevine na adresi P. ulica kbr. 34, I. Po mišljenju podnositelja pritužbe u ovom pojedinačnom slučaju ne radi se o građevini sagrađenoj bez građevne dozvole, jer je građevina sagrađena temeljem rješenja o odobrenju za izgradnju, od 6. lipnja 1966. godine.

Poduzete mjere: Pritužba je uzeta u razmatranje kao prijedlog za podnošenje zahtjeva za ukidanje rješenja po pravu nadzora. Stoga je Upravi za inspekcijske poslove Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, temeljem čl. 7. Zakona o pučkom pravobranitelju ("Narodne novine", br. 60/92), dostavljeno upozorenje da je izdano rješenje o uklanjanju, ali da sve okolnosti upućuju na zaključak da je nedopušteno, jer se ova naredba ne može odnositi na slučaj postojeće građevine, cit.: "... radi toga da bi se, prije nego se vlasnicima učini nenadoknativa šteta, isto nadležno ispitalo i još jedan put odgovorno raspravilo".

Ishod slučaja: Od Uprave za inspekcijske poslove Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva zaprimljen je odgovor iz kojega se utvrdilo da je naredba uklanjanja izdana za bespravno nadograđeni dio građevine.

III.

Opis slučaja (Broj: P.P.-183/04): promjena namjene parcele

Peticijom 45 građana, pučkom pravobranitelju obratili su se stanari stambene zgrade u K. ulici kbr. 14 i 16, D. M., prigovorom zbog prenamjene parcele k.č.br. .../7 k.o. D. M., bez znanja i rasprave. Radi se o zemljištu koje je donedavno bilo javna zelena površina namijenjena za dječje igralište. Međutim, posredno saznaju da je u tijeku postupak za izdavanje lokacijske dozvole, odnosno da se na istoj predviđa gradnja stambeno-poslovne građevine (započeto izvođenje građevinskih radova za pripremu gradilišta). Sve okolnosti upućuju na zaključak da će buduća zgrada biti na neznatnoj udaljenosti od zgrade podnositelja pritužbe.

Pritužbom je izražena ozbiljna sumnja u nedopušteno oduzimanje parceli karaktera javnog dobra, a kao takvog i dobra izvan pravnog prometa, ali i u pravilnost izmjene namjene parcele – iz zelenila u građevinsku parcelu mješovite namjene, bez provedenog postupka propisanog za izmjenu i dopunu prostornog plana.

Poduzete mjere: Od Zavoda za prostorno uređenje Županije i Službe za prostorno uređenje Ureda državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji, temeljem čl. 11. Zakona o pučkom pravobranitelju, tražena je dostava očitovanja o slučaju iz pritužbe građana, i to na prigovore o promjeni prostornog plana, te podaci o stanju stvari radi izdavanja lokacijske dozvole.

Ishod slučaja: Nakon što je na traženje pučkog pravobranitelja dostavljeno izvješće, podnositeljima pritužbe upućen je odgovor:

"...Razumijemo Vaše nezadovoljstvo, međutim pitanje valjanosti ugovora o prodaji sporne parcele izlazi izvan granica nadležnosti pučkog pravobranitelja. Stoga, u ovom dijelu pritužbe upućujemo Vas na nadležnog općinskog Državnog odvjetnika.

Ujedno, obavještavamo Vas da smo potaknuli postupak ispitivanja pravilnosti i zakonitosti postupka promjene namjene parcele i ispitivanje stanja u svezi s izdavanjem lokacijske dozvole– u dijelu postupanja tijela državne uprave na sadašnjem prostoru označenom kao zelenilo ..."

Nakon zaprimanja cjelovitog izvješća moglo se utvrditi da je u postupku lokacijske i građevne dozvole zgrada sudjelovala u upravnom postupku putem upravitelja. Slijedom ovakvog stanja stvari, pučki pravobranitelj nije našao pravne osnove za stavljanje prigovora državnim tijelima, odnosno za miješanje radi zaštite prava stanara na dosadašnji način stanovanja.

IV.

Opis slučaja (Broj: P.P.- 1959/04): pravna pomoć za formiranje parcele

Gospođa M. M. iz R. zatražila je od pučkog pravobranitelja pravnu pomoć potrebnu joj radi rješavanja pitanja formiranja parcele na kojoj je sagrađena obiteljska kuća.

Poduzeto: Shodno pravu iz čl. 46. Ustava, podnositeljici zahtjeva je dan odgovor:

"Na temelju dokumentacije, koju ste nam uz pritužbu stavili na raspolaganje, utvrđuje se da ste izvršili legalizaciju kuće te da raspolazete pravomoćnom građevnom dozvolom. Ova dozvola je pravna osnova za podnošenje zahtjeva županijskoj službi za prostorno uređenje za provođenje postupka radi utvrđivanja zemljišta nužnog za redovnu uporabu građevine ili za utvrđivanje građevinske parcele.

Naime, u slučaju kada za postojeću građevinu (obiteljsku kuću) nije utvrđena građevinska čestica, tada je građevinsku česticu potrebno utvrditi posebnim rješenjem navedene službe. Ukoliko građevinsku parcelu ili zemljište nužno za redovitu uporabu građevine nije moguće utvrditi na temelju dokumenata prostornog uređenja (prostorni plan, detaljni plan), tada se građevinska čestica utvrđuje u skladu s pravilima struke. Građevinska čestica utvrđena prema pravilima struke, oblikom i veličinom mora biti tako utvrđena da omogućava redovnu uporabu građevine.

Stoga, upućujemo Vas da kod Službe za prostorno uređenje u R. Ureda državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji podnesete pisani zahtjev za utvrđivanje zemljišta za redovitu uporabu zgrade – obiteljske kuće. Time ćete potaknuti upravni postupak koji će biti dovršen donošenjem upravnog akta. Pravo na formiranje građevinske parcele i zaštitu ovog prava ne možete ostvarivati ukoliko ne raspolazete rješenjem kojim se odlučuju o tomu.

Pučki pravobranitelj razmatra slučajeve povreda prava koje su građanima počinjene kod tijela državne uprave. Ukoliko se ne može dokazati činjenica da je postupak kod tijela državne uprave uopće pokrenut, tada bi se za radnje, koje bi pučki pravobranitelj poduzeo u svrhu zaštite Vašeg prava, mogao staviti prigovor neosnovanosti."

V.

Opis slučaja (Broj: P.P.-1818/04): uklanjanje bespravne građevine

Na temelju pritužbe zainteresirane osobe, pučki pravobranitelj saznao je za slučaj bespravne gradnje jednostavne gospodarske građevine u P. ulici ispred kbr. 54, V. M., područje grada V. G. Za ovu gradnju je, rješenjem od 27. studenoga 2000. god., izdana naredba uklanjanja. Naredba iz rješenja građevinskog inspektora utvrđena je izvršnom, zaključkom o dozvoli izvršenja iste klasifikacijske oznake, od 15. siječnja 2001. godine.

Bespravna gradnja izvedena je u urbanom prostoru i u neposrednoj blizini uređenih poslovnih prostora. Ista na terenu predstavlja ugrožavanje u sanitarno-higijenskom smislu, pa je provedbu postupka uklanjanja putem druge osobe već požurivalo Općinsko državno odvjetništvo i Gradsko poglavarstvo Grada V. G., više puta. Međutim, unatoč ovim posebnim zahtjevima za izvršenje, uklanjanje do danas nije provedeno.

Poduzete mjere: Upravi za inspekcijske poslove Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva ukazano je na ovaj pojedinačni slučaj jednostavne građevine. Predložena je provedba postupka putem druge osobe, bez odlaganja. Također, posebno se skrenula pozornost da razlog daljnjeg odlaganja uklanjanja ne može i ne smije biti red prvenstva utvrđen "Planom uklanjanja".

Ishod slučaja: Nepoznat. Traženo izvješće nije dostavljeno pučkom pravobranitelju.

VI.

Opis slučaja (P.P.-750/04): povreda prava vlasništva gradnjom susjeda

Gospođa N. K. zatražila je pomoć pučkog pravobranitelja zbog gradnje u Z., uz parcelu na adresi Ulica M. kbr. 4, investitora "Č.gr.". Prema navodu pritužbe, radi se o izvođenju i lociranju gradnje neposredno uz među podnositeljice pritužbe, na način da se izvedenim balkonom približava postojećoj građevini na neprimjerenu i nedopuštenu udaljenost. Stoga, podnositeljica pritužbe izražava ozbiljnu sumnju da je u fazi gradnje nastupilo odstupanje od izdane građevne dozvole.

Gospođa N. K. zatražila je provedbu nadzora građevinskog inspektora nad građenjem. Međutim, ne raspolaže podatkom je li po zahtjevu proveden nadležan postupak.

Poduzete mjere: Od Uprave za inspekcijske poslove Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva tražena je dostava podatka o utvrđenom po prijavi gospođe N.K., a shodno tomu i o mjerama izrečenim investitoru. Ujedno, predloženo je izvršiti uvid u građevnu dozvolu radi utvrđenja prava vlasnice nekretnine na adresi M. kbr. 4, Z., na zaštitu svojih prava i pravnih interesa (pravo stranke u upravnom postupku).

Ishod slučaja: Nepoznat. Dužnost iz odredbe čl. 11. st. 3. Zakon o pučkom pravobranitelju ("Narodne novine", br. 60/92), nije izvršena.

VII.

Opis slučaja (P.P.-1008/04): povreda prava na mirno uživanje vlasništva,

Gospođa M. V. iz S. trpi činjenje povrede prava vlasništva i mirnog posjeda svoje nekretnine, te imisije, sve uslijed rada ugostiteljskog objekta u prvom neposrednom

susjedstvu, na adresi Ulica A. K. M. kbr. 3 u S., u vlasništvu T. R. Z. Osnovni prigovor podnositeljice pritužbe odnosi se na izvršenu prenamjenu nekretnine bez potrebne građevne dozvole i na nedopušteno priključenje nekretnine T. R. Z. na septičku jamu M.V.

Poduzete mjere: Na temelju podataka iz pritužbe, u postupku pred pučkim pravobraniteljem utvrđeno je da je inspekcijski pregled radi očevida na licu mjesta izvršen, dana 9. i 11. ožujka 2004. godine. Međutim, stanje nakon provedenog nadzora nije izmijenjeno.

Stoga je pozvana nadležna Građevinska inspekcija na dostavu izvješća o potpuno i stvarnom zatečenom činjeničnom stanju, kao o svim izvršenim radovima radi prenamjene. Ujedno, zatražena je dostava obavijesti o izrečenim mjerama (upravni akt, u presliku), te podatak o tomu je li za priključak na septičku jamu susjedne nekretnine obaviješten Grad S., kao vlasnik komunalnog poduzeća radi stručne i nadležne intervencije.

Nakon zaprimanja traženoga izvješća građevinske inspekcije došlo se do zaključka da su radovi, nad kojima je izvršen inspekcijski nadzor u ožujku o.g. na adresi Ulica A. K. M. kbr. 3 u S., utvrđeni kao radovi na održavanju građevine i da se izvedenim radovima, prema utvrđenju Konzervatorskog odjela u S., nije ugrozio spomenički integritet. Utvrđeno je, također, da vlasnica nije dobila suglasnost na priključenje na komunalnu infrastrukturu za odvodnju otpadnih voda, jer ne posjeduje građevnu dozvolu. Međutim, zahtjev za izdavanje građevne dozvole je podnesen naknadno.

Ishod slučaja: Inspekcijski postupak radi nadzora je proveden, postupak za ishođenje građevne dozvole je u tijeku.

Očekuje se donošenje zakonite i valjane odluke, te da će podnositeljica pritužbe svoja prava zaštititi u upravnom postupku izdavanja građevne dozvole.

Pitanje mirnog posjeda nekretnine i trpljenje imisija od rada ugostiteljskog objekta (u prvom neposrednom susjedstvu), zaštitu pruža sud. Pučki pravobranitelj ne zastupa građane pred sudom i ne može se na bilo koji način miješati u pitanja iz nadležnosti pravosudnih tijela.

Stoga je ocijenjeno da pučki pravobranitelj ne nalazi pravna osnova za provedbu daljnjeg postupka.

6. Povreda i ugrožavanje statusnih prava

I.

Opis slučaja (P.P.:632/04): A .F. iz M.L. , podnio je pritužbu u predmetu rješavanja zahtjeva za primitak u hrvatsko državljanstvo, podnesenoga 31.3.2003., a do dana prituženja nije donesena odgovarajuća odluka o zahtjevu.

Poduzete mjere: Dana 26. travnja 2004., zatraženo je očitovanje o provedenim radnjama, te o razlozima dugotrajnosti postupka i nedonošenja akta.

Ishod postupka: Iz očitovanja zaprimljenog 1. lipnja 2004., razvidno je da je u pravnoj stvari pritužitelja, radi utvrđivanja pretpostavki iz čl. 8. st. 1. t. 2. Zakona o hrvatskom državljanstvu, putem Ministarstva vanjskih poslova zatražena provjera vjerodostojnosti rješenja o otpustu iz makedonskog državljanstava.

Ured je, 20. rujna 2004., zaprimio izvješće da je nadležno tijelo donijelo rješenje o prijemu u hrvatsko državljanstvo, sukladno čl. 8. Zakona o hrvatskom državljanstvu, a zahtjev u svezi malodobne djece pritužitelja, sukladno članku 13. Zakona o hrvatskom državljanstvu.

Napomena: Intervencija uspjela.

7. Osobna nesigurnost

I.

Opis slučaja (P.P.-339/04): S .P. iz K., podnio je, 8.3.2004., pritužbu na rad policije.

Navodi da je Policijska postaja u S. protiv njega 2003. podnijela nekoliko zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Smatra da su zahtjevi neosnovani i da višestruke prijave radi prekršaja predstavljaju maltretiranje.

Poduzete mjere: Ured je zatražio od Unutarnje kontrole MUP-a očitovanje na navode pritužbe. MUP je isto dostavio uz napomenu da je PU karlovačka još u ožujku 2004. godine dostavila opsežan odgovor pritužitelju na njegovu pritužbu, cijeneći njegovu pritužbu neosnovanom.

Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka je dostavljen Prekršajnom sudu u S. radi osnovane sumnje da je pritužitelj počinio prekršaj po čl. 5. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, te je taj sud i donio rješenje kojim je pritužitelj oglašen krivim, a na koje je pritužitelj podnio žalbu. U toj stvari u tijeku je žalbeni postupak pred Visokim prekršajnim sudom.

U siječnju 2003. godine, Policijska postaja S. je, zbog osnovane sumnje da je pritužitelj počinio prekršaj po čl. 39. Zakona o oružju, podnijela prekršajnom sudu u S. zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka. Prekršajni postupak je obustavljen, te je izrečena zaštitna mjera oduzimanja pištolja marke „Zbrojevka“ u vlasništvu pritužitelja.

Ishod slučaja: 21. srpnja 2004. godine zaprimljen odgovor MUP-a. Uvidom u dokumentaciju, priloženu odgovoru, zaključeno je da je MUP poduzimao radnje u okviru svojih ovlasti i u skladu sa zakonskim propisima.

Napomena: Pritužba neosnovana.

8. Ostala prava

I.

Opis slučaja (P.P.-1934/04): S. B. iz Z. uputio je pritužbu sa zahtjevom za intervenciju Ureda radi poštivanja zakona i Ustava na svim razinama izvršne i sudbene vlasti.

Iz pismena je razvidno da podnositelj nije u stanju podmirivati osnovne životne potrebe. U to stanje je doveden zbog obustava na mirovinu radi otplate kredita banci. Sva dugovanja banci su njegova osobna.

Centar za socijalnu skrb prihvatio je njegov zahtjev za dodjelu jednokratne pomoći tako što mu je dva puta isplaćena pomoć u iznosu od 800,00 kn i jedanput u iznosu od 4.200,00 kn. To, što ovim iznosima još uvijek nije uspio podmiriti sva dugovanja, nije propust Centra za socijalnu skrb T. ili Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi. Naime, granice ove pomoći utvrđene su propisom i ne mogu se prekoračivati.

Nadalje, podnositelj pritužbe je vlasnik nekretnine u Z. (stan) i na području Šibensko-kninske županije (kuća izgrađena 1977.). Pismeno podnositelja ne sadrži podatak o mjesečnom iznosu mirovine, a kao vlasnik nekretnine, ne može biti oslobođen plaćanja sudskih pristojbi (prigovor u svezi upisa ove kuće u zemljišnu knjigu).

Konačno, njegovim podneskom je postavljen i zahtjev za "H. l." d.o.o. radi dodjele materijalne pomoći.

Ishod slučaja: Nakon što je cjelovito razmotrena i raspravljena pritužba, utvrđeno je da pitanja, zbog kojih je zatražena pravna pomoć i intervencija, izlaze izvan nadležnosti Ureda. Stoga mu je dostavljena obavijest:

"Nenadležnost za raspravljanje o stvarima za koje ste zatražili zaštitu, ujedno znači da pučki pravobranitelj ne raspolaže instrumentom za ispravljanje situacije u kojoj ste zatečeni, a koja je, očito, nastala kao posljedica istodobnog nastupanja više okolnosti."

II.

Opis slučaja (P.P.-1327/04): J. C. iz Z., zastupan po odvjetniku, podnio je pritužbu na rad Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove, Odsjeka za imovinsko-pravne poslove i obnovu u K. U pritužbi se navodi da njegova žalba sa spisima predmeta nije dostavljena na rješavanje tijelu drugog stupnja, Ministarstvu pravosuđa.

Poduzete mjere: Od Ureda državne uprave u Županiji karlovačkoj zatraženo je očitovanje na podnesak obzirom na rok u kojem se mora donijeti odluka o žalbi i ista dostaviti stranci (60 dana).

Ishod slučaja: Nepoznat.

III.

Opis slučaja (P.P.-1543/04): D. C. iz Z. podnio je pritužbu zbog nemogućnosti dobivanja vozačke dozvole za vožnju C i C+E kategorije motornih vozila. Naime, zatečen je u situaciji počeka za rok od godine dana u kojem ne može dobiti ovu dozvolu, iako ima uredno položen ispit. Ista pritužba dostavljena je u kolovozu 2004. i Ministarstvu unutarnjih poslova.

Poduzete mjere: Uprava policije MUP-a upozorena je da nedostavljanjem odgovora gospodinu D. C. čini povredu ustavnog prava.

Ishod slučaja: Dostavljeno očitovanje sadržavalo je i odgovor koji je dan neposredno nakon postavljanja upita. Podnositelju pritužbe je odgovoreno:

"Po isteku roka od godine dana, ispunit ćete uvjet iz novog Zakona o sigurnosti na cestama ("Narodne novine", br.105/04), a time i steći pravo na upravljanje određenom kategorijom vozila. Činjenica da Vam je, tri dana nakon stupanja na snagu novog Zakona, dopušteno pristupiti polaganju ispita za C+E kategoriju, ne može se ocijeniti kao propust učinjen na Vašu štetu. Naime, položeni ispit nije poništen i ne dovodi se u pitanje njegova valjanost.

Ukoliko i nadalje smatrate da Vam je, zbog nemogućnosti upravljanja vozilom C+E kategorije za vrijeme od godine dana, učinjena šteta, upućujemo Vas da se, radi eventualnog postavljanja odštetnog zahtjeva, savjetujete s odvjetnikom.

Konačno, u odnosu na prigovor u svezi sa zamjenom "starih" vozačkih dozvola, valja napomenuti da će se vozačke dozvole, izdane sukladno važećim propisima, zamijeniti u roku od pet godina od dana stupanja na snagu novog Zakona. Prilikom zamjene vozačkih dozvola, vozaču koji ima vozačku dozvolu A, B, C, D i E kategorije, pored tih kategorija ovjerit će se i A1, B+E, C1+E, C+E i D+E kategorija."

IV.

Opis slučaja (P.P.-1464/04): B. K. je podnio pritužbu na rad djelatnika Policijske postaje u O., Policijske uprave Vukovarsko-srijemske i djelatnika Carinske uprave nadležnih za carinjenje robe. Pritužba se odnosi na oduzimanje dijela stvari - predmeti kućanstva - a za ostale stvari iste vrste, na plaćanje izvozne carine na graničnom prijelazu između Republike Hrvatske i Srbije i Crne gore u B. u veljači 2003.

K. je više puta potraživao oduzete stvari. Pisani zahtjev za povrat privremeno oduzetih stvari stavio je, dana 20. siječnja 2004. godine. Međutim, nije došao u njihov posjed.

Poduzete mjere: Od Uprave za granicu MUP-a i carinske uprave Ministarstva financija zatraženo izvješće o razlozima zbog kojih su stvari oduzete špediteru imenovanoga, plaćanja izvozne carine te nevraćanja stvari niti nakon mjere za određivanje roka "privremeno".

Ishod slučaja: Nepoznat.

V.

Opis slučaja (P.P.-470/04): Uredu se obratilo Lovačko društvo iz G. prijavom bespravnog korištenja imovine u vlasništvu Republike Hrvatske te uzrokovanja štete na poljoprivrednom i šumskom zemljištu i postojećem lovištu br. ... "I. – I. S.". - zauzimanjem i korištenjem imovine koju je APN kupila od vlasnika koji su napustili Republiku Hrvatsku. Uz pritužbu je dostavljen zapisnik i foto-dokumentacija Policijske postaje u G. P. Imovinu sada koriste G.Z. iz N.G. i G. L. iz T. P. za držanje stada od 545 ovaca; Ž. I. iz D.R. i Ž. V. iz G. P., za držanje 603 ovaca (i magaraca). Za stada ostvaruju i državne poticaje.

Poduzete mjere: Općinskom državnom odvjetništvu predloženo je ispitivanje slučaja pozivom na okolnost da postoji osnovana sumnja na počinjenje kaznenoga djela.

Nadalje, od APN-a zatraženo je očitovanje o stanju nekretnina, upisanih u z.k.ul br. .. k.o. T. P., u vlasništvu Republike Hrvatske, temeljem kupoprodajnog ugovora sklopljenim s D. i Ž. M., dana 23. travnja 1998. Istim pismenom zatraženo je i očitovanje o slučajevima iz pritužbe Lovačkog društva, te o poduzetom radi zaštite imovine, odnosno upravljanja istom pažnjom dobrog gospodara.

Budući da je u predmetu riječ o držanju ovaca u (napuštenim) stambenim objektima, ali i o neprimjerenom odlaganju uginulih životinja (ubacivanjem u nekorišteni bunar 40 do 50 životinja), od Veterinarske inspekcije zatraženo je izvješće o učinjenom u povodu prijava Lovačkog društva", kao i o stanju stvari uopće.

Ishod slučaja: Od svih tijela kojima se Ured obratio, zaprimljeno je očitovanje. Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama zatražila je od Državnog odvjetništva poduzimanje mjera potrebnih radi zaštite državne imovine; kod Općinskog državnog odvjetništva u tijeku je obrada prijava radi podnošenja tužbe; Veterinarska inspekcija izvršila je nadzor na licu mjesta te je protiv V. Ž. i Z. G. potaknula prekršajni postupak (travanj, veljača 2003.).

Napomena: Državna tijela, povodom prijave Lovačkog društva, provela su postupak u granicama svojih nadležnosti, te nema osnove prigovora na njihov rad. Postupak po pritužbi je okončan.

VI.

Opis slučaja (P.P.-1375/04): B. N. pritužio se na stanje prometa na Jadranskoj turističkoj cesti u dijelu mjesta C. zbog svakodnevne nesigurnosti pješaka u prometu, a radi nepostavljene prometne signalizacije.

Isto pismo sadrži i pritužbu o neprovođenju Odluke o utvrđivanju naselja gradskog karaktera, odnosno Zakona o naseljima. Naime, mjesto C. i nadalje obuhvaća i naselje O. Ova činjenica ima niz daljnjih posljedica od bitnog značaja za stanovnike. Tako je zadržavanje granice jedinice lokalne samouprave, od utjecaja na; određivanje tipa turističkog mjesta spram obveze turista na plaćanje boravišne pristojbe; za obavljanje turističke djelatnosti i dr.

Poduzete mjere: Na temelju navoda iz pritužbe ne može se s potpunom sigurnošću zaključiti je li B. N. već postavio zahtjev za provedbu nadzora na licu mjesta. Kako je ova činjenica bitna za intervenciju Ureda, Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka u tom smislu postavljen je upit. Ujedno je predloženo: "... ukoliko se gospodin N. do sada nije obratio Ministarstvu ili županijskoj službi nadležnoj za promet, predlaže se razmotriti prigovore i utvrditi stanje stvari, odnosno istu uzeti kao podnesak kojim se pokreće postupak".

Ishod slučaja: Pritužitelju je dostavljena obavijest: "...nalazimo potrebnim upozoriti da pučki pravobranitelj ne može postupati kao opunomoćenik građana, u smislu podnošenja zahtjeva i pokretanja postupka kod državnog tijela. Nadležnost pučkog pravobranitelja odnosi se na ispitivanje pojedinačnih slučajeva povreda i ugroženosti prava građana, koje su im učinjene kod tijela državne uprave ili tijela s javnim ovlastima - u postupku koji je već potaknut."

VII.

Opis slučaja (P.P.-1216/04): A. N. iz V. podnio je pritužbu na rad državnih tijela u postupku priznavanja prava zajamčenih osobama koje su za vrijeme Domovinskog rata imale status izbjeglice (osoba koja je neposrednu opasnost pred agresijom izbjegla napuštanjem mjesta prebivališta odlaskom u inozemstvo). Riječ je o priznavanju statusa izbjeglice temeljem dokumentacije strane države te hrvatskog konzulata u Pečuhu i Veleposlanstva RH u Budimpešti kao i priznavanja radnog staža.

Poduzete mjere: Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice i Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva, predloženo je ispitati prigovore, a sukladno tomu, i poduzeti mjere radi otklanjanja posljedica stanja (ugrožena egzistencija) u koje je N. doveden iz razloga za koje nije odgovoran. Radi nepotrebnog ponavljanja, a radi cjelovitog uvida u stanje stvari, pritužba N. dostavljena je zajedno s dijelom dokumentacije kojom on dokazuje navode pritužbe.

Ishod slučaja: Nepoznat.

VIII.

Opis slučaja (P.P.: 1966/04) Ž. L. iz B. podnio je pritužbu po odvjetniku I. F iz D. u predmetu izvršenja preuda Upravnog suda Republike Hrvatske.

U pritužbi je navedeno da je u predmetu pritužitelja Upravni sud Republike Hrvatske , presudama broj: Us-4518/2003 od 25. veljače 2004. i US-7265/2003-8 od 17. 3. 2004. poništio rješenja Ministarstva obrane RH od 17.3.2003. i od 15.5.2003.

Iz obrazloženja navedenih presuda je razvidno da Upravni sud Republike Hrvatske nije našao osnova za donošenja odluke o prestanku državne službe I. F.

I. F. po odvjetniku, dana 24.9.2004., treći put pokreće upravni spor protiv novog rješenja Ministarstva obrane od 238.2004. kojim se on stavlja na raspolaganje s danom 2.3.2003. uz otkazni rok od tri mjeseca, a prestaje mu državna služba po sili zakona istekom otkaznog roka uz kojeg je stavljen na raspolaganje s 19.6.2003. Temeljem rečenog rješenja ne pripada mu pravo na otpremninu.

Poduzete mjere: Ured je 4. veljače 2005. presliku pritužbe, i svoj prijedlog, uputio Upravnom sudu.

Budući je razvidno kako postupak u ovoj pravnoj stvari očito dugo traje, a u cilju učinkovite zaštite prava i interesa pritužitelja, temeljem st. 1. čl. 7. Zakona o pučkom pravobranitelju, Ured požuruje rješavanje narečenog predmeta.

Kako je Upravni sud već dva puta postupao u istoj pravnoj stvari, i na istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi, Ured, nakon ponovnog razmatranja predmeta, drži da bi Sud mogao razmotriti primjenu članka 63. Zakona o upravnim sporovima.

Naime, člankom 63. Zakona o upravnim sporovima propisano je da, ako nadležno tijelo nakon poništenja upravnog akta, donese upravni akt protivno pravnom shvaćanju suda, ili protivno primjedbama suda u vezi s postupkom, pa tužitelj podnese novu tužbu, sud će poništiti osporeni akt i, u pravilu, sam riješiti stvar presudom.

Takva presuda u svemu zamjenjuje akt nadležnog tijela.

O takvu slučaju sud izvještava tijelo koje vrši nadzor.

Napomena: Utvrđeno ozbiljno ugrožavanje prava pritužitelja uslijed nepravilnog izvršenja presude. Ishod postupka nije poznat.

3. MEĐUNARODNA SURADNJA PUČKOG PRAVOBRANITELJA U 2004. GODINI

Pored redovnih poslova koji se odnose na pojedinačne povrede ustavnih i zakonskih prava građana, propusta ili drugih nepravilnosti u radu organa uprave ili tijela s javnim ovlastima, veoma je važna i međunarodna suradnja pučkog pravobranitelja sa relevantnim organizacijama. Međunarodni odnosi i suradnja pučkog pravobranitelja i njegovih zamjenika kao i prethodnih godina odvijala se na zadovoljavajući način. Tako je institucija kroz međunarodnu suradnju bila uključena u mnoge aktivnosti, te su njezini predstavnici sudjelovali u radu jednog broja međunarodnih konferencija, seminara i skupova ponajviše na razini institucija ombudsmana Europskih zemalja.

Institucija pučkog pravobranitelja svojim djelovanjem bitno pridonosi razvitku demokratskog društva, te pridonosi uspostavljanju povjerenja u demokratski sustav, a ujedno je značajan element u preobrazbi, a shodno tomu, i izmjeni ponašanja administracije.

Kroz međunarodnu suradnju, razmjenom iskustava i usvajanjem novih ideja od drugih institucija koja se bave promicanjem i zaštitom ljudskih prava stječu se spoznaje koje uključuju različite pristupe u rješavanju problema iz nadležnosti institucije, u odnosu na građane koji se pritužuju. Na taj način dolazi i do unapređenja učinkovitosti rada institucije na dobrobit svih građana Hrvatske.

Tijekom godine stizali su mnogobrojni pozivi za sudjelovanje na raznim međunarodnim skupovima ombudsmana i drugih institucija koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava i vladavine prava, posebno unutar zemalja članica Vijeća Europe.

Nije bilo moguće sudjelovati na svim skupovima, djelomice zbog obveza u Uredu, a djelomice i zbog ograničavajućih financijskih sredstava osiguranih u tu svrhu.

Od velikog broja primljenih poziva za prisustvovanje raznim skupovima izdvojit ćemo samo neke na kojima su prisustvovali predstavnici našeg Ureda.

Ured Visokog povjerenika za ljudska prava Ujedinjenih naroda (OHCHR) uz potporu Europske Unije organizirao je u Ženevi 10.–14. svibnja 2004. radionicu na temu «Jačanje primjene preporuka sporazuma o ljudskim pravima kroz unapređivanje nacionalnih zaštitnih mjera». U aktivnost radionice bile su uključene nacionalne institucije za ljudska prava (NHRIs), nevladine organizacije (NGOs) i predstavnici sredstava javnog informiranja iz Bugarske, Hrvatske, El Salvadora, Paname i Rwande. Predstavnici prethodno spomenutih institucija iz Hrvatske bili su također pozvani da budu promatrači na prezentaciji III periodičnog izvješća Republike Hrvatske, pred Odborom protiv torture Ujedinjenih naroda, sukladno članku 19 Konvencije protiv torture i drugih okrutnosti, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, koje je prethodilo radionici.

Za sudionike radionice bio je organiziran izuzetno obiman program kao što je upoznavanje sa:

- sistemom organizacije ureda i agencija UN,
- ljudskim pravima u sistemu UN danas,
- pregovaračkim tijelima,
- pojedinačnim komunikacijama,
- prezentacijom Internet sredstava i dr.

Nakon izlaganja eksperata Ujedinjenih naroda i upoznavanja sa svakom pojedinačnom oblasti bile su formirane radne skupine koju su sačinjavali timovi svake države pojedinačno ili nekoliko njih zajedno na kojima su sudionici trebali kroz razne zadatke pokazati usvojeno znanje, a na kraju radionice predstavnici zemalja sudionica trebali su izraditi nacrt prijedloga akcijskog plana i strategije djelovanja u cilju implementacije preporuka pregovaračkih tijela.

U okviru Pakta stabilnosti za Jugoistočnu Europu u Beogradu je 28. i 29. rujna 2004. godine uz potporu projekta «EUNOMIA» grčkog ombudsmana, OESS Misije u

Srbiji i Crnoj Gori i Ministarstva za lokalnu upravu Republike Srbije organizirana konferencija na temu: Ombudsman u Jugoistočnoj Europi «Unapređenje regionalne suradnje». Na toj konferenciji razmatrane su slijedeće teme:

- mandat ombudsmana: vladavina prava i ljudska prava,
- udovoljavanje administracije preporukama ombudsmana,
- ombudsman u odnosu na pravosuđe,
- prijetnje korupcije, organiziranog kriminala, trgovanja ljudima, u odnosu na instituciju ombudsmana,
- koje institucije ombudsmana treba osnovati?
- nacionalni/regionalni/lokalni ombudsman?
- ombudsman u jugoistočnoj Europi: aktualni izazovi i perspektive u budućnosti.

Kao i prethodnih godina Ured pučkog pravobranitelja posjetili su mnogobrojni predstavnici međunarodnih institucija.

Na početku godine, 28. siječnja 2004., Ured pučkog pravobranitelja posjetio je gosp. Patrick Zahnad, šef regionalne delegacije Međunarodnog odbora Crvenog križa za centralnu Europu i gđa. Kinga Dery, pravna savjetnica u Odboru. Gospodin Zahnad je prvenstveno bio zainteresiran za rad institucije Pučkog pravobranitelja, socijalnoj situaciji u Hrvatskoj s točke gledišta pučkog pravobranitelja te o mogućoj suradnji u budućnosti.

U okviru projekta suradnje između Vijeća Europe, OSCE-ODIHR i Europske komisije «Romi u okviru Pakta o stabilnosti», seriju regionalnih aktivnosti u cilju razvoja politike zapošljavanja Roma u Republici Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori i Makedoniji, provodilo je Vijeće Europe. U svezi s tim 9. ožujka 2004. godine Ured pučkog pravobranitelja posjetila je gđa. Ina Zoon -ekspert za prava manjina i gđa. Lovorka Kušan, međunarodna savjetnica u Vijeću Europe.

Pučki pravobranitelj je u svom izlaganju naglasio da se institucija Pučkog pravobranitelja općenito bavi zaštitom ljudskih prava pojedinaca, a ne zaštitom prava manjina. Smatra da manjine dijele sudbinu populacije u cjelini, dok se čine posebni napori da se Romi integriraju u društvo. Država ulaže napore da sva romska djeca budu obuhvaćena predškolskim i školskim programom u cjelini, jer posebna odjeljenja za djecu romske nacionalnosti nisu rješenje. Odnos prema romskoj populaciji bolji je u Hrvatskoj nego u mnogim drugim državama u tranziciji. Država ulaže velike napore, te je donesen Nacionalni program za Rome, koji je veoma dinamičan, jedino vidi problem u tome što će njegovo provođenje zavisiti o materijalnoj mogućnosti države. Donošenjem

Nacionalnog programa država je pokazala želju da pomogne rješavanju problema Roma u Hrvatskoj. Romsku je populaciju najbitnije educirati, kako bi se sami mogli izboriti za svoja prava, ali to ne ide lagano, rezultati dolaze veoma sporo, a Nacionalni program za Rome ima zadatak pridobiti same Rome da u njemu participiraju.

Predstavnik Kompetezzentrums-a za Jugoistočnu Europu prof.dr. Joseph Marko, koji za Europsku Komisiju radi na projektu «Vladavina prava na Zapadnom Balkanu» posjetio je Ured pučkog pravobranitelja 31. ožujka 2004. godine. U cilju izrade ovog projekta dr. Marko će posjetiti sve zemlje u navedenoj regiji, a akcent je stavljen na djelatnost sudstva, policije, odvjetništva i institucije ombudsmana.

Od pučkog pravobranitelja je zatražio da mu prezentira način rada institucije, iznese broj zaprimljenih predmeta u jednoj godini, na što se pritužbe građana uglavnom odnose, koliko pučki pravobranitelj ima uspjeha u svom radu, odnosno koliko je sama institucija poznata građanima, te koliko joj građani vjeruju.

Pučki pravobranitelj je iscrpno govorio o osnivanju institucije, ovlastima, uspješnosti, broju predmeta po područjima, te općenito o poteškoćama s kojima se susreće država, a kroz sve te nedaće i građani koji se obraćaju instituciji pučkog pravobranitelja.

Europska komisija za borbu protiv rasizma i nesnošljivosti VE (ECRI) boravila je u Republici Hrvatskoj od 20. do 23. rujna 2004. godine u cilju pripreme Trećeg izvješća Europske Komisije za borbu protiv rasizma i nesnošljivosti o Hrvatskoj. U Prvom izvješću Komisija je posebnu pozornost posvetila – nediskriminacijskoj provedbi zakona, poštivanju manjinskih prava, zaštiti prava izbjeglica, osvještavanju javnosti i djelatnika javne uprave na ovom području i unapređenju suradnje s međunarodnim organizacijama na području zaštite ljudskih prava. Drugim je izvješćem ukazano na diskriminaciju Srba i Roma, problem diskriminacije kod povratka izbjeglica, kao i povrata njihove imovine, potrebu daljnjeg jačanja mjera usmjerenih na pomirbu i izgradnju povjerenja, restriktivnost zakona o državljanstvu, te promicanje tolerancije kroz medije.

Pored ostalih izvjestitelji ECRI-a Fernando Ferreira Ramos, Stelios Perrakis i Claudia Lam u cilju prikupljanja podataka o napretku na ovom području koji je u RH zabilježen u razdoblju 2000.-2004., posjetili su i Ured pučkog pravobranitelja.

Djelovanje i aktivnosti Ureda pučkog pravobranitelja predstavila je zamjenica pučkog pravobranitelja. Ured djeluje prema «danskom modelu», te je ovlašten ispitivati povrede koje je građanima u obavljanju svojih dužnosti učinila javna uprava, dok se na presude sudova ne može očitovati. U slučajevima odugovlačenja sudskog postupka,

pučki pravobranitelj se može obratiti Ministarstvu pravosuđa, koje je odgovorno za rad sudske uprave. Objekt zaštite je pojedinac, te odluke pučkog pravobranitelja nisu obvezatne nego imaju moralnu snagu koju državna tijela respektiraju u 70% slučajeva, dok je taj postotak na lokalnoj razini manji. Ured pučkog pravobranitelja godišnje u prosjeku zaprimi oko 2000 pritužbi građana, posljednju godinu taj je broj bio veći jer se u sklopu projekta jačanja institucije pučkog pravobranitelja koji se provodi uz potporu OEES Misije u Republici Hrvatskoj obilaze županije, tako da je građanima omogućeno izravno obraćanje predstavnicima Ureda pučkog pravobranitelja. Između ostalog, zamjenica je istakla da smatra da se kroz množenje raznih institucija ombudsmana slabi zaštita građana, stoga ne podupire osnivanje nove nezavisne institucije za borbu protiv diskriminacije, rasizma i netolerancije, jer jedini način u borbi protiv rasne diskriminacije i netolerancije vidi isključivo u obrazovanju i to od predškolske dobi.

Od 7.do 10. rujna 2004. godine u Hrvatskoj je boravila delegacija Savjetodavnog odbora Vijeća Europe za provedbu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina u sastavu gđa. Anastasia Crickly, gosp. Asbjorn Eide i gosp. Antti Korkcakivi. Pored susreta sa predstavnicima državnih tijela, ministarstava, nacionalnih manjina, delegacija je posjetila i Ured pučkog pravobranitelja. Prilikom tog susreta predstavnici Odbora između ostalog željeli su čuti o:

- mjerama koje se poduzimaju za poboljšanje učešća nacionalnih manjina u upravi i sudstvu,
- praktičnoj primjeni dvaju programa kojima je cilj osigurati stanovanje za osobe koje su imale stanarsko pravo unutar i izvan područja od posebne državne skrbi,
- zašto izvjestan broj pripadnika nacionalnih manjina nema mogućnost obrazovanja na svom jeziku u okviru obrazovnog sistema,
- koja su sredstva osigurana u Proračunu RH za 2004. te kolika se sredstva predviđa osigurati u 2005. godini za implementaciju Nacionalnog programa za Rome,
- da li postoje planovi za uspostavljanje tijela koje bi se bavilo pritužbama koje se odnose na medije, uključujući izvješćivanje o pitanjima manjina,
- o mogućim slučajevima u kojima je nacionalnim manjinama uskraćen zahtjev za uspostavljanje radio ili TV programa, te navesti razloge zašto se to odbija,
- da li Državno sudbeno vijeće koje je odgovorno za imenovanje sudaca ima u svom sastavu i pripadnike nacionalnih manjina, te u kojem se postotku imenuju suci pripadnici nacionalnih manjina,
- da li postoje planovi da se učvrsti regionalna prisutnost i pristup Uredu pučkog pravobranitelja?

Dana 1. listopada 2004. godine Ured pučkog pravobranitelja posjetile su predstavnice Norveškog i Švedskog veleposlanstva u Zagrebu gđa. Pia Gjesme Holm i Petra Ljilja.

Cilj posjeta je bilo upoznavanje s problemima s kojima se susreće pučki pravobranitelj u svom radu kao što su:

- povrat imovine,
- statusni, financijski i drugi problemi vezani uz romske zajednice,
- problemi u sudstvu, izbor sudaca prema njihovoj nacionalnoj pripadnosti,
- problemi oko stjecanja hrvatskog državljanstva,
- problemi osoba s posebnim potrebama,
- zapošljavanje osoba pripadnika nacionalnih manjina,
- uplitanje u rad elektronskih medija i dr.

Voditelj Misije OEES-a u Republici Hrvatskoj gosp. Peter Semneby sa suradnicima posjetio je Ured pučkog pravobranitelja 14. prosinca 2004. godine. Tijekom razgovora pučki pravobranitelj je zahvalio predstavnicima OEES-a na potpori koju je ova institucija pružala Uredu posljednjih godina u cilju promicanja i zaštite ljudskih prava i jačanja same institucije.

Na izmaku 2004. godine, dana 22. 12. Ured pučkog pravobranitelja posjetili su gosp. Joshua Harrison i gosp. Kirsten Selinger - politički savjetnici zaduženi za područje ljudskih prava u Veleposlanstvu SAD u Zagrebu. Cilj posjeta je bio doznati koja je uloga pučkog pravobranitelja u zaštiti ljudskih prava, osobito u usporedbi s nadležnostima ostalih tijela koja se bave tim područjem; zatim mjere koje će se poduzeti u zaštiti prava manjina, zaštiti imovinskih i stanarskih prava, te što se planira poduzeti u smislu bolje zaštite prava civila u oružanim snagama kao i nadzora tajnih službi.

4. SURADNJA S NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA ZA PROMICANJE I ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA

Kao i ranijih godina, i u 2004. godini pučki pravobranitelj je u promicanju i zaštiti ljudskih prava intenzivno surađivao s mnogim nevladinim organizacijama – udrugama za zaštitu ljudskih prava. Zahvaljujući toj, sada već uhodanoj i uobičajenoj suradnji, te predanom radu aktivista mnogih nevladinih organizacija, pučki pravobranitelj je saznao

za mnoge pojave ugrožavanja ljudskih prava. Predstavke i dojave ovih udruga omogućile su pučkom pravobranitelju da uoči određene pojave te trendove u pojedinim upravnim područjima kao i da potpunije ocijeni stanje u pojedinim hrvatskim krajevima sa stanovišta poštivanja individualnih prava.

Stalna suradnja sa nevladinim organizacijama uspostavljena je i na području izgradnje sustava azilantskog prava u Republici Hrvatskoj, a područje rada je normativna djelatnost i praćenje primjene propisa u praksi.

U okviru projekta: Djelovanje institucije pučkog pravobranitelja/Shema potpore instituciji koji je izrađen u suradnji sa OEES Misijom u Republici Hrvatskoj uz potporu Vlade Kraljevine Norveške, pučki je pravobranitelj u 2004. godini posjetio Bjelovarsko-bilogorsku, Splitsko-dalmatinsku, Primorsko-goransku, Koprivničko-križevačku i Virovitičko-podravsku županiju. Prema programu posjeta u svim je županijama bio organiziran susret sa nekolicinom predstavnika nevladinih udruga.

U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji pučki pravobranitelj se susreo sa predstavnicima:

- udruge «Buka» Bjelovar,
- Romske udruge u Bjelovaru,
- udruge – Utočište za žrtve obiteljskog nasilja,
- Saveza Čeha u RH,
- udruge SDF, Daruvar,
- udruge «Korak dalje» za pomoć osobama s posebnim potrebama, Daruvar,
- udruge doseljenih kosovskih Hrvata općine Đulovac,
- udruge «Put» Batinjani-Đulovac.

U Splitsko-dalmatinskoj županiji, pučki pravobranitelj se susreo sa predstavnicima nevladinih udruga:

- Altruist,
- DOS,
- MI,
- CERD,
- TOD,
- Dalmatinski komitet,
- GON,
- Lijepa naša Kaštela.

U Primorsko-goranskoj županiji, pučki pravobranitelj se susreo sa predstavnicima nevladinih udruga:

- EKO Kvarner u Njivicama,
- Eko udrugama Crikvenica i Novi Vinodolski,
- udruge ovčara Ponikve-Krk,
- udruge maslinara otoka Krka.

U Koprivničko-križevačkoj županiji, pučki pravobranitelj se susreo sa predstavnicima nevladinih udruga:

- Roma-Bajaša Koprivničko-križevačke županije,
- hrvatskih katoličkih Roma Lovara Koprivnica,
- Ekološkog društva Đurđevac,
- Društva za uljepšavanje mjesta i zaštitu čovjekovog okoliša Đurđevac.

U Virovitičko-podravskoj županiji, pučki pravobranitelj se susreo sa predstavnicima nevladinih udruga:

- Ekološkog društva Virovitica,
- Prirodoslovnog društva Drava,
- doseljenih Hrvata Virovitičko-podravske županije,
- Češke besede,
- Srpske nacionalne manjine,
- doseljenih Hrvata «Kuna» u Slatini,
- Romske zajednice, Pitomača.

Pored susreta i razgovora s pojedinim nevladinim udrugama koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava, očuvanjem zdravog okoliša ili njegovim poboljšanjem, udrugama izbjeglica, prognanika, povratnika i doseljenika, udrugama koja se bave manjinskim pitanjima, pučki pravobranitelj je s nekim nevladinim organizacijama provodio i zajedničke aktivnosti kako bi se problem pojedinaca riješio, osobito u slučajevima kad zbog zakonom ograničenog djelokruga pučki pravobranitelj nije mogao neposredno intervenirati.

5. OBILAZAK ODABRANIH ŽUPANIJA U OKVIRU PROJEKTA PRIBLIŽAVANJA PUČKOG PRAVOBRANITELJA GRAĐANIMA HRVATSKE

U okviru projekta: Djelovanje institucije pučkog pravobranitelja /shema potpore instituciji koji je izrađen u suradnji sa OESS Misijom u Republici Hrvatskoj uz potporu Vlade Kraljevine Norveške, stekli su se uvjeti da pučki pravobranitelj može uspostaviti izravan kontakt sa građanima u lokalnim zajednicama, odnosno olakšati pristup svom Uredu, osobito ugroženim skupinama stanovništva kao što su raseljene osobe i prognanici, te doseljenici, odnosno svima onima koji se susreću s poteškoćama u ostvarivanju svojih prava kod različitih tijela državne i lokalne uprave.

Izlazak pučkog pravobranitelja, njegovih zamjenika i djelatnika iz Ureda na teren omogućio je pojedincima pristup pučkom pravobranitelju, a time i da više iskoriste neformalne mehanizme koje omogućava institucija Pučkog pravobranitelja.

U okviru ovog projekta pučki pravobranitelj je sa svojim zamjenicima i suradnicima tijekom 2004. godine posjetio Bjelovarsko-bilogorsku, Splitsko-dalmatinsku, Primorsko-goransku, Koprivničko-križevačku i Virovitičko-podravsku županiju.

1). Bjelovarsko-bilogorska županija

Od 26. do 30. travnja 2004. godine pučki pravobranitelj sa svojim zamjenicima i suradnicima posjetio je Bjelovarsko-bilogorsku županiju, a u okviru posjeta susreo se sa županom gosp. Damirom Bajsom, koji ga je upoznao sa stanjem u Županiji vezano uz nadležnost pučkog pravobranitelja.

S obzirom da je Županija u Domovinskom ratu bila djelomično okupirana jedan dio Županije ima status od posebne državne skrbi, a tu spada pet općina. Kao najveći problem izdvojena su pitanja vezana uz izgradnju prometnih pravaca, vodoopskrbe i nezaposlenost.

Iako na tom području živi veliki broj pripadnika nacionalnih manjina tu nema značajnih problema, njihove aktivnosti financiraju se kroz razne donacije, a djeca u školama uče fakultativno jezik svoje manjine. Župan je izrazio zadovoljstvo jer s područja Županije nije bilo puno pritužbi, iako ne zna što je tomu razlog - to što građani

nisu upoznati s radom institucije Pučkog pravobranitelja ili zato jer se nemaju razloga prituživati.

Nakon razgovora sa županom održana je konferencija za tisak na kojoj su predstavnici sredstava javnog izvješćivanja upoznati s tijekom razgovora u Županiji, te su mogli postavljati pitanja u cilju upoznavanja javnosti s načinom rada i ovlastima pučkog pravobranitelja. Novinari su pokazali veliki interes za posjet predstavnika institucije Pučkog pravobranitelja Bjelovarsko-bilogorskoj županiji a najveći broj pitanja odnosio se na: povrat imovine, naknadu za ratnu štetu, povratak izbjeglica, broj pritužbi koje je Ured pučkog pravobranitelja zaprimio s područja Bjelovarsko-bilogorske županije te na što su se pritužbe građana odnosile, ekološko stanje u Županiji i sl.

Za vrijeme posjeta gradu Bjelovaru razgovor se vodio sa zamjenicima gradonačelnice gđom Katicom Kratzl i gosp. Stjepanom Grula.

S obzirom da su gradske vlasti nadležne za probleme lokalne uprave i samouprave, ovim posjetima županijama predstavnici Ureda pučkog pravobranitelja nastoje uočiti probleme kako bi ih mogli izložiti u Saboru, jer ima naznaka da monotipna rješenja u organizaciji lokalne samouprave nisu uvijek dobra.

Zamjenik gradonačelnice je istakao da je proces decentralizacije započeo iako teče sporo. Smatra da nije dobro da zakonodavac određuje s koliko sredstava treba financirati pojedinu djelatnost. Tri i pol milijuna kuna izdvaja se iz gradskog proračuna za potrebe socijalne skrbi, međutim nisu zadovoljni kako se ta sredstva raspoređuju. Smatraju da je bez socijalnih kartona, bez potpunog uvida u stanje pojedinca i obitelji, situacija nejasna, jer pojedinci koriste socijalno pravo na više mjesta što je nedopustivo.

Predstavnici Ureda pučkog pravobranitelja posjetili su i Ured državne uprave gdje je istaknuto da najviše problema ima tamo gdje je stanovništvo bilo pogođeno ratnim zbivanjima, a jedan od problema je i dvojno državljanstvo, koje nastoje riješiti na najpovoljniji način za stranku.

Na jednom području Županije izvršena je komasacija zemljišta, korisnici su ušli u posjed, ali rješenja još nisu izrađena. Za zakup državnog zemljišta raspisuje se natječaj, ali tu ima problema zbog vlasničkih odnosa, jer zemljišne knjige nisu usklađene, a problem su i zemljišne zajednice koje nikada nisu razdijeljene.

Na samom početku razgovora s predstavnicima Centra za socijalnu skrb, zamjenica pučkog pravobranitelja je istakla da je Ured zadovoljan sa suradnjom Centra za socijalnu skrb dok je ravnateljica Centra gđa Jadranka Matuš također izrazila zadovoljstvo jer s ovog područja nije bilo puno pritužbi.

Razgovor se vodio i sa upraviteljem zatvora gosp. Miroslavom Mihociem. Iz razgovora je proizašlo da je zatvor prenapučen. Zatvor ima mjesta za 45 zatvorenika, međutim toga dana ih je bilo 86, što je nedopustivo. Najveći problem predstavljaju osuđenici koji zamjenjuju novčanu kaznu za zatvorsku, tako na čekanju ima 10.500 osoba, jer ovaj zatvor pokriva tri županije: Bjelovarsko-bilogorsku, Koprivničko-križevačku i Virovitičko-podravsku. U zatvoru je zaposleno 30 stražara, stegovnih mjere protiv stražara nije bilo već nekoliko godina. Na kraju posjeta izvršen je pregled zatvoreničkih soba, sanitarnih čvorova i kuhinje, te je zaključeno da treba uputiti dopis Ministarstvu pravosuđa, upozoriti na nedopustivu prenapučenost u bjelovarskom zatvoru, što je uostalom prema saznanju pučkog pravobranitelja slučaj i u drugim zatvorima u Hrvatskoj koji su do sada bili obuhvaćeni pregledom. Prostor za obveznu šetnju zatvorenika je također premalen za taj broj zatvorenika. Okoliš zatvora je primjereno uređen. U razgovoru sa zatvorenicama nije iznesen niti jedan slučaj kršenja bilo kojeg prava zatvorenika od strane stražarskog osoblja. Što se tiče sanitarnih čvorova, oni su zadovoljavajući. Odnos stražarskog osoblja prema zatvorenicama je dobar. Kuhinja je uredna, a kalorijska vrijednost (3.000 kal.) hrane koju svaki zatvorenik dobiva dnevno, je odgovarajuća.

U Čazmi se razgovor vodio sa gradonačelnikom gosp. Dinkom Pirakom i njegovim suradnicima koji su istakli da su njihov najveći problem financijska sredstva kojih lokalna uprava nema dovoljno, ali nema niti dovoljno ovlasti u odlučivanju, te bi stoga trebalo mijenjati Zakon o lokalnoj upravi i samoupravi. Drugi najveći problem čine nerazvrstane i neasfaltirane ceste.

Predstavnici udruge «Buka» koja uglavnom okuplja studente, svojim djelovanjem uključuju mlade ljude u razne vidove kulturnih aktivnosti i tako sudjeluju u realizaciji kulturnih, socijalnih i drugih interesa građana, posebno mladih, sve u cilju zaštite i promicanja ljudskih prava, jednakosti spolova, podizanja svijesti o zdravom okolišu, zaštiti čovjekovog okoliša kao i razvijanju suradnje sa sličnim udrugama u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Iz razgovora s predstavnicima Romske udruge proizlazi da u Hrvatskoj ima pet različitih zajednica Roma koje se znatno razlikuju po vjeroispovijesti i po kulturnom nasljeđu, a s obzirom da su razjedinjeni, ne mogu se dogovoriti o osnivanju jedne krovne organizacije. Romska zajednica Lovara na ovim područjima živi od 1206. godine, razlikuje se po vjeri (katolici), kulturnom nasljeđu i jeziku od ostalih romskih zajednica. Na njihovu inicijativu u Bjelovaru će se otvoriti prvi centar Roma koji će djelovati kao Muzej Roma. U Bjelovaru živi 670 Roma, starosjedilaca i koji su se integrirali u društvo.

Problem je s Romima iz Srbije koji tu također već dugo žive, ali odbijaju suradnju na polju njihove integracije jer smatraju da nisu dobrodošli, a neki od njih imaju problema oko dobivanja domovnice.

Jedna od glavnih aktivnosti udruge «Utočište za žrtve obiteljskog nasilja» je briga oko skloništa za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja, kroz koju je do sada prošlo 19 žena i 24 djece. Grad Bjelovar je pokazao izuzetnu brigu za skrb o ženama i djeci, osigurao je jednu kuću, koja može primiti 15 odraslih osoba. Djeca koja privremeno borave u skloništu redovito pohađaju školu. Policija također pokazuje razumijevanje za njihove probleme, također dobro surađuju sa Centrom za socijalnu skrb.

U Grubišnom Polju razgovor se vodio sa gradonačelnikom gosp. Zlatkom Mađeruhom i njegovom najbližim suradnicima.

Na ovom području žive pripadnici različitih nacionalnih manjina, kao i jedan broj doseljenika iz Bosne, osobito iz Prijedora i Ljubinja,

Odnosi s predstavnicima tijela državne uprave i APN-om su dobri, tako da su mnoge stambene probleme uspjeli riješiti. Što se tiče povratnika građana srpske nacionalnosti nije bilo nekih većih incidenata, iako je na tom području mnogo ljudi stradalo za vrijeme srpske agresije, ipak su stvoreni uvjeti za suživot na tom prostoru.

Gospodarstvo je urušeno, nezaposlenost je velika, u ovo područje nije puno uloženo uz obrazloženje da nije bilo dvosmjernog povratka. Što se tiče obnove, ostalo je samo nekoliko objekata koje treba obnoviti.

Izvan programa posjeta Bjelovarsko-bilogorskoj županiji predstavnici institucije Pučkog pravobranitelja susreli su se sa predstavnicima češke, mađarske i romske nacionalne manjine.

Predstavnik mađarske nacionalne manjine iznio je nezadovoljstvo jer njihova udruga nije dobila nikakva sredstva iz proračuna, dok su ta sredstva bila osigurana za češku, romsku i srpsku manjinu. Predstavnik romske udruge je ustvrdio da su zadovoljni odnosom stanovništva u Grubišnom Polju prema Romima, njihova djeca idu u dječji vrtić i školu s ostalom djecom. Oni ne traže za svoju djecu posebne vrtiće i škole, žele se integrirati u društvo. Češka nacionalna manjina provodi svoje aktivnosti kroz »Češke besede« po svim selima i mjestima u okolici Daruvara.

U Daruvaru se razgovor vodio sa gradonačelnikom gosp. Brankom Cigledijem. Rat nije zaobišao daruvarsko područje. Nakon rata ovo područje ostalo je dosta osiromašeno, gospodarstvo je uništeno lošom privatizacijom, mnogo toga je i otuđeno. Specifično je da nije bilo puno problema s izbjeglicama i prognanicima. Na ovom

području živi 17 nacionalnih manjina, od kojih je najbrojnija češka manjina (40%). Smatra da se ne smiju dijeliti po nacionalnosti u ovako miješanim sredinama.

Savez Čeha u Republici Hrvatskoj predstavila je gđa Leonora Janota. Savez Čeha je krovna udruga, sa sjedištem u Daruvaru. Češka udruga djeluje već 200 godina a cilj joj je njegovanje češkog jezika i tradicije. Organizirani su u 24 «Češke besede». Do razdvajanja Češke i Slovačke djelovali su zajedno, međutim od 1990. godine djeluju zasebno kao Savez Čeha i Savez Slovaka. Savez Slovaka ima svoje sjedište u Našicama. Osnovna djelatnost češke manjine je očuvanje kulturnog nasljeđa. Za osnivanje manjinske samouprave nije bilo interesa.

Nevladinu udrugu SDF predstavio je gosp. Simo Kurušić.

Što se tiče obnove, Zakon, koji je na snazi od 1996. godine tijekom vremena se mijenjao, tako da su pojedinci ostali uskraćeni u svojim pravima. Novčanu potporu za obnovu primilo je 15.600 osoba, potpora je stalno ista iako su se troškovi života i cijene kroz to vrijeme mijenjale. S tom potporom nije moguće osposobiti kuću za život ako je oštećenje trećeg stupnja a prekategoriizacije nema. Što se tiče stambenog zbrinjavanja onih koji su nekada imali stanarsko pravo vjeruju da će biti doneseni novi propisi. Otkup će navodno biti dozvoljen tek nakon 10 godina. Problem je i povrat mirovina koje će se isplaćivati samo od dana podnošenja zahtjeva, sve ostalo pada u zastaru. Zdravstvena zaštita povratnika je također problem, jer oni koji su bili zdravstveno osigurani, sada su ostali bez zdravstvene zaštite.

Na kraju razgovora gosp. Grubić i gosp. Novaković iznijeli su problem dobivanja ½ satnog programa za srpsku nacionalnu manjinu na Radio Daruvaru. Problem je iznesen u pisanom obliku, biti će ispitan, a predstavnici srpske nacionalne manjine biti će o tome obaviješteni.

Susret s predstavnicama udruge «Korak dalje» za pomoć osobama s posebnim potrebama bavi se problemima djece od 6-17 godina s mentalnom retardacijom. U Daruvaru djeluje Centar za djecu sa mentalnom retardacijom – to je u stvari škola, gdje se radi sa djecom s umjerenom mentalnom retardacijom s ciljem da završe osnovnu školu. Radi se o 35-oro djece. Financijsku potporu dobivaju od grada, Županije i nadležnog Ministarstva, međutim ta sredstva nisu dostatna, pa primaju i razne donacije.

Nevladina udruga «Put» djeluje na području sela Batinjani. Osnovana je radi boljeg međusobnog upoznavanja i druženja domicilnog i doseljenog stanovništva, kao i radi ostvarivanja ekonomskog, pravnog, i socijalnog poboljšanja žena u zajednici i njihovih članova obitelji, te radi pomaganja starim i nemoćnim osobama.

Općinu Đulovec predstavio je načelnik gosp. Milan Grahovec.

Na područje općine Đulovec doselio se veliki broj Hrvata iz kosovskog sela Letnica. Letničani su tu dobili 200 kuća. Njima su prvo bile dodijeljene kuće koje su napustili Srbi, a kada su se Srbi vratili sagrađene su im nove kuće. S obzirom da se radi o obiteljima s velikim brojem djece, a većina je nezaposlena, mjesečno za dječji doplati i socijalnu potporu izdvaja se pola milijuna kuna. Svaka obitelj u prosjeku ima 7-ero djece, a boravak u dječjem vrtiću plaćaju samo po 50 kuna. Dakle pružena im je pomoć u potpunosti, dok domicilnom stanovništvu nije dano ništa, što izaziva nezadovoljstvo. Pored Letničana na to se područje doselilo i 60 obitelji iz Bosne, tako da je ukupno doseljeno 2.500 osoba, odnosno 60% ukupnog broja stanovnika. Načelnik općine smatra da je doseljenicima pored rješavanja stambenog problema trebalo dodijeliti i zemlju koju bi obrađivali, pa bi tako većina mogla osigurati svoju životnu egzistenciju i ne bi im bila potrebna socijalna potpora.

Predstavnik Udruge kosovskih Hrvata Letnica gosp. Pavle Matić iznio je da udruga broji 250 članova a pokriva područje općina Đulovac, Voćin i grad Petrinju, područja gdje žive najbrojnije zajednice doseljenika kosovskih Hrvata. Uloga udruge je pružanje pomoći svojim članovima u svim vidovima kao i ishođenje osobnih dokumenata, domovnice, osobne iskaznice i dr.

Za vrijeme boravka u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, tijekom cijelog programa omogućeno je građanima, što je bilo najavljeno putem lokalnih sredstava javnog informiranja da se osobno obrate predstavnicima Ureda pučkog pravobranitelja, tu mogućnost iskoristila je 21 osoba, tako je ukupno zaprimljena 21 pritužba od kojih su tri već u postupku ispitivanja Pučkog pravobranitelja, dok je 18 novih, a pritužbe su se odnosile na: ostvarenje vlasničkih prava, stambene odnose, mirovinska i invalidska prava, pravo iz zdravstvenog osiguranja, pravo na obnovu, pravo na zakup ili najam državnog poljoprivrednog zemljišta, neprovođenje sudske odluke i neizvršavanje upravnog akta.

2. Splitsko-dalmatinska županija

Prilikom posjeta Splitsko-dalmatinskoj županiji u vremenu od 17. do 21. svibnja 2004. godine pučki pravobranitelj se susreo sa županom gosp. Krunom Peronjom, te pročelnicima upravnih odjela Županije.

Nakon što je obrazložio posjet Županiji, kao predmet posebnog zanimanja istaknuto je pitanje rješavanja socijalnih problema građana, dodjele socijalnih stanova, obnove oštećenih kuća, bespravne gradnje, zaštite okoliša te odlaganje otpada dr.

U odnosu na bespravnu gradnju posebno je istaknuto da Splitsko-dalmatinska županija ima izrađen prostorni plan koji u prvom redu ne dopušta bilo kakvu gradnju na pomorskom dobru, a s obzirom da bespravni graditelji uglavnom nisu socijalno ugroženi građani, županijsko čelništvo zastupa stajalište o potrebi uklanjanja bespravnih gradnji. S tim u svezi je i stajalište o potrebi davanja većih ovlasti Županiji, naročito u dijelu provedbe prisilnih izvršenja rješenje građevinskih inspektora o uklanjanju bespravno sagrađenih građevina.

Obnova obiteljskih kuća na stradalom području Cetinskog kraja i Vrlike, je dovršena.

Prostornim planom Županije predviđeni su centri za odlaganje i gospodarenje otpadom. Međutim, prethodno je potrebno izvršiti vodo-istražne radove, izraditi studiju utjecaja na okoliš kao i druge prethodne studije kako bi ovi centri mogli ispunjavati osnovnu funkciju zbrinjavanja otpada.

Zbog proširenja nadležnosti, proračun Županije se povećava iz godine u godinu. Postavljanjem prioriteta mnogi se problemi kvalitetno i uspješno rješavaju, npr. pravodobnim osiguranjem sredstava omogućen je ustroj manjinskih vijeća, isplata naknade za nezaposlene i socijalno ugrožene građane, podupiranje poduzetništva itd.

U prostorijama Ureda državne uprave u Županiji splitsko-dalmatinskoj pučki pravobranitelj se susreo s gđom Elenom Nosić, predstojnicom Ureda i njezinim suradnicima.

Negativna iskustva Ureda državne uprave odnose se na "male" jedinice lokalne samouprave. Tako, npr. Brač ima osam jedinica lokalne samouprave, a svaka donosi svoj urbanistički plan. Nerijetko se zatiče situacija neusuglašenosti prostornih planova susjednih jedinica lokalne samouprave.

Poteškoće u radu Ureda proizlaze i iz činjenice nedovoljne i neodgovarajuće opremljenosti službi, kako poslovnim prostorom tako i informatičkom opremom. Inspeksijske službe ne mogu obavljati očevide po svim zaprimljenim prijavama jer raspoloživa sredstva Ureda to ne dopuštaju, a za izvršenje očevida u udaljenijim mjestima Ured ne posjeduje dovoljno službenih vozila. Tako, građevinska inspekcija, kojoj je sjedište u Splitu, i iz razloga dugotrajne administrativne obrade zaprimljene

prijave, ne može pravodobno intervenirati na otocima ili u udaljenijim dijelovima Županije.

Istaknut je problem prenormiranosti i međusobne neusuglašenosti propisa, a za primjer istaknuta je neusuglašenost Zakona o gradnji i Zakona o prostornom uređenju. Nadalje, branitelji su uglavnom već riješili svoja statusna pitanja. Međutim, svakom novom najavom izmjene propisa kod ovih građana ponove se bude stare rane suočavanja s problemima priznavanja prava, i to onih prava za koje pojedini branitelj smatra da mu pripadaju.

U službenim prostorijama Regionalnog ureda za prognanike, povratnike i izbjeglice pučki pravobranitelj sastao se s pročelnicom Ureda, gđom Lenom Elek i suradnicama.

Iako je Ured donedavno zapošljavao 14 djelatnika danas, zbog smanjenja i dovršenja poslova, zapošljava dva djelatnika u stalnom radnom odnosu i jednog djelatnika na ugovor o djelu. Jedini posao koji za sada obavlja ovaj Ured je posao povrata kuća i stanova vlasnicima, povratnicima u posjed. Evidentirano je 399 prognanika, koji su smješteni u organiziranom i privatnom smještaju te 258 izbjeglica. Na privremeno korištenje bila je dodijeljena 441 obiteljska kuća, uglavnom vikend-objekt, vlasnicima je do sada vraćeno 357 objekata, 84 objekta su još uvijek zauzeta korisnicima. Alternativni smještaj čeka 10 obitelji privremenih korisnika, za 23 objekta u tijeku je postupak državnog odvjetnika radi iseljenja. Ovi objekti su u posjedu domicilnih osoba koje ne ostvaruju pravo na stambeno zbrinjavanje. Povratak izbjeglica u mjesta svojih ranijih prebivališta u BiH je svakodnevan.

Susret pučkog pravobranitelja s gosp. Miroslavom Buličićem, gradonačelnikom grada Splita i suradnicima započet je uvodnim obrazlaganjem pučkog pravobranitelja o razlozima posjeta, dosadašnjim susretima te isticanjem predmeta interesa pučkog pravobranitelja.

Urbani socijalni slučajevi namiruju se na tri razine: putem Centra za socijalnu skrb, grada Splita i Splitsko-dalmatinske županije. S obzirom da su najugroženiji stari i nemoćni koji žive u ruralnim područjima, planira se plasiranje sredstava za socijalne programe i mjere Grada i Županije vršiti samo putem Centra za socijalnu skrb, koji raspolaže potpunim evidencijama potreba građana, tako da se jedna obitelj može cjelovito riješiti naknadama za stanovanje, struju, uzdržavanje. Grad Split je i nadalje ostao prepoznat kroz neposredne mjere, kao što je pučka kuhinja, naknada prehrane u

školama i sl. tako je indirektno prisutan i kod realizacije programa rada nevladinih i humanitarnih udruga.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje Područni ured Split, prema izvješću gđe Nadje Krnić, predstojnice, pokriva područje cijele Splitsko-dalmatinske županije te gradove Metković i Ploče, koji se trebaju u skoro vrijeme pripojiti Uredu u Dubrovniku.

Kod Općinskog suda u Splitu pokrenuto je 4000 sporova po tužbama radi naknade duga umirovljenicima. Zabilježena su 2 zahtjeva za konvalidaciju staža. Međutim, zbog sklopljenih međunarodnih ugovora u porastu je broj zahtjeva za ino-mirovine, ukupno 9000 prispjelih zahtjeva iz BiH i Srbije i Crne Gore. S obzirom da je većina ovih zahtjeva nepotpuna, jer su poduzeća u stečaju ili više ne postoje kao pravne osobe, postupak utvrđivanja mirovinskog staža je složen i dugotrajan, naročito za razdoblje prije 1970., prije osnivanja matične evidencije. Neusklađenost staža i uplaćenih doprinosa osnovni je razlog dugotrajnosti postupka. Konačno, stečajni upravitelji uopće ne brinu o pravima radnika, naročito u odnosu na vrijeme za koje nisu uplaćivani doprinosi.

Susret pučkog pravobranitelja s nevladinim udrugama započeo je izlaganjem pučkog pravobranitelja o učestalim pritužbama građana na rad odvjetnika, budući da odvjetnici koji su dodijeljeni građanima radi zastupanja bez naknade ne brinu o pravima građana i vođenju spora, jer su nezainteresirani za takva zastupanja, te nema odgovornosti niti na razini odvjetnika niti na razini sudova. Stoga, pučki pravobranitelj smatra da je na razini grada potrebno ustrojiti i organizirati službe za pružanje pravne pomoći, na način da to rade pojedinci ili gradska volonterska vijeća sastavljena od različitih struka (pravnika, psihologa, sociologa i sl.). Takva vijeća, po prirodi stvari, trebaju biti servis građanima za rješavanje odnosa među građanima.

Predstavnica Dalmatinskog odbora solidarnosti Split, Irena Jakovljević Novaković, istaknula je da su u Splitu s najviše problema suočeni bivši nositelji stanarskog prava. Zainteresirani su za povrat "svojih" stanova, pa je prisutno razočaranje s Programom stambenog zbrinjavanja prema kojem bivšem nositelju stanarskog prava pripada 35 m² stambene površine, a otkup je riješen prema uvjetima stambeno poticajne stanogradnje, odnosno nepovoljnije nego prema uvjetima Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

Konačno, sudstvo je sporo što za neposrednu posljedicu ima povredu i ugrožavanje temeljnih ljudskih prava. Posebno je istaknuto da je drugostupanjski sud postao prava kočnica pravosuđa, kako svojom nedjelotvornošću tako i nestručnošću.

Gosp. Ante Novak, gradonačelnik grada Makarske smatra da bi lokalnoj samoupravi svakako trebalo dati više ovlasti, naročito u dijelu policije i inspekcija: građevinske, tržne, turističke, jer prema sadašnjem modelu ustroja inspekcija ne može djelotvorno i cjelovito funkcionirati. Konačno, domicilne osobe poznaju lokalne prilike. Primjer su komunalni redari koji su upoznati sa svakom promjenom stanja i na svaku nedopuštenu radnju odmah interveniraju te u začetku sprečavaju nastajanje štetnih posljedica.

U odnosu na gradnju, izraženo je stajalište prema kojemu više problema u gradu predstavlja gradnja započeta temeljem građevne dozvole nego bespravna gradnja. Razlog tomu nalazi se u činjenici da građevnu dozvolu izdaje županijski ured, pa se često događa da se odobri gradnja na mjestu gdje se uopće ne bi trebala izvoditi. Jedinica lokalne samouprave ovlaštena je za donošenje prostornog plana samo za svoje područje, međutim, nema utjecaja i mogućnosti kontrole županijskog plana, jer se prigovori uglavnom odbijaju. Neposredna posljedica nemogućnosti uplitanja u plan višeg reda je u činjenici preizgrađenosti parcela. Nadalje, pomorsko dobro i županijske ceste u nadležnosti su Županije, pa osnovni problem ovlasti na različitim razinama nastaje kada građani traže bolja rješenja uređenja dijela uz more, jer ovaj formalni razlog nenadležnosti Grada ne znaju i ne zamjećuju, odnosno vlast poistovjećuju s Gradom.

Turistička inspekcija nadležna je za nadzor samo kategoriziranih turističkih objekata. Međutim, osnovni problem čine oni turistički objekti koji nisu kategorizirani, te nisu niti pod nadzorom inspekcije. U takve objekte nadzor je moguće izvršiti samo uz intervenciju policije, što gostima stvara ružnu predodžbu o zemlji u kojoj ljetuju.

Apartmanska naselja u Makarskoj imaju kapacitet 400.000 ležajeva, a izvan sezone su mrtva naselja. Radi se o nekategoriziranim privatnim objektima u koje turistička i gospodarska inspekcija nema pravo pristupa. Potpuno su izvan kontrole Grada, jer se iznajmljuju putem turističkih agencija.

Prema novom Zakonu o otpadu, svaka jedinica lokalne samouprave mora imati svoj deponij komunalnog otpada. Međutim, problemi nastaju zbog činjenice da prostornim planom nije predviđena lokacija za ovu namjenu. Gospodarenje otpadom ne bi smjelo biti u nadležnosti jedinice lokalne samouprave, već samo odvoz komunalnog otpada. Gospodarenje otpadom trebalo bi riješiti centralnim deponijem na razini Županije.

U Uredu državne uprave Splitsko-dalmatinske županije Ispostava Makarska pučki pravobranitelj susreo se s gđom Lolom Veličković, voditeljicom Ispostave i gosp.

Draganom Srzićem, voditeljem odjela prostornog uređenja i graditeljstva. Kao predmet interesa pučki pravobranitelj istaknuo je pitanje odnosa jedinice lokalne samouprave s Uredom državne uprave Ispostava Makarska, razumijevajući i suradnju jedinice lokalne samouprave u statusu stranke u upravnom postupku izdavanja lokacijske i građevne dozvole te u imovinsko-pravnim postupcima.

Na izravan upit pučkog pravobranitelja izloženo je da je suradnja nezadovoljavajuća, od postupka izrade i donošenja dokumenata prostornog uređenja do postupka naknade za oduzetu imovinu. Tako se primjedbe i prijedlozi kod izrade prostornih planova u pravilu ne uvažavaju. Problem uprave nije rok u kojem se mora provesti upravni postupak i izdati upravni akt, već u činjenici "manjih" jedinica lokalne samouprave koje nemaju ustrojene odjele i nemaju zaposlene stručne djelatnike koji bi obavljali poslove gospodarenja prostorom. Razrješenje dosadašnjeg stanja treba dati novi Pravilnik za izradu prostornih planova prema kojem se detaljni plan mora donijeti za zonu i ne može se više donositi samo za jednu parcelu.

Iako Ured državne uprave nema nadležnost spram bespravne gradnje s istom se susreće u postupcima izdavanja lokacijske i građevne dozvole, kod utvrđivanja postojećeg stanja i stanja susjednih parcela, odnosno sudjelovanja susjeda u postupku.

U prostorijama Regionalnog ureda za prognanike, povratke i izbjeglice gospodin Ljubo Šarić, voditelj ureda, izvijestio je pučkog pravobranitelja da je na njihovom području organizirano smješteno 400 prognanika i izbjeglica, uglavnom s područja BiH. Nedavno se 40-ak izbjegličkih obitelji vratilo u svoja mjesta ranijeg prebivališta, nakon što su im obnovljene kuće (Bugojno, Konjic). Postupak povratka izbjeglica je stalno u tijeku i događa se svakodnevno. Prognanici iz Vukovara su, u većini slučajeva, odlučili ostati živjeti i stanovati na području Makarske.

Uz kratku informaciju o već obavljenim razgovorima i posjetima pojedinim mjestima Splitsko-dalmatinske županije, pučki pravobranitelj obratio se gosp. Mati Jukiću, gradonačelniku Sinja i suradnicima, zamjeniku gradonačelnika i tajniku grada Sinja, s upitom o glavnim gradskim problemima na području ove jedinice lokalne samouprave.

Osnovni problem grada je porast nezaposlenih, naročito nakon raspada poduzeća "Dalmatinka" i "Cetinka". Stanovništvo se u sve većem broju orijentira na malo poduzetništvo i poljoprivredu. U tijeku je gradnja gospodarske zone, a njezinim otvaranjem očekuje se zapošljavanje većeg broja radno sposobnog stanovništva i podizanje životnog standarda.

Deponij komunalnog otpada nalazi se na administrativnom području grada Sinja tako da one jedinice lokalne samouprave koje nemaju ovaj deponij, za vrijeme dok se ne riješi pitanje centralnog županijskog deponija, za odlaganje otpada na sinjskom deponiju Gradu plaćaju rentu. Sredstva rente koriste se namjenski.

Centar za socijalnu skrb u Sinju je nadležan za područje šest jedinica lokalne samouprave. Stalne mjesečne novčane naknade prima 2568 obitelji. Zamjetan je porast broja štíćenika za tuđu njegu i pomoć.

U tretmanu Centra je 76 djece s poremećajem u ponašanju, a osnovni problem mladih, uz drogu, je i alkoholizam. Osnovni uzrok dječje delikvencije i poremećaja u ponašanju su poremećeni odnosi u obitelji. Na razini grada Sinja djeluje Udruga za odvikavanje od ovisnosti.

Gosp. Jozo Sarač, gradonačelnik Trilja izvijestio je pučkog pravobranitelja o osnovnim podacima grada Trilja: kao jedinica lokalne samouprave ustrojen je prije deset godina, ima status brdskog područja. Osnovni problemi su uglavnom komunalne prirode, jer većina naselja, još prije deset godina, nije imala vodovod, asfaltiranu cestu niti izgrađenu komunalnu infrastrukturu. Razvoj grada nalazi se kroz proizvodnju poljoprivrednih kultura na Sinjskom polju.

JP "Hrvatske šume" raspolažu i vlasnici su pretežnog dijela zemljišta, naročito onoga za koji je Grad gospodarski zainteresiran, u naravi je to makija, a ne šuma. Međutim, prijenos zemljišta na Grad traje već dvije godine te takvo sporo rješavanje imovinsko-pravnih odnosa sada već čini znatne poteškoće i kočnica je razvoju Grada. Naime, gospodarska/radna zona predviđena je prostornim planom, a ne može biti riješena prije dovršenja postupka uređenja imovinskih odnosa.

U poglavarstvu grada Trogira, pučki pravobranitelj se susreo sa gosp. Vedranom Rožićem, gradonačelnikom i njegovim suradnicima.

Na području Trogira prisutna je pojava "pritiska naseljavanja", naročito Hrvata iz BiH. Ugostiteljski i turistički objekti su uglavnom u privatnom vlasništvu, osim tek nekoliko novosagrađenih hotela. Gradnja se širi na području Kaštelanskog i Trogirskog polja čime se znatno smanjuju poljoprivredne površine. Na području grada Trogira bespravna gradnja odnosi se samo na nadogradnje te eventualno koju dogradnju postojećih zgrada. Ovakve bespravne rekonstrukcije zabrinjavajuće su utoliko što se izvode bez dopuštenja i nadzora Zavoda za zaštitu kulturne baštine. Na području izvan gradske jezgre bespravna gradnja nije značajna, jer je prostor već od ranije izgrađen i pokriven prostornim planovima.

Pučki pravobranitelj susreo se i sa gosp. Antom Sanaderom, gradonačelnikom grada Kaštela i njegovim najbližim suradnicima.

Kaštela su neposredno naslonjena na grad Split, ne samo prostorno nego i u nizu funkcija, kao što su školstvo, zdravstvo, zapošljavanje, što je razlog prirastu broja stanovnika. Socijalni problemi na ovom prostoru nastali su nakon gašenja velikih tvornica, te se nerijetko događalo da su svi radno sposobni članovi jedne obitelji ostajali bez posla. Novo doseljeni stanovnici (iz Srednje Bosne), također se teško zapošljavaju, pa je socijalni program usmjeren na pomoć nezaposlenima u različitim oblicima. Najveći problem Grada Kaštela je bespravna gradnja namijenjena za komercijalne svrhe – prodaju stanova, a u pravilu to je ona gradnja koja je izvedena protivno građevnoj dozvoli (sagrađeno višestruko više od dopuštenoga). Komunalne infrastrukture nema (kanalizacija, prometnice), a za dosta slučajeva nije ju moguće niti izgraditi, zbog gustoće gradnje i maksimalne izgrađenosti parcele. Bespravna gradnja se izvodi i izvan građevinskih područjima zbog niže prodajne cijene zemljišta.

Susret pučkog pravobranitelja s predstavnicima nevladinih udruga "Lijepa naša Kaštela" i "Život" – Solin organiziran je u školskom botaničkom vrtu OŠ "Ostrog" u Kaštel Lukšiću, zaštićen kao spomenik kulture.

"Lijepa naša Kaštela" je prva ekološka udruga na Jadranu. Osnivanje udruge potaknuto je ostacima zagađivačke industrije (72 deponija radioaktivne šute) i postojećih zagađivača, naročito Tvornice cementa "Dalmacijacement". Članovi udruge smatraju da je "Dalmacijacement" industrija koja je ovom području potrebna, ali to ne znači da ne mora poštivati propise i norme RH o zaštiti okoliša. Naime, strani vlasnik, osim postavljanja filtara kojima je spriječeno neposredno, a vidljivo ispuštanje prašine, nije učinio ništa radi sprečavanja ispuštanja štetnih GVE tvari u zrak. Štoviše, sa tehnološkog goriva mazuta prešlo se na kruta goriva ugljen i petro-koks, čime je neposredno u tehnologiji proizvodnje cementa omogućeno i spaljivanje otpada. Kako se na ovom području, na udaljenosti od samo 3 – 4 km nalaze tri tvornice cementa, s tim da je "Sv. Jure" u Kaštel Sućurcu jedna od najvećih cementara u Europi, najmanje nepridržavanje strogim ekološkim propisima za područje Kaštela znači ekološku katastrofu.

Stoga, Udruga predlaže ponovno postavljanje zahtjeva za hitno stavljanje izvan snage Uredbe o graničnim vrijednostima štetnih tvari iz stacionarnih izvora i postavljanje mjernih stanica.

Nadalje, gradnjom marina mijenja se originalni pejzaž Kaštelanskog zaljeva. Naime, tendencija je da svaki Kaštel ima vlastitu marinu, a to znači da će već zagađen zaljev biti doveden u stanje koje se može označiti kao "mrtvo".

Temeljem stanja, utvrđenog na području Splitsko-dalmatinske županije, pučki pravobranitelj intervenirat će po pojedinačnim pritužbama, razumijevajući kao pojedinačnu pritužbu i zahtjev nevladinih udruga. Za vrijeme posjeta Splitsko-dalmatinskoj županiji, pučki pravobranitelj razgovarao je i saslušao 46 građana, te zaprimio pritužbe koje su se odnosile na: urbanizam, graditeljstvo, zaštitu okoliša, pravo na stan i stambeno zbrinjavanje, prava branitelja, vlasnička prava i pravo na naknadu, državljanstvo, pravo na mirovinu, sudske sporove (ovrha, radni odnosi, naknada štete, odugovlačenje spora).

3. Primorsko-goranska županija

U razdoblju od 14. do 18. lipnja 2004. godine predstavnici Ureda pučkog pravobranitelja boravili su na području Primorsko-goranske županije. Razgovorima u Županiji pored župana gosp. Zlatka Komadine prisustvovao je i gradonačelnik Rijeke gosp. Vojko Obrstnel.

Bit posjeta županijama koji su u tijeku je upoznavanje s problemima s kojima se najčešće susreću tijela lokalne uprave, kako bi prilikom izrade novog zakona o lokalnoj upravi i samoupravi mogla biti predložena primjerena rješenja.

Kada je uprava slaba onda i građani slabo ostvaruju svoja prava, ustvrdio je župan. S obzirom na nedostatna materijalna sredstva, mnoge programe ne mogu ostvariti, ali i zato jer nemaju ovlasti. Županija ne raspolaže financijskim sredstvima za ostvarenje svojih programa, jer je 85% sredstava centralizirano, nešto se vraća ali ne samoupravi, što smatra nelogičnim. Kao županija imaju malo ovlasti, donose prostorni plan i daju suglasnost gradovima i općinama na njihove prostorne planove, dok izdavanje građevinskih dozvola i uvjeti građenja više nisu u njihovoj nadležnosti već na gradovima, općinama i nadležnom ministarstvu.

Nadalje smatraju da bi sve koncesije trebalo upisivati u gruntovne knjige. Kada je u pitanju koncesija za radio postaje i lokalnu televiziju tu vlada prava zbrka.

Gradonačelnik Rijeke gosp. Vojko Oberstnel, izrazio je svoje zadovoljstvo posjetom predstavnika institucije Pučkog pravobranitelja njihovoj županiji, smatra korisnim da ima mogućnost iznijeti probleme sa kojima se suočava u upravljanju gradom, kako bi ih onda zajednički mogli identificirati.

Kao najveći problem vidi u tome da građani još uvijek ne razlikuju što je u nadležnosti grada u odnosu na bivše općine, što stvara probleme. Da li je do centralizacije trebalo doći ili ne, ne zna, ali konstatira da ni bivša vlada nije ništa učinila po pitanju decentralizacije. Sada se priprema novi zakon, način na koji se vode rasprave, upućuje sve na to da ćemo se vratiti natrag, te da od reforme lokalne uprave i samouprave neće biti ništa. U nekim područjima postoji zbrka, zbog neusuglašenosti jednog zakona sa drugim, zato ima dosta problema, a to su ponajviše problemi vezani uz rad inspekcijских službi i izdavanja građevinskih dozvola. Trude se podići razinu usluga građanima. Smatra da je komunikacija sa tijelima državne uprave nedostatna, teško se dolazi do nekih rješenja ili dogovora, a nezadovoljstvo građana proizlazi iz nenadležnosti grada odnosno županije. Loši uvjeti rada generiraju korupciju, ustvrdio je župan. Smatra da sve primarne djelatnosti kao što su školstvo, zdravstvo i sl. treba prenijeti na županiju. Međutim, stječe se dojam da ljudi u Vladi i Saboru ne znaju što je samouprava. Osim toga smatraju da je broj ljudi koji radi u upravi premalen, da se ne spominje kvalitetan kadar, ljudi napuštaju upravu radi niskih plaća, fluktuacija kadra je izuzetno visoka. Županija materijalno pomaže državnu upravu, prvenstveno u informatizaciji, međutim ne mogu im pomoći da povećaju svoje osobne dohotke.

Na kraju razgovora ističu da je apartmanizacija uzela maha na otoku Krku, posebno u Malinskoj kao i gradu Crikvenici, sve samo zato jer tamo nisu doneseni prostorni planovi. Odlaganje otpada također je problem u ovoj županiji. Što se tiče prognanika njih organizirano više nema, oni koji su tu ostali, socijalizirali su se, riješili svoje stambeno pitanje i našli posao.

Posjet predstojnici Ureda državne uprave u Primorsko-goranskoj županiji gđi Veri Pajalić i njezinim najbližim suradnicima.

Po broju zaposlenih Ured kojem je ona na čelu je treći po veličini u RH. Zaposleno je oko 350 ljudi u osam ispostava. Godišnje se obradi oko pet tisuća predmeta. Kao primarni problem smatra niske osobne dohotke, zbog čega mnogi napuštaju upravu čim im se za to ukaže prilika zbog boljih primanja, što stvara kadrovske probleme. Ljudi se rijetko natječu za rad u državnoj upravi, a osim toga za nove zaposlenike je potrebno tražiti suglasnost, što uglavnom traje oko tri mjeseca. Osim toga imaju i problema s prostorom jer rade na četiri lokacije, što iziskuje viša financijska sredstva, pogotovo za rad u ispostavama. Informatička opremljenost nije najbolja, uvijek nešto nedostaje, međutim tu im pomaže županijska uprava koja im svake godine odobri izvjesna sredstva. Izražavaju zadovoljstvo jer sa njihovog područja nije bilo puno pritužbi u protekloj 2003. godini, iz cijele Županije bile su samo 73 pritužbe građana.

Pitanje građevinskih dozvola je također problem, nemoguće je u mjesec dana prikupiti svu dokumentaciju, pogotovu zbog nesređenih knjiga u gruntovnici, ostavine se nisu provodile jer su se ljudi selili, pa se zato niti zemljišne knjige nisu mogle ažurirati.

U Centru za socijalnu skrb u Rijeci, razgovor se vodio s ravnateljem Centra gosp. Karlom Balenovićem.

Centar pokriva cijelu bivšu općinu Rijeka i Gorski Kotar. Županija nema regionalni centar za socijalnu skrb, međutim on se zalaže za osnivanje jednog takvog centra koji bi koordinirao rad svih Centara za socijalnu skrb u Županiji. Mjesečno raspolažu sa svotom od 160.000 kuna za socijalnu pomoć, a najveći korisnici su Romi, iako ih ima dosta zaposlenih, veliki broj Roma integriran je u zajednicu. Romske udruge također puno pomažu ukoliko se pojave neki problemi. Romi su uglavnom uredni u donošenju raznih potvrda i sl., dok probleme stvaraju Romi koji dolaze iz Bosne i drugih krajeva.

Na ovom području ima pojava da djeca zapuštaju roditelje koji su slabog imovnog stanja ili imaju niske mirovine, oni uglavnom nisu u sistemu Centra za socijalnu skrb. Prioriteti Centra su socijalni slučajevi i obitelji sa više djece. Vode brigu o starijim osobama kojima je potreban smještaj u starački dom, iako je tu došlo do nekih promjena, naime napatkom resornog ministarstva, sada umirovljenici mogu samostalno sklapati ugovore, tako su domovi umirovljenika počeli davati prioritet onim umirovljenicima boljeg imovnog stanja. Domove umirovljenika država subvencionira, cijena je tako za sve 2.800 kuna, a država subvencionira do iznosa od 4.500 kuna, to bi svakako trebalo mijenjati. Ravnatelj Centra smatra da bi država trebala subvencionirati kako privatne tako i državne domove, ali samo onim korisnicima koji to ne mogu plaćati, a ne svima jednako.

Na kraju razgovora ističe da je nasilje u obitelji u povećanju. Suradnja sa policijom i državnim odvjetništvom je zadovoljavajuća.

U Okružnom zatvoru u Rijeci, razgovor se vodio sa upraviteljem zatvora gosp. Antonom Erženom i gosp. Miljenkom Mavrinom, načelnikom odjela službe osiguranja zatvora.

Kapacitet zatvora je 124 zatvorenika, trenutno u zatvoru borave 122 zatvorenika, od kojih su 109 pritvorenici, smatra da pritvor predugo traje, zbog sporosti rada sudova. Sa pritvorenicima je teško raditi jer su oni nedužni dok im se ne dokaže krivnja i budu osuđeni. Protiv stražarskog osoblja vođeno je nekoliko stegovnih postupaka. U jednom slučaju stražar je uzeo novac od pritvorenika, dobio je otkaz, drugi slučaj je bilo

zlostavljanje pritvorenika, stražar je udario pritvorenika. Ali i pritvorenici su se nedolično vladali prema zaposlenicima, bilo je dosta verbalnih prijetnji prema stražarskom osoblju.

S obzirom da zatvorenici trebaju boraviti u otvorenom prostoru po dva sata dnevno a dvorište za šetnju je premaleno, problemi nastaju kada treba izraditi raspored boravka na otvorenom, kada dozvoliti šetnju pritvorenima a kada zatvorenima, i kada šetnju organizirati za žene. Pritvorenici koji su okrivljeni kao sudionici u kaznenom djelu ne smiju se sresti i to stvara dosta problema. Problem vide i u tome da zatvorenici nemaju sanitarne čvorove u sobama već se svi koriste zajedničkim sanitarnim čvorovima. Smatraju da treba napraviti poboljšanja, nabaviti nove bojlere za grijanje tople vode, perilice i sl., kao i urediti prostor za šetnju zatvorenika.

Gradonačelnik grada Krka gosp. Darijo Vasilić, kao najveći problem ističe prodaju glavnog gradskog trga, do koje je došlo neadekvatnom privatizacijom, a koji želi vratiti gradu Krku. Smatra da je lokalna uprava i samouprava usitnjena. Ekonomska osnova bi trebala biti glavni činilac lokalne jedinice koja se želi osamostaliti, drugi kriterij bi trebao biti broj stanovnika, a treći veličina odnosno površina. Harmonija ovih kriterija dala bi procjenu koliko samostalnih jedinica lokalne uprave i samouprave treba postojati. Otok Krk podijeljen je u sedam lokalnih jedinica a to su: Baška, Dobrinj, Krk, Malinska, Omišalj, Punat i Vrbnik. Suradnja je dobra, komunalna poduzeća su zajednička, kao i vrtić, turistički informativni centar i dr., tako da se njihova suradnja često ističe kao pozitivan primjer.

U tijeku je realizacija nekoliko velikih projekata, koji će se realizirati do 2005. godine, tako bi se za narednih 20 godina riješio problem pitke vode na otoku. U taj projekt utrošiti će se 87 milijuna kuna, a biti će realiziran zajedno sa nadležnim ministarstvom, županijom, gradom Rijeka i svih sedam lokalnih jedinica u kojoj su svi našli svoj interes.

Smatra da su im nadležnosti preskromne, da nemaju dovoljno ovlasti, imaju samo komunalne redare, ali bi radije imali komunalnu policiju ili inspekciju.

Suočavaju se sa problemom razmnožavanja divljih svinja, koje su lovci donijeli sa otoka Cresa prije desetak godina, i koje su se razmnožile te pričinjavaju velike štete stočarima, vinogradarima i maslinarima, ruše suhozide, ruju i napadaju sitnu stoku te onemogućavaju vlasnicima stada ovaca da premjeste svoja stada sa jednog pašnjaka na drugi, a postali su opasnost i za ljude. Do sada su se obratili svim nadležnim institucijama u zemlji, sukladno Zakonu o otocima kako bi se te životinje uklonile, jer

nisu autohtone. Sada su i sami lovci zabrinuti za takav razvoj događaja pa poduzimaju sve da bi spriječili štete, tako je u zadnjih nekoliko mjeseci ustrijeljeno oko 50 divljih svinja. Smatraju da bi Ministarstvo poljoprivrede to pitanje trebalo riješiti, preseljenjem ili uništavanjem divljih svinja.

Nakon razgovora sa gradonačelnikom grada Krka, iako to nije bilo predviđeno programom posjeta Primorsko-goranskoj županiji na razgovor su došli predstavnici Udruge ovčara Ponikve – Krk i predstavnici Udruge maslinara otoka Krka koji su uložili pritužbu u vezi nerješavanja problema alohtone divljači na kvarnerskim otocima, s obzirom da su svjedoci šteta koju trpi poljoprivreda, pogotovo ovčarstvo, ratarstvo i vinogradarstvo kvarnerskih otoka od strane alohtone divljači (divljih svinja, medvjeda i jelena lopatara). Smatraju da su izvršne vlasti nespремne da donesu i sprovedu djelotvorne mjere koje bi riješile taj problem, stoga traže da se na razini županije uspostavi «Krizni stožer za uklanjanje alohtone divljači sa kvarnerskih otoka», kako je već uspostavljeno na otoku Cresu.

U Njivicama na otoku Krku upriličen je i susret sa predstavnicima udruge Eko Kvarner i njezinim predsjednikom gosp. Vjeranom Piršićem.

Udruga je osnovana 2002. godine, posebno radi implementacije projekta Družba Adria, za koji smatraju da je neprimjeren za Republiku Hrvatsku kao turističku destinaciju. Vide opasnost i u betonizaciji jadranske obale. Smatraju da je za razvoj turizma, velik problem i Jadranski naftovod "Janaf" u Omišlju, jer 45% županije izravno ili neizravno živi od turizma, a «Janaf» nema studiju o utjecaju na okoliš, što je nedopustivo, ista je sada naručena, ali bez javnog natječaja. Studija bi trebala sadržavati i utjecaj na turizam, što sigurno neće biti slučaj. Spremni su angažirati najbolji tim stručnjaka za balastne vode, a spremni su dovesti i europske parlamentarce koji će tražiti odgovore na pitanje da li se Hrvatska pridržava europskih normi. Nadalje ističu da je Primorsko-goranska županije u prošloj godini ostvarila od turizma jednu milijardu dolara, a "Janaf" bi mogao ostvariti zaradu od 20 milijuna dolara, učestali dolazak tankera u Kvarnerski zaljev narušilo bi pozitivnu sliku o turizmu na tom području. Smatraju da je stanovništvo koje živi uz more ugroženo od postupaka državne i lokalne uprave.

Ured pučkog pravobranitelja želi pomoći stanovnicima gore spomenutog područja, ali nema dovoljno stručnog kadra niti sredstava za izradu raznih studija (o utjecaju na okoliš ili utjecaju na razvoj turizma) kojima bi se mogla dokazati štetnost takovih projekata na području Kvarnerskog zaljeva.

Iz razgovora sa gradonačelnikom Bakra gosp. Desimirom Širola proizlazi da je najveći problem grada Bakra nastao radom koksare koja je bez filtara radila punih 18 godina pa je zagađenost mora i tla velika, te je potrebno započeti dekontaminacijom koja će dugo trajati i koja iziskuje velika materijalna sredstva. Stupanj zagađenosti veoma je visok, a zagađeno je 7000 m² površine. Gradonačelnik je također iznio probleme sa kojima se suočava lokalna uprava u Bakru.

Smatra da je lokalna uprava podfinancirana, zakoni nedorečeni, ovlasti premale, a dužnosti velike. Problem im stvaraju i stanovi koji nisu otkupljeni, a radi se o stanovima u privatnom vlasništvu, ali se vlasnici stanova do sada nisu javili, stoga smatra da bi te stanove trebalo prenijeti u vlasništvo grada. Ista je stvar sa poslovnim prostorima, koje su za sada iznajmili, dok se problem ne riješi. Nadalje ističe da je problem lokalne zajednice jer nema svoju policiju već samo komunalne redare.

U Crikvenici se razgovor vodio sa gradonačelnikom gosp. Ivicom Malatestinićem i predsjednikom gradskog vijeća gosp. Nikolom Šabanom.

Osnovna djelatnost grada su turizam i trgovina. Od ukupnog stambenog fonda 42% stambenih jedinica se koristi povremeno, to su vikendice ili apartmani za iznajmljivanje.

S obzirom da je glavni izvor prihoda grada turizam, Gradsko vijeće je donijelo odluku da se građevinski radovi ne smiju izvoditi za vrijeme trajanja turističke sezone, ali to nažalost nitko ne poštuje, ne znaju što poduzeti. Za područje cijele županije djeluju samo dva eko-inspektora. Smatraju da su ovlasti grada premalene, te da bi ih trebalo mijenjati u novom zakonu o lokalnoj upravi i samoupravi.

Predstavnici Eko udruge Crikvenica i Novi Vinodolski i Društva za zaštitu kulturne baštine i prirode u Crikvenici već dugi niz godina bave se problemom izgradnje Jadransko-jonske autoceste koja bi prema predloženom nacrtu trebala biti izgrađena samo pedesetak metara dalje od postojeće jadranske turističke ceste, što smatraju nedopustivim. Takav prijedlog se brani tezom da bi na taj način turizam došao u taj kraj, međutim članovi udruge smatraju da je turizam već došao u njihov kraj i da ga tu treba zadržati, a to se neće dogoditi ako teški kamioni budu danonoćno tutnjili po autocesti koja bi se trebala izgraditi u njihovoj neposrednoj blizini. Nisu protiv izgradnje autoceste, nego se protive predloženom koridoru, predlažu čak 8 do 9 drugih koridora. S obzirom da lokacijska dozvola za taj koridor još nije izdana, smatraju da ima još vremena da se to izmjeni, pa su se stoga obratili na sve relevantne institucije. Nedopustivo je smatraju to što je isto tijelo koje je izradilo studiju utjecaja na okoliš također izradilo i prijedlog trase buduće autoceste.

Drugi problem sa kojom se Eko udruga Novi Vinodolski bavi je i odlaganje otpada u jednoj vrtači dubokoj oko četrdesetak metara. Otpad se tamo odlaže već tridesetak godina, neprestano gori, tvrde da je veliki broj ljudi obolio od karcinoma i upale pluća radi udisanja kancerogenih imisija, a najgore je što su ispod izvori pitke vode koja se koristi za piće. Smatraju da su spalionice smeća nužnost ne samo za ovu regiju već za cijelu Hrvatsku.

U Delnicama razgovor se vodio sa gradonačelnikom gosp. Marijanom Pleše.

Gospodarstvo općine je u potpunosti uništeno. Drvna industrija je oduvijek bila temelj gospodarstva u Delnicama. Hrvatskim šumama pripada 80% šuma koje s njima gospodare. Zemljišne zajednice nikada se nisu podijelile, tako je ta zemlja pripala državi ili Hrvatskim šumama, stoga smatraju da bi trebalo razmotriti taj problem, te zemlju vratiti županiji, gradovima ili općinama.

Drugi je problem to što kroz njihovo područje prolaze svi koridori od unutrašnjosti prema moru kao što su: autocesta, plinovod, naftovod i dr., a oni od toga nemaju nikakve koristi.

Na tom području živi dosta Roma, Romi koriste zemljište Hrvatskih šuma, pobiru razne šumske ljekovite plodove koje onda prodaju, najviše u Sloveniji, što bi na neki način trebalo zabraniti.

Iz razgovora sa predsjednikom Općinskog vijeća Mrkopalj gosp. Ivanom Butkovićem proizlazi da je njihov najveći problem depopulacija, stanovništvo napušta taj kraj, posebno je teško dobiti stručni kadar. Ranije je u šumarstvu i drvnoj industriji bilo 600 zaposlenih, sada ih ima 300. Prihodi općine su mali, ima jedan broj obrtnika, ali to nije toliko značajno za prihod općine.

Mrkopalj je prometno izoliran i to je jedan od razloga zašto se ljudi iseljavaju. Na području općine postoji najveća šumarija od koje imaju veoma malo koristi. Šume se eksploatiraju ali se malo ulaže natrag. Zadovoljni su jer je brdsko-planinski zakon konačno donesen. Ipak vjeruju da će se izgradnjom autoceste razvoj tog dijela Hrvatske konačno pokrenuti.

Načelnik općine Ravna Gora gosp. Miroslav Svetličić ističe kao problem sporost administracije kao i njezinu centraliziranost. Ranije je stanovništvo sve svoje probleme rješavalo u općini, međutim danas nije tako. Ljudi su se najteže navikli na to da u Ravnoj Gori nema matičnog ureda, niti javno-bilježničkog ureda, jer za tu djelatnost nema dovoljno posla, pa građani moraju odlaziti u Delnice za ovjeru potpisa i sl.

Drvena industrija je glavna okosnica gospodarstva tog dijela Primorsko-goranske županije, tako u Ravnoj Gori dobro posluju dvije tvornice, jedna od njih je tvornica stolica koju vode Talijani i koja izvozi 95% svojih proizvoda.

Predsjednik Općinskog vijeća Skrad gosp. Dubravko Grbac ističe da je izgradnjom autoceste Zagreb – Rijeka, promet skrenut sa tog pravca, tako je Skrad ostao bez među-županijskog prometa i biti će potrebno naći neko drugo rješenje. Dovođenjem autoceste Zagreb-Rijeka, općine Vrbovsko – Lokve koje imaju 120 naselja također su ostale bez autobusnog prijevoza. S obzirom da nema lokalnog prijevoza osobito je pogođena starija populacija i učenici. Međutim s druge strane otvaraju se mogućnosti za razvoj turizma, osobito zdravstvenog turizma po čemu je Gorski Kotar i od ranije bio poznat. Općina Skrad je već pokrenula neke inicijative, tako namjeravaju bivši vojni objekt koji su dobili na korištenje od Ministarstva obrane pretvoriti u hotel i razvijati zdravstveni turizam.

U odsutnosti načelnika općine Brod Moravice razgovor se vodio s tajnikom općine gosp. Ivanom Jurkovićem.

Radi depopulacije to je područje dobilo status od posebne državne skrbi, a s obzirom da se potpora ne može ostvarivati po dvije osnove općina Brod Moravice nije potpala pod Zakon o brdsko-planinskom području.

Općina Brod Moravice graniči sa Republikom Slovenijom u dužini od 17 km. Sela Kavrani, Goršeti, Donja Lamna Draga i Gornja Lamna Draga nisu cestovno povezana sa ostatkom općine niti Hrvatske. U Republiku Hrvatsku mogu ući samo preko Slovenije to jest preko rijeke Kupe čamcem, a stanovnici su uglavnom starije osobe. Stoga bi trebalo izgraditi cestu odnosno kolni put do prve ceste koja povezuje moravička naselja.

Zbog depopulacije općine četiri područne škole nisu u funkciji godinama a nalaze se u selima: Male Drage, Podstene, Goršeti i Šimatovo. Danas su po zakonu u vlasništvu Primorsko-goranske županije. Općina smatra, budući da se radi o manjim objektima, veličine malo veće obiteljske kuće da bi ih trebalo ustupiti općini u vlasništvo kako bi se iste prenamijenile u potrebne im objekte, prvenstveno u turističke i društvene.

I općina Brod Moravice ostala je prometno izolirana od kada je autocesta Rijeka – Zagreb puštena u promet, stoga ulažu napore u razvoj turizma za što imaju sve prednosti s obzirom na prirodne ljepote i klimatske uvjete.

Stanovništvo se bavi uzgojem jagoda i malina, kao i stočarstvom. Smatraju da je renta za iskorištavanje šuma koje su uglavnom u vlasništvu Hrvatskih šuma preniska. Nezadovoljni su jer nije provedena denacionalizacija i povrat zemljišta nekadašnjih

zemljišnih zajednica na području koje pokriva 1200 hektara. Smatraju da bi se ta zemlja trebala vratiti općinama i gradovima na čijem području su bile zemljišne zajednice, za čije postojanje općina Brod Moravice posjeduje i originalnu dokumentaciju.

S obzirom da se radi o općini sa velikim brojem stanovnika starije životne dobi, izrađen je socijalni program u okviru općine za 325 korisnika. Pomaže se starijim osobama po okolnim selima osobito zimi kada ta sela ostanu izolirana zbog snijega.

Na području općine u Donjoj Dobri uz bivšu glavnu cestu D3 Zagreb-Rijeka postoji romsko naselje. Naselje je izgrađeno na zemljištu Hrvatskih šuma. Općina je voljna dovesti vodu i struju u naselje, s obzirom da je ono podignuto na zemljištu koje pripada Hrvatskim šumama, to bi bilo protuzakonito, stoga je za taj problem potrebno pronaći rješenje bilo dugoročnim najmom ili prodajom tog zemljišta općini.

Općina inače nema problema sa Romima koji tu žive, oni se uglavnom bave skupljanjem i prodajom otpada. Većina njihove djece (70%) redovito ide u školu sa ostalom djecom.

Pored razgovora s predstavnicima raznih udruga koje djeluju na području Primorsko-goranske županije prigodom posjeta Primorsko-goranskoj županiji tijekom cijelog programa omogućeno je građanima, što je bilo najavljeno putem lokalnih sredstava javnog informiranja da se osobno obrate predstavnicima Ureda pučkog pravobranitelja, tu mogućnost iskoristile su 22 osobe, stranke su se primale na razgovor u Rijeci, Crikvenici, Mrkoplju, Ravnoj Gori, Skradu i Brod Moravicama, tako su ukupno zaprimljene 22 pritužbe građana koje se odnose na: građenje i urbanizam, izvlaštenje i povrat imovine, stambene odnose, prava hrvatskih branitelja, zaštitu okoliša i rad sudova.

4. Koprivničko-križevačka županija

Tijekom posjeta Koprivničko-križevačkoj županiji u vremenu od 13. do 17. rujna 2004. godine župan gosp. Josip Friščić upoznao je predstavnike institucije pučkog pravobranitelja sa činjenicom da je Koprivničko-križevačka županija nastala spajanjem bivših općina Đurđevac, Koprivnica i Križevci. U svom uvodnom izlaganju izrazio zadovoljstvo posjetom predstavnika institucije Pučkog pravobranitelja, te je između ostaloga iznio neke probleme i ocijene stanja na njihovom području, kao što su problemi vezani uz povrat imovine koja je bila oduzeta tijekom komunističke vladavine, povrat

zemljišta koji je bio oduzet tijekom provođenja agrarne reforme, s obzirom da tog zemljišta više nema u svom prvotnom obliku, zato smatra da bi ga trebalo vratiti na neki drugi način, problem raspolaganja državnim zemljištem; postoji jedna interesna skupina koja želi doći u posjed te zemlje, zato se ti problemi sada ne rješavaju, pa smatra to jednim od većih problema vezanim uz imovinske odnose.

Suradnju lokalne samouprave i državne uprave ocjenjuje dobrom, građanima se pomaže u rješavanju njihovih problema, građani se primaju na razgovor u županiji svakodnevno, to je vjerojatno razlog što su se malo žalili Pučkom pravobranitelju.

Tijekom rata ovom županijom je prošao veliki broj izbjeglica, oko 8500, puno je ljudi tu i ostalo živjeti, većinom iz Bosne, a županija im je pomogla riješiti njihovo stambeno pitanje na najbolji način, onima koji su sami sagradili kuće na zemljištu koje nije bilo predviđeno za stambenu izgradnju izašlo se ususret i to je zemljište prostornim planom prenamijenjeno u građevinsko zemljište, to stanovništvo se danas bavi poljoprivredom, ponajviše uzgojem jagoda, lubenica i sl. Ocjenjuje da je sa manjinskim zajednicama od kojih je najbrojnija srpska manjina koja je osnovala i nacionalno vijeće, suradnja dobra, od županije su dobili prostor i financijska sredstva, mađarska nacionalna manjina nije osnovala svoje nacionalno vijeće, imaju samo svog predstavnika koji zastupa njihove interese, romskih naselja ima nekoliko, a na njihovom području povremeno boravi i jedna migracijska skupina Roma koja se kreće na području između Međimurja i njihove županije.

Ekološki problemi su također prisutni, tu je prvenstveno izraženo pitanje zbrinjavanja koštanog brašna, zatim ilegalno vađenje šljunka s obzirom da je taj građevinski materijal izuzetno kvalitetan, tako su zaprimili zahtjeve za iskapanje 400 hektara šljunka, što je nepojmljivo. Donesen je županijski plan, a žele da se donesu gradski i općinski planovi kako bi se barem privremeno zaštitili ti prostori od eksploatacije. Drugi po važnosti ekološki problem je mogućnost izgradnje hidrocentrale na Dravi u Virju čemu se protive stanovnici, jer žele sačuvati Dravu i cijelo područje Podravine, jer ovo područje spada u jedan od pet europskih bazena pitke vode. Na kraju ističe da se 60% kapaciteta energije u Hrvatskoj proizvede u ovoj županiji, tu su Molve, na tom području je jedan cijeli energetska sustav.

Prigodom susreta sa gradonačelnikom grada Koprivnice gosp. Zvonimirom Mršićem gradonačelnik je iznio probleme sa kojima se susreće lokalna uprava. Prema njegovom mišljenju država je visoko centralizirana, sredstva se putem poreza najprije prikupljaju, a zatim distribuiraju, smatra da bi porezi u određenom dijelu trebali ostajati

tamo gdje se stvaraju, nadalje misli da se država nekorektno odnosi prema lokalnoj upravi, jer niti ne odgovara na njihove dopise. Ured državne uprave izdaje građevinske dozvole dok gradovi i općine donose prostorne planove, zato smatra da bi se u Zakonu o prostornom planiranju trebalo regulirati da onaj tko donosi prostorni plan mora imati pravo nadzora izgradnje, nije logično da grad donosi prostorni plan, a onaj tko izdaje građevinsku dozvolu tumači plan, što nije dobro. Inače grad Koprivnica nema problema sa bespravnom izgradnjom, imaju samo jedan objekt koji je u ruševnom stanju i opasan za okoliš, pa traže od nadležnog ministarstva da ga sruši.

Kao najveći problem iznosi nedostatak prostora u srednjoj školi, gdje tri srednje škole rade u istoj zgradi u tri smjene, radi pomanjkanja prostora, kvaliteta obrazovanja je niska, čak su srušili neke sanitarne čvorove kako bi ih pretvorili u učionice, smatra da bi država trebala skrbiti o srednjem školstvu.

Socijalni program dobro je razrađen kako za djecu tako i za roditelje, novorođenčad dobiva štednu knjižicu, upis djece u knjižnicu je besplatan, sustavno su razradili subvencioniranje troškova stanovanja za one kojima je to potrebno, također subvencioniraju smještaj djece u vrtiće.

Grad nije uveo plaćanje prireza na osobni dohodak, a komunalna naknada je također među najnižima u državi. Izgrađeno je 1400 m pješačkih i biciklističkih staza, to je standard sa kojim se malo tko može pohvaliti.

Prilikom susreta i razgovora sa predstojnicom Ureda državne uprave u Koprivničko-križevačkoj županiji gđom Marijom Šteković i njezinim najbližim suradnicima. Predstojnica Ureda iznijela je probleme sa kojima se susreću.

Kada je u pitanju povrat imovine, svi predmeti su u radu, ali nije sigurna da će posao biti završen do kraja godine; najveći problem vidi u tome da nisu postojali kriteriji za rješavanje tih problema pa je zato došlo do zastoja. Općine imaju program raspolaganja državnim zemljištem, želeći ubrzati postupak išle se na raspisivanje natječaja, ali samo za osobe unutar općine, što je protuzakonito, kao i određivanje cijene za jednogodišnji ugovor za korištenje zemljišta, sada se javljaju sukobi uz pravo raspolaganja zemljištem temeljem tih ugovora. Županija nema mjere i sankcije predviđene za stupanje u posjed, a Državno odvjetništvo nije donijelo akt o deposedaciji. Smatra važnim da je katastar sređen, u zadnje vrijeme počeli su se intenzivno raditi detaljni urbanistički i prostorni planovi. Problemi se javljaju tamo gdje se izdaju dozvole za eksploataciju šljunka i pijeska iz Drave, stoga smatraju da bi se trebali donijeti planovi kako bi se znalo gdje se može vršiti eksploatacija. Za sada su zajedničkim

naporima županijske i državne uprave stavili pod nadzor korištenje tih dobara, jer to smatraju mineralnim blagom Republike Hrvatske, zalažu se da se stane na kraj ilegalnoj eksploataciji, inspekcija nadzire ta područja i zabranjuje njegovo iskorištavanje.

Izražava zadovoljstvo što iz ove županije nije bilo puno pritužbi, ured je informatiziran, dosta su dobro opremljeni, matičarstvo se sređuje, unose se podaci radi umrežavanja.

Prilikom susreta sa gđom Renatom Pintarec, predstojnicom Centra za socijalnu skrb u Koprivnici, predstojnica je istakla da: Centar djeluje na području koje pokriva 11 prigradskih općina i grad Koprivnicu, a zadaća i obveza Centra je da pomaže građanima kojima je ta pomoć potrebna, jer često ni oni sami ne znaju svoja prava ili ih nisu sposobni sami ishoditi. Jedan od najvećih problema je nasilje u obitelji, imaju oko 200 evidentiranih slučajeva, žene se sve više prijavljuju Centru i traže pomoć. Uzrok tako velikom broju slučajeva vidi u padu tolerancije i eroziji morala, smatra da nedostaju programi rada sa nasilnicima u obitelji, a pravosuđe bi se trebalo više educirati u odnosu na rješavanje problema zlostavljanja u obitelji. Obiteljsko savjetovište je otvoreno i radi već nekoliko mjeseci, a smatra da bi besplatne odvjetničke usluge ili besplatna pravna pomoć koja je nekoć bila organizirana u okviru sudova bila veoma korisna. Kriteriji Centra su ljudski dok pravosuđe postupa po zakonu, vidi problem u radu sudaca koji bi se trebali educirati kada su u pitanju djeca koja su ugrožena, sudovi bi trebali reagirati odmah u obranu žrtve i kažnjavanju zlostavljača.

Organizirana je zdravstvena njega u kući, a javnu kuhinju koristi oko 80 osoba, onima koji sami ne mogu doći po obroke, obroci se dostavljaju u njihov dom. Broj udomiteljskih obitelji veoma je velik, udomiteljstvo je na ovom području jako razvijeno, tako da mogu birati među obiteljima koje žele udomiti djecu ili starije osobe. Imaju 40 obitelji koje udomljuju starije osobe i dvadeset obitelji koje udomljuju djecu, na taj je način udomljeno 86 djece.

Posjet Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, Područnoj službi Koprivnica, razgovor sa ravnateljicom gđom Jadrankom Jambor. U protekloj godini sa područja Križevačko-koprivničke županije koju pokriva ova područna služba HZMO-a, Ured pučkog pravobranitelja zaprimio je samo jednu pritužbu.

Zahtjevi za ostvarenje prava na mirovinu rješavaju se u roku od 15 dana, zato nije ni bilo pritužbi na ovu službu ustvrdila je ravnateljica u svom izlaganju.

Prilikom susreta i razgovora sa gradonačelnikom grada Đurđevca gosp. Mladenom Roštanom, gradonačelnik je iznio probleme sa kojima se susreće u svom radu.

Grad Đurđevac ima 8800 stanovnika i pokriva najveći teritorij u Županiji. 1990 godine bilo je 3800 zaposlenih, međutim sva su poduzeća uglavnom otišla u stečaj. Kada je koalicija preuzela vlast u gradu naslijedila je i dug od pet milijuna kuna koji je sada smanjen na dva milijuna.

Građani očekuju od lokalne uprave da riješi sve njihove probleme, što oni nisu u mogućnosti, jer su mnogi problemi u gradu vezani uz proračun i naplatu poreza; nema dovoljno izvornih prihoda, glavni problem proračuna čini nadgradnja, jer imaju veliki broj korisnika.

Vađenje pijeska i šljunka stvara također probleme, jer grad nema dovoljno sredstava za istraživanje i utvrđivanje količine pijeska kojeg se može eksploatirati.

Dio Županije ima problem pitke vode, bila je intencija graditi vodovodni prsten oko Županije, ali je većina naselja taj problem riješila tako što je do njih došao magistralni vodovod, a sada se rješavaju sekundarni korisnici, stoga poduzetničku zonu nije moguće razvijati dok se ne riješi problem vode, a sve je vezano uz manjak financijskih sredstava.

Smatra da je INA veliki zagađivač na njihovom području, ali to nije dokazano, trenutna im je aktivnost utiskivanje kemijskog otpada, koštanog brašna, starih lijekova i sl. u stare bušotine, što predstavlja opasnost po pitku vodu. Stalna mjerna stanica bila bi neophodna za mjerenje čistoće zraka, od Vlade su dobili ovlaštenje da se projekt razradi, međutim neke su općine od toga odustale jer nemaju financijskih sredstava.

Na razini grada djeluje 60 raznih udruga, neke su veoma aktivne i jako dobro rade, svaka od njih traži više novaca i svoj prostor. Smatra da imaju visoki standard u kulturi i školstvu, pogotovo u predškolskom odgoju.

Problem otpada također je velik, postoji jedan dio zaštićenog područja, stoga je u fazi pokretanja elaborata za očuvanje okoliša.

Od manjina imaju samo Romsku zajednicu, koja broji oko 550 osoba, oni se uglavnom izjašnjavaju kao Hrvati, osigurana im je struja i voda, njihova se zajednica stalno povećava, u okviru vrtića za njih je osnovana posebna grupa radi socijalizacije i učenja jezika što je dobro i tu se vidi određeni napredak u odnosu na ranije razdoblje. Sve više djece pohađa i završava osnovnu školu, neki idu i na fakultet. Nastava u osnovnim i srednjim školama organizirana je u integriranim razredima – djeca se ne odvajaju prema etničkoj pripadnosti.

Socijalni program je razrađen, pomažu se staračka domaćinstva, problem je jedino procjena koja mora zadovoljiti kriterije, međutim 95% onih koji traže pomoć mogu je i

ostvariti. Za djecu sa posebnim potrebama osiguran je prostor, a također su ušli i u program posebnog obrazovanja u školama, a i grad im pomaže financijski.

Susret sa predstavnicima Ekološkog društva Đurđevac i Društva za uljepšavanje mjesta i zaštitu čovjekove okoline Đurđevac.

Ekološko društvo Đurđevac najstarija je eko udruga u Podravini istakla je njegova predsjednica gđa. Božica Jelušić Kranželić. Društvo se uglavnom bavi očuvanjem vodotoka rijeke Drave, tako djeluje u okviru Dravske lige. Prvenstveno su se organizirali u povodu djelatnosti INE na njihovom području, u cilju podizanja ekološke svijesti građana. Djelomice rade po međunarodnom Zakonu o zaštiti voda. Trenutno su bez financijske potpore, jer lokalna uprava nema previše sluha za njihove programe, a to se opravdava nedostatkom financijskih sredstava.

Radi zagađenja potoka Bistra uložili su ekološku tužbu i došli u sukob sa INO-m. Smatraju da energenti pripadaju području na kojem se nalaze a ne poduzećima koja vrše eksploataciju, 2/3 energenata stvara se na njihovom području, međutim ekološke rente nema ili je minimalna. Odlaganje rizičnog ekološkog otpada je najveći problem danas, jer se tu okreću velika financijska sredstva. INA ima tim stručnjaka i pravnika, te se sa njima teško nositi. Udruga traži nezavisni monitoring, ali ga ne uspijeva dobiti.

Posjet načelniku općine Virje gosp. Ivanu Šumandlu. Općina Virje ima 3000 stanovnika, koje se uglavnom bavi poljoprivredom, stanovništvo je dosta staro i nastoji se svima pomoći. Caritas povremeno vodi brigu o starijim osobama.

Osim iskorištavanja plina druge industrije nema, a tu je zaposleno oko 600 ljudi iz cijele regije.

S obzirom da je sa ovog područja bilo malo pritužbi smatra da je to zato što je dobar i neposredan odnos između građana i lokalne uprave.

Infrastruktura je zadovoljavajuća, vodovod i plin su uvedeni, sada se radi na kanalizaciji iako bi Hrvatske vode trebale financirati izgradnju kanalizacije 50:50 to ne funkcionira.

INA crpi vodu iz bunara na njihovom području i prodaje ju, ali oni nemaju od toga nikakve koristi. Hrvatske šume također sijeku šume na njihovom području, međutim oni nemaju informaciju o količini, niti za to dobivaju rentu.

Što se tiče izgradnje hidroelektrane u Virju smatra da bi bilo dobro da jedna neovisna institucija izradi studiju utjecaja na okoliš, tako da mogu znati točno što bi se dogodilo sa florom i faunom na tom području i da li bi izgradnjom hidrocentrale dobili ili izgubili.

Posjet načelniku općine Novigrad Podravski gosp. Mladenu Mađeru.

Općina Novigrad Podravski ima 3070 stanovnika, od toga 10% staračkih domaćinstva. Sva domaćinstva starija od 65 godina oslobođena su plaćanja komunalne naknade, ukupno 72 domaćinstva. Socijalni program općine je dobro razrađen. Smatra da bi se kroz Centar za socijalnu skrb trebalo organizirati služenje civilne službe tako da se pomaže starijim i nemoćnim osobama (donošenje namirnica, lijekova, tiska i sl., te cijepanje i nošenje drva za ogrjev i dr.).

Što se tiče pogodnosti za branitelje, svi oni koji donesu potvrdu o stalnom invaliditetu imaju pravo na besplatni priključak na vodu, struju i plin.

Prilikom posjeta gradonačelniku grada Križevaca gosp. Branku Hrgu, zamjenik pučkog pravobranitelja govorio je o ovlastima i aktivnostima pučkog pravobranitelja, čija je želja tijekom posjeta županijama približiti instituciju građanima, te omogućiti svima koji imaju potrebu da osobno podnesu pritužbu.

Gradonačelnik je tada ustvrdio da se problemi u njihovom gradu ne razlikuje od onih u drugim sredinama. Probleme građana rješavaju tako da ih se prima na razgovor prema dogovoru, nisu uveli uredovne dane za stranke, ali nastoje ostvariti dobru suradnju sa građanima i primiti ih na razgovor u svako doba. Lokalna uprava također se susreće sa problemima, grad Križevci ima 11500 stanovnika, zajedno sa okolicom ukupno 33000 stanovnika, pa su problemi raznovrsni.

Izbori za nacionalna vijeća su provedeni, iako su se ponavljali jer se nije mogla sastaviti lista za srpsko nacionalno vijeće.

Na ovom području živi nekoliko obitelji katoličkih Roma koji su se integrirali u društvo, te sa njima nema nikakvih problema. Gradske vlasti su sklone omogućiti im priključak na struju i vodu, te im dodijeliti sredstva iz fonda za nacionalne manjine. Romska djeca pohađaju školu.

Posjet Centru za socijalnu skrb u Križevcima, razgovor sa ravnateljicom gđom Željkom Vicković.

Centar pokriva cijelu bivšu općinu Križevci, dok je u Centru zaposleno 13 djelatnika. Osjeća se nedostatak stručnog kadra, prostor nije adekvatno riješen, već se tri godine čeka odobrenje nadležnog Ministarstva za useljenje u novi prostor, koji bi bio prikladniji za invalidne osobe.

Susreću se sa porastom broja nasilja u obitelji, tjedno primaju oko 20 pritužbi, uglavnom zbog alkoholizma, Centar u tim slučajevima brzo reagira, pogotovo ako su u pitanju obitelji sa djecom.

Korisnika socijalne skrbi ima 510, dok pomoć za izdržavanje prima 285 osoba, doplatak za tuđu njegu i pomoć je u porastu, jer gluhe, slijepe i retardirane osobe mogu ostvariti tu pomoć.

Sada nema kašnjenja isplate pomoći korisnicima kako je to bilo tijekom 1999 godine, te je onda bilo problema sa udomiteljskim obiteljima koja nisu primala naknadu za udomiteljsku djecu, a s obzirom da je Centar ugovorna stranka, udomitelji su dovodili djecu natrag u Centar. Inače udomiteljstvo je jako razvijeno na ovom području, tako da momentalno imaju oko 100 udomiteljskih obitelji, koje moraju pratiti.

Za vrijeme boravka u Koprivničko-križevačkoj županiji, tijekom cijelog programa posjeta omogućeno je građanima, što je bilo najavljeno putem lokalnih sredstava javnog informiranja da se osobno obrate predstavnicima Ureda pučkog pravobranitelja, tu mogućnost iskoristilo je 11 osoba, tako je ukupno zaprimljeno 11 pritužbi, od kojih su tri već u postupku ispitivanja pučkog pravobranitelja, dok je 8 novih, a pritužbe su se odnosile na: izvlaštenje i povrat imovine, stambene odnose, prava izbjeglica, prognanika i raseljenih osoba, pravo na mirovinsko i invalidsko osiguranje, prava hrvatskih branitelja, prava iz socijalne skrbi i rad sudova.

5. Virovitičko-podravska županija

U posjetu Virovitičko-podravskoj županiji zamjenici pučkog pravobranitelja boravili su u vremenu od 18. do 22. listopada 2004. godine gdje su se susreli sa gospodinom Ivanom Begovićem, županom, njegovim zamjenicima i suradnicima.

Kako je osnovni razlog posjeta pribavljanje podataka o stanju ljudskih prava na području županije, zatraženi su podaci o obavljanju poslova iz nadležnosti pučkog pravobranitelja, po pojedinim područjima, kao i za poslove iz nadležnosti područne i lokalne samouprave.

Virovitičko-podravska županija je pretežno ruralna županija. Pojedini dijelovi Županije su područja od posebne državne skrbi: općina Voćin, dio općine Mikleuš, dijelovi grada Slatine i Virovitice. Na području Županije zabilježene su dvije velike migracije stanovnika – odseljavanje domicilnog stanovništva srpske nacionalnosti i doseljavanje Hrvata iz Vojvodine (većina iz Slankamena) zamjenom nekretnina i s Kosova u SiCG te iz BiH. Doseljenici su u cijelosti integrirani s domicilnim stanovništvom.

S obzirom na interes institucije pučkog pravobranitelja, istaknuto je da su postupci povrata imovine vlasnicima u posjed su dovršeni. Nacionalne manjine ostvaruju svoja prava u Skupštini županije, putem predstavnika i nacionalnih vijeća (ustrojeno Srpsko nacionalno vijeće). Socijalni problemi rješavaju se u suradnji s Gospodarsko socijalnim vijećem. Broj korisnika socijalne pomoći raste, naročito u Orahovici i u Slatini, što je posljedica stečaja tvrtki. S obzirom da se zadnjih godina gotovo uopće ne gradi, u Županiji nema bespravne gradnje. U suradnji s gradonačelnicima gradova i načelnicima općina intenzivira se rad na pojedinim programima radi mogućnosti korištenja Pristupnih i Pred-pristupnih fondova EU.

Na kraju je istaknuto da su sve bitne institucije izvan Županije – Hrvatske vode, Hrvatske šume, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, carina i dr. državne službe. Državna vlast malo ili gotovo uopće ne surađuje s Županijom. Tako je, npr. Virovitičko-podravsku županiju posjetio samo ministar poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, a na županijske dopise se ne dobivaju odgovori. Kao primjer navedeno je bezuspješno traženje pomoći i uputa od Ministarstva financija za izradu proračuna županije.

U Uredu državne uprave u Virovitičko-podravskoj županiji zamjenici pučkog pravobranitelja susreli su se s gospodinom Brankom Giba, predstojnikom Ureda i suradnicama.

Ured zapošljava 115 djelatnika, od kojih 70 radi u uredu u Virovitici, a ostali u područnim službama. Struktura zaposlenih je neodgovarajuća.

Imovinsko-pravna služba je još uvijek opterećena postupcima po zahtjevima za povrat nacionalizirane i konfiscirane imovine, jer se radi o vrlo složenim upravnim predmetima. Za vođenje ovih postupaka potrebna je stručnost i dovoljan broj državnih službenika. Vrijednost predmeta (npr. nekretnine), nema utjecaja na plaću službenika, pa je to i razlog negativne selekcije državnih službenika.

Zauzet je stav da se nepotpuni zahtjevi ne odbacuju, nego se stavljaju u stanje mirovanja i vode se kao "postupci u tijeku". Naime, kako se, unatoč nepotpunoj dokumentaciji, ne bi učinila povreda prava na povrat imovine oduzete za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, odlučeno je da će se takav postupak dovršiti nakon što se uspostavi kontakt s podnositeljem zahtjeva. Za sada je 50-ak nepotpunih zahtjeva u mirovanju, uglavnom stranih državljana.

U postupcima za naknadu, Državno odvjetništvo ima status stranke. Godine 2000. Upravni sud RH je taj status dao i Fondu za privatizaciju i Fondu za naknadu oduzete

imovine. Činjenica proširenja broja osoba koje imaju status stranke produžava postupak i daje pravo na ulaganje žalbe. Tako Fondovi i Općinsko državno odvjetništvo u pravilu podnose žalbu, čak i kada znaju da će biti obijena.

Naknade koje ostvaruju ovlaštenici su vrlo niske, naročito naknade za građevinsko zemljište. Troškovi vještačenja padaju na teret podnositelja zahtjeva, tako da je nerijetko iznos naknade izjednačen s iznosom troškova koje je podnositelj zahtjeva imao u tijeku postupka. Stoga, trebalo bi predložiti da troškove u tijeku postupka (vještačenja) snosi država, s pravom refundiranja nakon ostvarivanja naknade. U tom slučaju, postupak bi se znatno ubrzao.

Nadalje, zahtjevi za obnovu ratom oštećenih kuća su uglavnom riješeni. Tijekom 2003. godine riješeno je oko 1000 zahtjeva. Novim zahtjevima se uglavnom traže novčane naknade, a rijetko obnova kuće. Za zahtjeve koji su stavljeni u vrijeme produljenog roka za obnovu, trebalo bi ponovo izvršiti kategorizaciju oštećenja, jer su sada te nekretnine u većoj mjeri oštećene iz razloga ne korištenja za dulje vrijeme, uglavnom od 5 do 10 godina.

Nakon što je obrazložen razlog i svrha izlaska zamjenika pučkog pravobranitelja na teren, u Županiju i jedinice lokalne samouprave, gradonačelnik grada Virovitice, gospodin Ivica Kirin, dipl. inž. građ., obrazložio je da je svoj mandat usmjerio na jačanje lokalne samouprave. Instrument jačanja lokalne samouprave su gradske odluke za uređenje grada koje se namjeravaju donijeti. Tako, npr. potrebno je utvrditi obvezu uređenja fasada zgrada, nedopustivost neizgrađenog građevinskog zemljišta u središtu grada i sl. Time bi se zasigurno otklonile različite manipulacije vlasnika, što je za sada slučaj s cijenom građevinskog zemljišta.

Virovitica ima razvijenu komunalnu infrastrukturu, jedna je od rijetkih jedinica lokalne samouprave koja ima pročištač voda, a radi rasterećenja središta grada teškog kamionskog prometa, uskoro se planira gradnja obilaznice.

U postupku izdavanja građevne dozvole, isto radi legalizacije bespravnih objekata, Grad sudjeluje kao stranka u postupku. Time se uspješno provodi odluka o "uvođenju reda u gradskom prostoru". Osnivanje Povjerenstva za tumačenje i primjenu prostornih planova ima za svrhu otklanjanje uočenih nelogičnosti u postojećem prostoru.

Osnovni zadatak lokalne vlasti je zadržati što više mladih, odnosno stvoriti uvjete života tako da se mladi, nakon školovanja u što većem broju vrata u Viroviticu. Naveden je i razlog zbog kojega se uvode novi stručni smjerovi u srednjim školama, kako bi se obrazovali u strukama za kojima u Gradu postoji potražnja stranih investitora.

U tijeku je podnošenje zahtjeva za uklanjanje objekata koji predstavljaju opasnost, a čiji vlasnici već godinama ne borave u Virovitici i ne brinu za svoje nekretnine. Konačno, takve derutne zgrade ostavljaju ružnu sliku grada.

Susret s predstavnicima ne-vladinih udruga: Ekološko društvo Virovitica i Prirodoslovno društvo "Drava".

Primarni zadatak udruga je edukacija građana o zaštiti prirode. Ove udruge sudjeluju u radu s istovjetnim udrugama iz Koprivnice i drugih susjednih gradova te iz Mađarske.

Jedan od glavnih predmeta interesa su otpadne vode. Virovitica ima izgrađen pročištač voda na koji je priključena gradska kanalizacija i šećerana. Međutim, odlagalište gradskog otpada nije uređeno i nema uporabnu dozvolu. Nalazi se u blizini grada i u blizini izvorišta pitke vode. Do sada su se događale samo pojedinačne i sporadične sanacije ovog odlagališta. Nadalje, grad nema odlagalište otpada od klanja domaćih životinja. Stoga pojedini ugostitelji ovaj otpad odlažu nekontrolirano.

Udruge upozoravaju da neuređena odlagališta komunalnog i nisko-opasnog otpada mogu postati ozbiljan zdravstveno-sanitarni problem za Viroviticu.

Na taložnicama šećerane zabilježeno je gniježđenje ptica, što je pozitivan primjer doprinosa biološke raznolikosti na ovom području. Međutim, zbog iskopa šljunka na Dravi, istodobno je ugroženo stanište male čigre.

Zbog pada razine rijeke Drave, zabilježen je i pad vode u bunarima. Pristupilo se gradnji vodovoda. Međutim, kako gradnju vodovoda nije pratila i gradnja kanalizacije, odvodnja otpadnih voda iz domaćinstava u pravilu se vrši u septičke jame. Pražnjenje septičkih jama povjerenje je privatnim poduzećima. S obzirom da ne postoje mjesta određena za pražnjenje ovih cisterni, nerijetko se događaju situacije pražnjenja cisterni u okolne potoke, kanale i rječice. Time se neposredno zagađuju bunari. Očito je da se pražnjenja cisterni od septičkih jama ne kontrolira. Konačno, glavna ispuštanja događaju se noću.

Nadalje, veliki problem grada je promet "podravske magistrale" kroz samo središte grada Virovitice. Gradnja zaobilaznice nije stavljena u prioritete samo iz razloga jer sva dosadašnja mjerenja kvalitete zraka nisu prelazile maksimalne granične vrijednosti, ali je upitan način na koja koji su mjerena rađena.

Centar za socijalnu skrb Virovitica trenutačno radi u neodgovarajućem poslovnom prostoru. U tijeku je dovršenje drugog prostora te se uskoro očekuje preseljenje.

Centar za socijalnu skrb Virovitica skrbi za područje od 56000 stanovnika. Do 1999. godine u ovom Centru zaprimljeno je 1200 zahtjeva za doplatak za pomoć i njegu. Dio zahtjeva se još uvijek obrađuje, a u tijeku je razgraničenje nadležnosti sa Slatinom. Za davanje pomoći potrebno je prethodno provesti upravni postupak, što znatno opterećuje rad službe.

Obitelji s niskim primanjima su u cijelosti obespravljene, jer nemaju pravo na bilo kakvu pomoć, a iznos mjesečnih primanja nije dostatan za podmirenje osnovnih egzistencijalnih potreba. Ugroženost "siromašnih" obitelji je posebno izražena kada se radi o obitelji s djecom koja se školuju.

Po alkoholizmu je najviše zastupljeno područje Pitomače, a po nasilju u obitelji Sedlarica – mjesto u okolici Pitomače. Nadalje, Pitomaču karakterizira i pojava nasilja djece prema starijim roditeljima.

Na području Centra za socijalnu skrb Virovitica ima 140 udomiteljskih obitelji.

U nastavku sastanka raspravljena su dva slučaja, koja po pojedinačnim pritužbama prati Ured pučkog pravobranitelja.

Zamjenici pučkog pravobranitelja susreli su se sa predstavnicima Udruge doseljenih Hrvata – Franjom Jurićem, predsjednikom i Anđelkom Škripićem, tajnikom. Ta udruga uglavnom okuplja Hrvate doseljene s područja Bosne.

Predmet interesa predstavnika ove Udruge je mogućnost, odnosno nemogućnost ostvarivanja pojedinih prava – invalidnina, stambeno zbrinjavanje, pomoć za uzdržavanje obitelji i dr. pitanja egzistencijalne prirode.

Prema njihovom stajalištu županijska i lokalna vlast nedovoljno rješavaju probleme doseljenih/naseljenika.

Susret s predsjednicom Češke besede, gospođom Jasnom Berger.

Udruga Čeha osnovana je 2002. godine, okuplja 180 članova, nema poslovni prostor za rad i za sastajanje članova, te nije teritorijalno vezana za područje Grada Virovitice, nego djeluje na području cijele Županije.

Na inicijativu Češke besede, omogućeno je učenje češkog jezika. Učenici nisu samo Česi, nego i svi drugi građani koji su zainteresirani za učenje ovog jezika.

Ostvaruju dobru suradnju sa svim drugim udrugama koje djeluju na području Virovitice. Nositelji su različitih kulturnih projekata u gradu. Poveljom prijateljstva, udruga je povezala grad Viroviticu s češkim gradom Viškovom.

Susret zamjenika pučkog pravobranitelja s gradonačelnikom Grada Orahovice, gospodinom Stjepanom Dujmićem, koji dužnost obavlja kao volonter. Na upite o lokalnoj vlasti, nezaposlenosti, socijalnim problemima, izloženo je:

Gradsko vijeće Orahovice ima 16 članova, a Poglavarstvo grada 5 članova. U Orahovici je stopa nezaposlenosti 12%. Projektom obnove je do sada bio obuhvaćen Drenovac/Bušina, mjesto na širem području Orahovice. Povratak stanovništva još uvijek je u tijeku ali je sporadičan. S obzirom da se radi o obnovljenim, a neuseljenim kućama, sve upućuje da će to naselje postati vikend-naselje. Egzistencijalno ugroženim obiteljima Grad dodjeljuje socijalnu pomoć u tromjesečnom iznosu od 300,00 kn, u gotovini ili plaćanjem stanarine, režija i dr. naknada.

Pripadnost Orahovice Virovitičko-podravskoj županiji nije primjerena i prirodna, jer Orahovica gravitira Osijeku, pa je ovaj teritorijalni ustroj jedan od razloga slabog razvoja grada.

Na području grada Orahovice djeluju različite udruge – dijabetičara, retardiranih osoba, veterana, branitelja Domovinskog rata, domobrana, umirovljenika, žena, obrtnika i sl.

Doseljeno stanovništvo je uglavnom iz Bosne i Hercegovine. radi se o naseljavanju provedenom zamjenom nekretnina.

Provedeni su izbori za Vijeće srpske nacionalne manjine, ali se Vijeće do danas nije popunilo potrebnim/dovoljnim brojem članova. Godišnja potpora Vijeću iznosi 10.000,00 kn, a sve administrativno-tehničke poslove za rad ovog Vijeća obavljaju stručne službe Grada.

Predstavnicima Vijeća srpske nacionalne manjine obrazložena je nadležnost pučkog pravobranitelja, jer je svrha susreta i upoznavanje s institucijom, odnosno mogućnošću traženja zaštite eventualno povrijeđenih prava.

Predstavnici Vijeća obrazložili su da su svi prihvatili status manjine i da na ovom statusu temelje svoje navike, ponašanje i ostvaruju prava.

Povratnici, koji su se u svoje domove vratili 1992. i 1993. godine nisu ostvarili status prognanika i izbjeglica. Pravo na obnovu obiteljskih kuća im je priznat, ali ne i pravo na potporu za opremanje kuća osnovnim predmetima domaćinstva.

Povratak bi svakako bio veći kada bi se povratnici po povratku mogli zaposliti. Poslovi u šumi, kao što je branje kestena, gljiva, skupljanje drva, više se ne mogu obavljati bez suglasnosti šumarije, tako da se ostaje i bez ovih povremenih prihoda.

Načelnik Općine Voćin, gospodin Viktor Andrijević i njegovi suradnici dali su iscrpne podatke o stanju na području ove općine. Općina Voćin je područje od posebne državne skrbi i jedna je od prostorno najvećih općina na području Županije, ima 3.000 stanovnika prosječne starosti 27-28 godina, stanovnici su domicilni građani i doseljeni, naročito s područja Kosova i SiCG. Za vrijeme Domovinskog rata uništeno je 80% obiteljskih kuća, do sada je dovršena obnova 320 kuća. Građani srpske nacionalnosti se vraćaju u manjem broju, za povratnike je do sada obnovljeno oko 200 kuća, međutim, te kuće su uglavnom prazne. Stambeno zbrinjavanje povratnika i izbjeglica riješeno je u 90% slučajeva, na način da su naseljenici dobili građevinsko zemljište i građevinski materijal za gradnju kuća, dok povratnici dobivaju obnovljene kuće po sistemu «ključ u ruke». Na ovom području je u ostvarivanju prava na obnovu prisutan snažan osjećaj diskriminacije, jer stanovnici, poglavito hrvatske nacionalnosti, koji su se u Voćin vratili već početkom 1992. ili 1993. godine, svoje su kuće obnovili sami uglavnom vlastitim sredstvima ili sredstvima kredita, bez struje, vode, bez stručne pomoći građevinara, projektanata ili nadzornih inženjera. Kredit za obnovu je vraćen već prije otpisa iz razloga prijetnje visokim kamatama, a pravo na obnovu kuće nije im priznato. Samo one obiteljske kuće koje su obnovljene u posljednje vrijeme oslobođene su plaćanja vodoslivne naknade, komunalne naknade i dr. mjesečnih naknada. APN je u pravilu otkupljivao kuće na način da je od jednog vlasnika kupovao dva objekta: posebno glavni objekt - stambeni, posebno pomoćni objekt. Odlagalište otpada je na udaljenijim parcelama, oko 8 km od Voćina, vrlo niske kvalitete zemlje. Međutim, ove parcele su u privatnom vlasništvu. Vlasnici ne pristaju na zamjenu parcela za građevinska zemljišta u središtu općine. Pristaju na prodaju, ali po cijeni za koju Općina nema sredstava.

Gospođa Ksenija Plantak, gradonačelnica Grada Slatine, dužnost gradonačelnika obavlja u statusu volontera. Problem stručne službe Grada je nedovoljan broj djelatnika potrebnih struka i stručnih sprema, naročito visoke stručne spreme. Gradonačelnica Slatine kratko je izložila komunalne, socijalne, stambene i dr. pitanja iz nadležnosti i odgovornosti jedinice lokalne samouprave.

Komunalna infrastruktura se obnavlja i gradi temeljem projekata izrađenih u suradnji s Ministarstvom financija, fondovima i neposredno s Vladom, Grad Slatina riješio je i neke voćinske slučajeve. Kupljeno je 19 kuća na području prigradskih naselja, koje su dodijeljene naseljenicima (18 kuća) i jednom povratniku. Od APN-a su kupljene dvije kuće.

Socijalnu pomoć bi trebalo stupnjevano razraditi, jer svi građani nisu u istom socijalnom stanju; često se susreću sa slučajevima da obitelj ne može primiti socijalnu

pomoć jer joj je mjesečno primanje veće za, npr. 13,00 kn, od utvrđene granice prema kojoj Grad može dodijeliti socijalnu pomoć.

Zbog nepostojanja kanalizacijske mreže, otpadne vode iz domaćinstva ispuštaju se i u bunare, koji se više ne koriste nakon priključenja domaćinstava na gradski vodovod. Takva praksa prijeti zagađivanju voda.

Osnovan je Centar za udruge kojem za sada još nisu pristupile udruge proizašle iz Domovinskog rata. Općinskom odlukom o socijalnoj skrbi Slatina je povoljnije razradila status osoba sa invaliditetom. Tako je invalidima priznato oslobađanje od plaćanja komunalne naknade, neovisno o starosnoj dobi. Za podmirenje troškova stanovanja gradska socijalna pomoć iznosi 50,00 kn mjesečno po članu obitelji. Stambeno zbrinjavanje samohranih majki rješava se prema duljini prebivanja u Slatini i prema broju djece. Prvenstvo imaju majke s više djece. Desetak praznih kuća (napuštene ili bez nasljednika), pripale su Centru za socijalnu skrb. Međutim, kako pravni status tih kuća nije još uvijek riješen (pravo vlasništva nije uknjiženo na Grad Slatinu), iste još uvijek nisu na raspolaganju za stambeno zbrinjavanje ugroženih obitelji. Za stare i nemoćne sugrađane organizirana je patronažna služba u njihovim domovima. U suradnji s Crvenim križem za vrijeme zime, u trajanju od šest mjeseci, kontroliraju se uvjeti u kojima starije osobe žive. Predlažu da se korisnicima socijalne pomoći odredi sudjelovanje u javnim radovima, npr. čišćenja parkova i sl. Time bi se u velikoj mjeri smanjio pritisak na socijalnu pomoć.

Nakon što se dobila cjelovita slika na području jedinice lokalne samouprave, upozoreno je na neke pojedinačne slučajeve, koje od ranije prati Ured pučkog pravobranitelja po neposrednim pritužbama građana iz Slatine i neposredne okolice.

Udruga doseljenih Hrvata "Kuna", predstavljena je od članica gđe Mandike Marinović i Kate Ćesić.

Osnovna djelatnost udruge je stambeno i svako drugo zbrinjavanje članova. Na području općine Mikleuš do sada je stambeno zbrinuto oko 30 obitelji doseljenika/naseljenika. Međutim, još uvijek ima oko 50 neriješenih slučajeva. Kako cijela Slatina nije obuhvaćena kao područje od posebne državne skrbi, stambeno zbrinjavanje se rješava sporo i uz niz poteškoća. Prisutno je nezadovoljstvo kod onih obitelji koje su za stambeno zbrinjavanje dobile građevinsko zemljište i građevinski materijal. Naime, radi se o građevinskim zemljištima na kojima postoje uništene kuće. Prije gradnje nove, prethodno je potrebno ukloniti staru kuću, što je dodatni trošak, a dostavljeni građevinski materijal je lošije klase i kvalitete od one koji je trebao biti

isporučen, a često je i oštećen. Veliku pomoć naseljenici stvarno dobivaju samo od Ureda za obnovu u Požegi (s područja druge Županije). Doseljeni Hrvati se vrlo često susreću s problemom uskraćivanja stručne i pravne pomoći od strane predstavnika lokalne vlasti, ali i u pojedinim županijskim službama Ureda državne uprave.

Načelniku općine Suhopolje, gospodinu dr. Davoru Hochu i tajniku Općine, gospodinu Nevenu Ovaru obrazloženo je da zamjenici pučkog pravobranitelja žele čuti prigovore i prijedloge te saznati stanje ostvarivanja prava građana u ovoj jedinici lokalne samouprave.

Općina Suhopolje ima ukupno 7524 stanovnika, obuhvaća 22 naselja i 16 mjesnih odbora. Središte općine ima 3200 stanovnika. Doseljenici su uglavnom iz Vojvodine. Na područjima gdje su nekada starosjedioci sijali i uzgajali pšenicu, sada doseljenici podižu voćnjake i svi su uspješni poljoprivrednici. Područjem od posebne državne skrbi općina Suhopolje je proglašena 2000. godine, na temelju kriterija strukturnih poteškoća – mali broj zaposlenih u odnosu na ukupan broj stanovnika.

U postupku privatizacije, a kasnije i stečaja poduzeća "Poljoprivreda" d.o.o. Suhopolje, iz stečajne mase poduzeća nije izlučen park u središtu općine – perivoj pod zaštitom Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Tako su sada dvorac grofa Jankovića i ovaj perivoj vlasništvo privatne osobe, štoviše, opterećeni su hipotekom za osiguranje kredita banke.

S obzirom da se radi o zaštićenim objektima, odnosno da park-perivoj ne može biti u pravnom prometu, jer je po prirodi stvari javno dobro, dana je uputa za pokretanje postupka radi poništenja ugovora o prodaji parka, zajedno s podnošenjem prijedloga za stavljanje privremene mjere zabrane raspolaganja.

Predstojnik Područnog ureda Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u Virovitici, gosp. Zdenko Korlević obaviješten je problemu radnika poduzeća "Gaj" d.o.o. Voćin, zbog neplaćanja mirovinskog doprinosa.

Ovaj slučaj poznat je Područnom uredu u Virovitici. Međutim, kako se radi o područnom uredu koji djeluje kao ispostava Ureda u Bjelovaru, to se svi predmeti stvarno rješavaju u Bjelovaru i u Središnjoj službi u Zagrebu. Ispostava HZMO u Virovitici ne provodi bilo kakav postupak. Osnovi poslovi su prijam dokumentacije, njezino kompletiranje i dostava na nadležno rješavanje Središnjoj službi.

Ispostava u Virovitici nadležna je za 18.854 korisnika. Dio korisnika ove ispostave živi u mjestima udaljenim oko 100 km od Virovitice. Tako, za slučaj obveze

osobnog pristupa u Ispostavu moraju putovati i sami snositi troškove puta što je, s obzirom na iznos mirovine, znatno financijsko opterećenje.

Podatke o uplati doprinosa ima Porezna uprava, a ne HZMO, što dodatno produljiva postupak prisilne naplate. Uvođenjem REGOS-a, stupanj kontrole HZMO je dodatno smanjen. Uzrok za ne uplaćivanje mirovinskog doprinosa je u činjenici niskog stupnja razvijenosti Županije i pojedinih mjesta, te u činjenici da se radi o pretežno poljoprivrednom stanovništvu.

Najteži slučajevi su oni u kojima se gubi pravo na mirovinu samo iz razloga jer se više ne može dokupiti potrebne 2 ili 3 godine radnog staža. Stoga bi trebalo predložiti da poljoprivrednim osiguranicima za ostvarivanje prava na mirovinu dokupljivanje staža može izvršiti država.

Načelnik općine Pitomača, gospodin Zdravko Dijaković predstavio je jedinicu lokalne samouprave s osnova ispunjavanja javnih i socijalnih potreba građana, te ispunjavanja svih drugih obveza iz nadležnosti lokalne samouprave.

Pitomača je pripadala općini Đurđevac, odnosno bila je u sastavu druge županije, ustrojstveno je podijeljena između dvije županije. Stručna služba Općine Pitomača ima devet djelatnika, načelnik profesionalno obavlja dužnost, dok je s jednim geodetom je sklopljen ugovor o radu na određeno vrijeme, za potrebe sređivanja i izmjere stanja poljoprivrednog zemljišta. Zemljišne knjige osnovane su od 1848. godine. Kanalizacijski sustav postoji od 1985., odnosno od 1990. godine, sagrađen je i pročistač voda. Pitomača ima hitnu medicinsku službu. Naime, 2003. godine izdvojeno je 600.000 kn za adaptaciju prostora za hitnu službu, odnosno za stacioniranje medicinskih timova. Dom za stare i nemoćne zbrinjava 40 štićenika za koje skrbi pet medicinskih sestara. Proširenje doma za dodatnih 40 postelja sufinancira općina. Trenutačno na području općine ima 6 do 10 udomiteljskih obitelji, s kojima nisu zadovoljni, jer samo dvije obitelji stvarno zadovoljavaju uvjete za udomitelja. Stoga se u suradnji s Centrom za socijalnu skrb, utvrđuju uvjeti koje udomitelji moraju ispuniti za stjecanje ovog statusa. Jednokratnu socijalnu pomoć koristi 60-70 obitelji. Korisnici ove pomoći su uglavnom i korisnici stalne socijalne pomoći Centra za socijalnu skrb. Općina subvencionira troškove prijevoza srednjoškolskih učenika koji pohađaju srednje škole za zanimanja kojih nema u Pitomači. U tijeku je uređenje zgrade u kojoj će biti smještene sve državne i lokalne službe, sve radi bržeg i jednostavnijeg pristupa građana svim službama.

Na području općine Pitomača je uništeno 5-6 kuća za koje nije niti tražena obnova, jer vlasnici od ranije stvarno žive na području Srbije. Doseljavanje Hrvata iz

bosanske Posavine dogodilo se 1992., 1993. i 1994. godine. Stambeno pitanje su sami riješili kupnjom praznih kuća, ili staračkih domaćinstava. Naseljenici nisu socijalni slučajevi u cijelosti su integrirani u domicilno stanovništvo. Romska populacija u Pitomači broji oko 1000 stanovnika, iako se kao Rom deklariralo samo sedam osoba. Socijalni status Roma je isti kao i drugih građana Pitomače, u cijelosti su se uklopili sa starosjediocima. Glavna djelatnost dijela romske populacije bila je skupljanje sekundarnih sirovina. Međutim, ova djelatnost se gotovo više ne obavlja, jer se otkup sekundarnih sirovina obavlja samo u Bjelovaru. Troškovi prijevoza sirovina do Bjelovara smanjili su mogućnost zarade, odnosno uzrokovali gašenje djelatnosti. Veći broj romske djece završava srednju školu, a nekoliko ih je završilo fakultete.

Za vrijeme posjeta Virovitičko-podravskoj županiji, pučki pravobranitelj razgovarao je i saslušao građane, te zaprimio 31 pritužbu koje su se odnosile na: pravo na socijalnu skrb, pravo iz mirovinskog osiguranja, pravo na obnovu, stambena pitanja, prava prognanika, pravo na zdrav okoliš i rad sudova.

DIO TREĆI

OCJENE I PRIJEDLOZI

Izvešće o radu pučkog pravobranitelja za 2004. godinu podnosi se Hrvatskom saboru pod osobitim okolnostima.

Mandat pučkog pravobranitelja gosp. Ante Klarića istekao je u lipnju 2004. godine, a novi je izabran tek 30. studenoga 2004., tako da je Ured gotovo cijelu drugu polovicu godine djelovao bez pučkog pravobranitelja. Dva zamjenika pučkog pravobranitelja izabrana su i za novi mandat, a umjesto zamjenice gđe Marte Vidaković Mukić izabran je novi zamjenik, gosp. Dejan Palić, koji je također stupio na dužnost krajem 2004. godine.

U godišnjem izvješću pučki pravobranitelj, temeljem odredbe članka 8. Zakona o pučkom pravobranitelju, objavljuje podatke do kojih je došao o stupnju poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana.

U svojim dosadašnjim godišnjim izvješćima pučki pravobranitelj je, sukladno odredbama članaka 5. i 9. Zakona, u većoj ili manjoj mjeri ali redovito, nastojao dati i prikaz i

ocjenu stanja i stupnja poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana barem u onim oblastima koje je smatrao posebno važnim i aktualnim u pojedinom razdoblju.

Iako su pojedinih godina ti dijelovi izvješća bili povremeno i pojedinačno osporavani, ustalila se praksa da godišnja izvješća o radu pučkog pravobranitelja, uz statističke i druge podatke o stupnju poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana, o radu na pritužbama građana, terenskom radu, suradnji s drugim tijelima i udrugama za zaštitu ljudskih prava u zemlji i inozemstvu, sadrže i dio u kojem pučki pravobranitelj upozorava Hrvatski sabor na pojave i područja u kojima su prava pojedinaca, grupa ili svih građana najugroženija ili se pak najčešće krše.

Takva praksa, naravno, obvezuje i mene.

Stoga, uz dio izvješća koje daje prikaz rada bivšeg pučkog pravobranitelja (za vrijeme dok je obnašao tu dužnost) i njegovog ureda i koji su (primjenom metodologije i uputa koje je donio bivši pučki pravobranitelj) pripremili dužnosnici i djelatnici ureda koji su bili i nositelji tog rada u 2004. godini, prilažem i svoj dio izvješća u kojem želim posebno istaknuti neke odnose, pojave i područja koja po mojoj ocjeni zaslužuju naročitu pažnju Hrvatskog sabora i svih državnih i lokalnih tijela, a koja utječu na ostvarivanje prava ili najvećeg ili najugroženijeg dijela hrvatskih građana.

I/ Rješavanje upravnih stvari – dugotrajnost postupka

Pučki pravobranitelj je Ustavom Republike Hrvatske prvenstveno pozvan štititi ustavna i zakonska prava građana u postupku pred državnim upravom i drugim tijelima s javnim ovlastima. Stoga je i najveći broj pritužbi građana na rad i (ne)postupanje tih tijela. Pritom valja naglasiti da je daleko najveći broj pritužbi upućen zbog dugotrajnosti postupka i nedonošenja rješenja u zakonskom roku (60 dana) ili bar razumnom roku. To se odnosi i na prvostupanjsko rješavanje (najviše u oblasti mirovinsko-invalidskog osiguranja, obnove, povrata imovine, građenja) ali i na drugostupanjsko gdje postupak po žalbama u pravilu i u gotovo svim oblastima traje dulje od zakonskih 60 dana.

Iako za prekoračenje rokova postoje i neki objektivni razlozi (velik priliv predmeta u kratkom vremenskom razdoblju, složenost postupka pa i nedostatak materijalnih sredstava) treba reći da se u pravilu ne radi o okolnostima koje se nisu mogle predvidjeti. Poznato je da su i saborski odbori povodom rasprava o ranijim izvješćima već pozivali ministarstva i Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje da poduzmu odgovarajuće organizacijske, kadrovske

i druge mjere te izvrše raščlambu uzroka neažurnog rada. Ozbiljno zabrinjava činjenica da ne postoji stalan i uhodan sustav praćenja i izvještavanja izvršnih i predstavničkih tijela, viših tijela pa i javnosti o rješavanju u upravnom postupku, sustav koji bi osiguravao praćenje i ocjenu broja riješenih predmeta ukupno i po svakom službeniku, rokovima, načinu rješavanja, ukinutim, poništenim ili izmijenjenim rješenjima. Takve evidencije ne vode ni sva ministarstva u odnosu na cijeli resor ali ni Središnji državni ured za upravu za ukupnost državne uprave.

O rješavanju u upravnim stvarima ne raspravlja ni Vlada pa ni saborski odbori, iako se radi o funkciji uprave koja bitno utječe na svakodnevni život i ostvarivanje prava građana.

Zato je i moguće da se pripremaju i donose zakoni i propisi za pojedine upravne oblasti ili njihove izmjene i dopune a da se ne vodi računa o mogućnosti upravnih tijela da rješavaju predmete u zakonskim rokovima. Ne koristi se ni mogućnost da se, kad je to potrebno propišu posebni (dulji) rokovi koji bi bili realni i ostvarivi. Opći rok od 60 dana iz Zakona o općem upravnom postupku, i za one upravne stvari u kojima je objektivno neostvariv, uzrokuje poplavu pritužbi pa i formalnih postupaka pred upravom pa i Upravnim sudom zbog šutnje administracije, a koji postupci su nepotrebni, nekorisni i ne daju nikakvih rezultata.

Dužina trajanja upravnog rješavanja u znatnoj je mjeri uzrokovana i lošom (i nezakonitom) praksom prvostupanjskih i drugostupanjskih tijela povodom rješavanja u žalbenom postupku. Prvostupanjska tijela rijetko koriste ovlasti iz odredaba Zakona o općem upravnom postupku (članci 235. - 237.) prema kojima mogu sama povodom žalbe stvar riješiti drugačije a ni drugostupanjska tijela u pravilu ne poštuju odredbe članka 242. stavak 1. i članka 243. istog Zakona, prema kojima su u pravilu obvezna povodom žalbe riješiti sama upravnu stvar, osim u slučajevima kad ocijene da će nedostatke prvostupanjskog postupka brže i ekonomičnije otkloniti prvostupanjsko tijelo. Dakle ono što bi trebalo biti izuzetak postalo je pravilo.

Takva je praksa pogubna za ažurno rješavanje predmeta i nemali broj predmeta vraća se dva pa čak i tri puta na rješavanje istom tijelu, pa i istom referentu, a da se ne govori o tome kako se time otežava zauzimanje čvrstih pravnih stajališta i stalne upravne prakse.

Nažalost, niti Upravni sud ne koristi dovoljno ovlasti iz članka 42. stavak 3. Zakona o upravnim sporovima da sam presudom riješi upravnu stvar, a ima i slučajeva da ne poštuje obvezu iz članka 63. istog Zakona da sam riješi upravnu stvar kad nadležno tijelo nakon

poništenja donese upravni akt protivno pravom shvaćanju suda ili protivno primjedbama u vezi s postupkom.

Kad se, uz takvo postupanje upravnih tijela i Upravnog suda, zna da veliki broj predmeta pred Upravnim sudom čeka na rješavanje i po dvije godine, nije čudno da mnoge upravne stvari (i ne tako složene) čekaju na svoje konačno rješenje i više godina.

Sve naprijed navedeno upozorava na to da je, u pogledu svoje važne funkcije rješavanja u upravnim stvarima (a to znači o pravima i pravnim interesima svojih građana), državna uprava ozbiljno zapuštena i da su potrebne hitne mjere kako bi se stanje popravilo.

Nekoliko prijedloga i preporuka koji slijede imaju tu prednost da se mogu provesti relativno brzo, paralelno i relativno neovisno o drugim potrebnim promjenama i reformama u upravi.

1) Potrebno je uvesti efikasan sustav praćenja i ocjenjivanja rješavanja u upravnim stvarima i po upravnim oblastima (ili resorima) i za državnu upravu u cjelini. U tom smislu treba ojačati i osposobiti Središnji državni ured za upravu i utvrditi obvezu redovnog izvještavanja Vlade i Hrvatskog sabora.

2) Treba ojačati službe i odjele koji u središnjim državnim tijelima rješavaju po žalbama i obvezati ih i osposobiti za rješavanje predmeta u meritumu, kad je god to moguće.

3) Prvostupanjskim tijelima moraju se osigurati materijalni i kadrovski uvjeti u onim odjelima i službama u kojima se predviđa ili ostvaruje velik priliv predmeta u kratkom vremenu.

4) Pri pripremi i donošenju propisa u pojedinim upravnim oblastima obavezno uračunati i predvidjeti posljedice u pogledu rješavanja u upravnim stvarima, uključujući i eventualno propisivanje posebnih rokova kad god je to potrebno.

5) Poštovati obvezu svih upravnih tijela da, u slučajevima kad ipak ne mogu održati zakonske rokove, uvijek na prikladan način izvijeste javnost i stranke.

Uz sve navedene mjere, na duži rok valjalo bi nastaviti s decentralizacijom i prenošenjem upravnih poslova i rješavanja upravnih stvari na lokalnu razinu sve bliže građanima i svakodnevnoj kontroli putem lokalnih tijela, što bi, iskustvo to pokazuje, moglo dovesti do ažurnijeg i kvalitetnijeg upravnog rješavanja.

II/ Povrat imovine, obnova, stambeno zbrinjavanje

Vezano uz rješavanje zahtjeva građana u upravnim stvarima i pred upravnim tijelima potrebno je posebno upozoriti na neka područja i pitanja bez čijeg rješavanja dio hrvatskih građana ne može ostvariti ni početne pretpostavke i uvjete za normalan život u Republici Hrvatskoj. To su prije svega pitanja povrata imovine i obnove, a pritužitelji su u velikoj većini hrvatski građani srpske nacionalnosti, povratnici i izbjeglice od kojih se dio još uvijek nije vratio u Republiku Hrvatsku.

Što se tiče povrata imovine, u Hrvatskoj još uvijek ima oko 1000 zauzetih kuća od kojih bi najveći dio (oko 750 čiji vlasnici traže povrat) trebao biti vraćen do ljeta 2005. godine. Uz objektivne probleme kao što je nedostatak smještaja za privremene korisnike, pučki pravobranitelj intervenirao je u većem broju slučajeva kada su privremeni korisnici neopravdano bili favorizirani na račun vlasnika, iako su iz raznih razloga odbijali alternativni smještaj ili čak nisu koristili kuću za stanovanje (ili dio kuće) već za druge pa i komercijalne namjene, a bilo je i slučajeva kad nisu iseljeni privremeni korisnici koji su imali kuće i stanove u drugom mjestu.

Tako dugo čekanje na useljenje u vlastitu kuću u posljednje vrijeme je samo donekle ublaženo ugovaranjem naknade vlasnicima do useljenja ali i tu su bile potrebne intervencije pučkog pravobranitelja kako ugovaranje naknade ne bi usporilo same postupke iseljenja.

Poseban problem i dalje je uništavanje napuštene imovine i još uvijek neriješeno pitanje brze obnove ili obeštećenja. Položaj vlasnika također pogoršavaju zahtjevi privremenih korisnika za obeštećenjem a i neke sudske odluke koje sav teret stavljaju na vlasnike koji ne bi smjeli snositi posljedice za koje nisu odgovorni.

Što se tiče obnove, postupci, osobito po žalbama također dugo traju, a rješavanje djelomično ovisi i o raspoloživim materijalnim i financijskim sredstvima. Većina pritužbi pučkom pravobranitelju odnosi se na dugotrajnost postupka i nedonošenje rješenja u

zakonskim rokovima, osobito povodom žalbi. Također je velik broj pritužbi na prioritete i rokove izvršenja. Na upite i preporuke pučkog pravobranitelja se u pravilu reagira, međutim za pravi uvid u pojedine predmete potrebno bi bilo više boraviti na terenu. Kao i kod povrata imovine dio intervencija pučkog pravobranitelja dao je rezultate, što ukazuje u nekim slučajevima na površan i birokratski odnos prema tim pitanjima. Čini se da neki dužnosnici i službenici još uvijek ne prihvaćaju ili ne razumiju da u tim pitanjima nema političke arbitrarnosti i da se radi o pravnim pitanjima uređenim hrvatskim propisima i odlukama Vlade Republike Hrvatske ali i o hrvatskom nacionalnom interesu da se svim hrvatskim građanima osigura jednakost pred zakonom.

U ovoj godini očekuje se i velik broj zahtjeva za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava. Ukupno do sada ih je oko 8000, od čega oko 2500 izvan područja posebne državne skrbi.

Povratnici, bivši nositelji stanarskih prava koji se vraćaju u Republiku Hrvatsku i žele stambeno zbrinjavanje u mjestu svojeg (ranijeg) prebivališta ili negdje drugdje u Republici Hrvatskoj također su najvećim dijelom Srbi, građani Republike Hrvatske i žele biti dio hrvatskog političkog korpusa. Kroz njihovo stambeno zbrinjavanje Republika Hrvatska će, kao i kroz povrat imovine i obnovu, izraziti spremnost za njihovu punu integraciju u hrvatsko društvo.

Kroz stambeno zbrinjavanje valjalo bi, koliko je god to moguće, ispraviti nepravde prema onima koji su protiv svoje volje i uvjerenja morali napustiti svoje stanove, a koji svoja prava nisu mogli ostvariti sudskim putem.

Sve naprijed navedeno ukazuje na to da povratnici i izbjeglice sporo i uz velike teškoće ostvaruju povratak i integraciju u hrvatsko društvo. Dobro ozračje pa i materijalne uvjete u okviru mogućnosti osigurala je, uz potporu najvećeg dijela oporbe, hrvatska vlast. Javna i jasna stajališta Vlade o tim pitanjima potpomognuta su i odgovornom i pragmatičnom politikom vodstva srpske manjine u Hrvatskoj.

Stoga je potrebno programe povratka i obnove nastaviti što bržim tempom i uspostaviti punu normalizaciju odnosa posebno na područjima posebne državne skrbi. Vlada mora inzistirati na uklanjanju prepreka i otpora kojih, nažalost, još uvijek ima ponegdje i u tijelima državne uprave i u lokalnim sredinama.

Za punu normalizaciju odnosa potrebno je i dosljednije osigurati sva manjinska prava bez čijeg ostvarenja nema pune integracije u društvo: manjinska zastupljenost u predstavničkim tijelima sukladno zakonu, izborno pravo bez ograničenja, zastupljenost u javnim službama, jednakost u zapošljavanju i dr. Neizvršavanje zakonskih odredaba u tim pitanjima također ne može biti samo stvar dobre volje, a takva ponašanja i propuste valja i pravno sankcionirati.

III/ Problemi Roma

Pučki pravobranitelj susreće se u svom radu, više kroz rad na terenu nego putem pritužbi, s pitanjem izravne ili neizravne diskriminacije pripadnika romske zajednice. Nacionalni program za Rome i Desetljeće uključivanja Roma programi su koji predviđaju potrebne mjere kako bi se uklonile prepreke za poboljšanje položaja Roma i predrasude koje ih prate. I dok je suprostavljanje predrasudama i stereotipima potrebno jačati sustavnom edukacijom i podizanjem svijesti građana, što je dugotrajan proces, stajališta i ponašanje mnogih službenih osoba bilo državnih ili lokalnih službi mora se hitno i u bitnoj mjeri izmijeniti.

Programi koji obuhvaćaju sva bitna pitanja od predškolskog odgoja i osnovnog školovanja, statusna pitanja, zdravstvenu i socijalnu skrb do urbanizacije romskih naselja i poticajnih mjera za zapošljavanje, mogu biti učinkoviti jedino uz punu suradnju države i državnih tijela i lokalnih zajednica i u financijskom ali i stručnom i kadrovskom smislu.

Bez jače državne potpore ionako siromašne lokalne zajednice posustaju u rješavanju pitanja Roma, suočene i s nezadovoljstvom većine za čije potrebe također nema dovoljno sredstava. Možda baš zato, paradoksalno i najviše pritužbi na odnos prema Romima i diskriminaciju se javlja baš u onim sredinama u kojima je za položaj Roma učinjeno najviše i u kojima su započeti ali nisu dovršeni programi i mjere za poboljšanje njihovih životnih uvjeta.

Posebno su potrebni programi predškolske pripreme za osnovno obrazovanje i ne bi se smjele ponoviti pojave segregacije u nekim osnovnim školama da se pod pritiskom predrasuda većine odstupa od stručno-pedagoških kriterija.

Za dugoročno stvaranje ravnopravnijih uvjeta za romsku djecu, uz predškolski odgoj i učenje hrvatskog jezika u svim većim romskim zajednicama, potrebno je osigurati sredstva ali i veće ovlasti (samostalnost u procjeni i poduzimanju mjera) socijalnim službama na terenu. Te su službe, čini se, sputane formalnim i birokratskim postupcima suprotno prirodi socijalnog rada i nemaju mogućnost selektivnijeg izbora mjera potrebnog radi stimuliranja ili korigiranja poželjnog ponašanja.

Prava romske djece i žena Romkinja štite i posebne pravobraniteljice za djecu i ravnopravnost spolova. Ne sporeći potrebu posebnih pravobranitelja za ta područja (u kojima uz opće zadaće postoje i posebne sa specifičnim metodama rada) valja istaknuti da osnivanje novih pravobraniteljstava u područjima koja inače pokriva pučki pravobranitelj ne bi bilo ni racionalno ni korisno.

IV/ Pučki pravobranitelj i sudovi

Iako pučki pravobranitelj ne štiti prava građana u sudskim postupcima, veliki broj građana ipak mu se obraća pritužbama na rad sudova, najviše zbog dugotrajnosti sudskih postupaka. Bez obzira na stalno isticanje nenadležnosti pučkog pravobranitelja za ta pitanja, broj pritužbi se ne smanjuje nego se i povećava. To rječito ukazuje na najveći problem hrvatskog pravosuđa, kao i na opće uvjerenje građana da unutar postojećeg sustava (sudovi, Državno sudbeno vijeće, Ministarstvo pravosuđa) ne mogu riješiti svoje probleme dugotrajnih postupaka niti dobiti prave odgovore na svoje pritužbe.

I najnoviji podaci o broju neriješenih predmeta i o dugotrajnosti postupaka pokazuju da sve mjere, od promjena zakonskog okvira do kontrola unutar sustava ne daju odgovarajuće rezultate. Poboljšanju nije doprinijela ni brzopleta izmjena Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, kojom je teret rješavanja pitanja dugotrajnosti sudskih prebačen isključivo na Ustavni sud, čime se problem pro futuro uopće ne rješava, a Ustavni sud se nepotrebno opterećuje velikim brojem predmeta od kojih bi najveći broj bilo učinkovitije rješavati pravovremeno na nižim instancama.

Očekivanja da će sudstvo dobro funkcionirati ako se nadzor i kontrolu nad radom sudaca i sudova uspostavi pretežno ili isključivo unutar samog sustava nisu se pokazala opravdanim. U hrvatskom sudačkom tijelu nema dovoljno sposobnosti i snage za potrebne

promjene, a često su i cehovski interesi jači od društvenih. Stoga se ni ukupno stanje unutar sustava ne ocjenjuje dovoljno kritično, a bez toga nema ni pritiska za promjenu stanja.

S druge strane, Ministarstvo pravosuđa nije, bar do sada, bilo spremno preuzeti potrebnu kontrolu, vjerojatno bojeći se i prigovora (donekle i opravdano) da bi se time ugrozila neovisnost sudstva i utvrdila prevlast izvršne vlasti nad sudbenom.

Suočene sa sličnim problemima mnoge su europske (pa i vaneuropske) države povjerile parlamentarnim ombudsmanima i zaštitu prava građana kada su ona ugrožena ili povrijeđena radom (ili neradom) sudaca i sudova. Ovlasti su u pojedinim državama različite pa ne uključuju uvijek sve vrste sudova. Ono što je uglavnom svima zajedničko je pravo ombudsmana da intervenira zbog dugotrajnosti postupka ili očitih zlouporaba ovlasti. U tim slučajevima uobičajene ovlasti ombudsmana su pravo uvida u sudske spise, ovlasti upozorenja, prijedloga i preporuka kako sudovima tako i državnim tijelima koja donose propise i mjere s tim u vezi, ali i predlaganja stegovnih postupaka.

Što se tiče Republike Hrvatske, pučki pravobranitelj nije postupao u odnosu na sudove, osim na u izvješću opisani način. Ipak, s obzirom na specifičnost upravnog sudovanja i njegovu usku povezanost s upravnim rješavanjem u tijelima uprave, potreba redefiniranja odnosa pučkog pravobranitelja i Upravnog suda očitovala se kroz bližu suradnju u pojedinim predmetima koja, po mojoj ocjeni, u posljednje vrijeme daje dobre rezultate.

U odnosu na Upravni sud stoga bi bilo potrebno ovlasti pučkog pravobranitelja i zakonom regulirati kako bi mogao u punoj mjeri ostvarivati svoju ulogu promotora dobre upravne prakse, a valjalo bi dobro i ozbiljno razmotriti potrebu i mogućnost sudjelovanja Pučkog pravobranitelja kao samostalne i nezavisne institucije u nekim oblicima kontrole rada sudova uopće. U tom smislu dobro bi bilo temeljito izučiti dobra pa i loša iskustva drugih.

V/ Ocjene i prijedlozi

Naprijed opisana zapuštenost i odsustvo učinkovitih kontrolnih mehanizama i u upravnom rješavanju i u postupanju sudova imaju za posljedicu nered u kojem je, u velikom broju predmeta, građanima nemoguće predvidjeti kada će njihova stvar biti riješena, pa čak ni kada će biti uzeta u rad, a da ne govorimo o nekom redu prvenstva u rješavanju prema javnim i poznatim kriterijima. Takvo stanje po prirodi stvari najviše pogađa one slabije, nezaštićene moći ili novcem, jer pogoduje pristranosti i korupciji svih vrsta, od prijateljskih usluga do

dobro naplaćenih zloporaba na štetu drugih. Postajemo kompetitivno društvo u kojem država nije u stanju osigurati poštivanje pravila i efektivnu pravnu jednakost. Jači i moćniji bez pravila i nepristranih sudaca pobjeđuju i kad nisu u pravu.

Iako, kao posljedica ratnih i s tim povezanih političkih zbivanja još uvijek postoje različite podjele u društvu od etničkih do regionalnih pa i stranačko političkih čini se, da se stvara ili je već stvorena nova velika podjela hrvatskog društva koja će uskoro nadjačati sve druge podjele, a to je podjela na siromašne i slabe i bogate i moćne, podjela koja je u jednom govoru već najavljena kao podjela na otpisane i odabrane.

I dok će podjele na bogate i siromašne uvijek biti, podjela na slabe i moćne pred državnim upravom i sudovima je nedopustiva i pogubna za društveni moral i koheziju. I zato je hitno potrebno uvesti red i pravnu jednakost u upravno i sudsko rješavanje, uključujući i besplatnu pravnu i drugu pomoć slabijima i neukima, ali prije svega red, jasne kriterije te predvidljivost u izvjesnost u pogledu rokova i načina postupanja.

Pritom nije najmanje važno istaknuti činjenicu da se danas među velikom većinom slabih i siromašnih ne nalaze samo oni koji ni u kojem društvu ne bi mogli uspjeti, nego i velik broj nekad uspješnih i visokoobrazovanih, zaslužnih, poštenih ljudi koji su izgubili i posao i dostojanstvo u maglama i stranputicama hrvatske pretvorbe i tranzicije, a s obzirom na životnu dob nemaju šansi za novi početak.

Obveza je države da uredi upravu i sudstvo na način da funkcioniraju prema svima jednako i da pred njima ne bude odabranih i otpisanih. Strogo poštivanje materijalnih i postupovnih propisa i kontrola nad radom upravnih službenika i sudaca mora onemogućiti njihovo često arbitrarno postupanje koje je obično u korist jačega.

PRIJEDLOG JAČANJA INSTITUCIJE

Institucija ombudsmana uvedena je u pravni poredak Republike Hrvatske, pod imenom pučki pravobranitelj, Ustavom Republike Hrvatske iz 1990. godine.

Prema tadašnjoj odredbi članka 92. Ustava pučki pravobranitelj je opunomoćenik Hrvatskoga sabora koji štiti ustavna i zakonska prava građana u postupku pred državnim upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti, bira ga Hrvatski sabor na osam godina, a uvjeti za izbor i razrješenje, djelokrug i način rada pučkog pravobranitelja i njegovih zamjenika uređuje se zakonom.

Zakon o pučkom pravobranitelju donesen je u Hrvatskom saboru 25. rujna 1992., a Poslovnik o radu pučkog pravobranitelja donio je pučki pravobranitelj 30. travnja 1997. godine.

Promjenom Ustava 2000. godine dodana je članku 93. Ustava odredba stavka 4. prema kojoj se u okviru institucije pučkog pravobranitelja osigurava zaštita ustavnih i zakonskih prava građana u postupcima koji se vode u Ministarstvu obrane, oružanim snagama i službama sigurnosti, zaštita prava pred tijelima lokalne i područne samouprave te zaštita prava na lokalnu i područnu samoupravu pred tijelima državne vlasti.

I premda iz navedene ustavne odredbe proizlaze nove i velike obveze i zadaci koji već i na prvi pogled zahtijevaju odgovarajuće promjene u ustroju, kadrovima i metodologiji rada, do takvih promjena nije ni nakon četiri godine došlo. Zakon o pučkom pravobranitelju nije dopunjen ni izmijenjen kao ni Poslovnik o radu.

Unatoč znatnom povećanju obima poslova i oko 30%-tnom povećanju godišnjeg broja pritužbi (2001.-2004. godine), u Uredu pučkog pravobranitelja poslove obavljaju 3 zamjenika, 6 savjetnika i 6 ostalih djelatnika, dakle ukupno 15, što je nekoliko puta manje od broja zaposlenih u takvim uredima drugih država s manjim ili jednakim brojem stanovnika (Slovenija 33, Belgija 40, Finska 50, Danska i Grčka 80, Češka i Rumunjska 90, Nizozemska 115).

U proračunu za 2005. godinu za rad pučkog pravobranitelja osigurano je ukupno 3.538.283,00 kn, od čega 3.000.000,00 za zaposlene u Uredu a svega oko 500.000 kn za ostale rashode.

Priložena usporedba sa sličnim, a po obimu poslova manjim institucijama, govori sama za sebe o tretmanu pučkog pravobranitelja u proračunu.

Usporedni planirani izdaci za 2005. godinu srodnih institucija:

	Ured pučkog pravobranitelja	Pravobraniteljica za djecu	Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova
Službena putovanja	75.000	140.000	99.162
Stručno usavršavanje zaposlenika	15.000	30.000	32.856
Uredski materijal i ost.materij.rash.	50.000	90.000	72.212
Sitni inventar i auto gume	8.000	10.000	40.000
Usluge promidžbe i informiranja	2.300	60.000	59.034
Reprezentacija	5.000	35.000	37.137
Intelektualne i osobne usluge	3.000	100.000	206.320

Ne ulazeći u razloge takvog tretmana (valja naglasiti ponovno da je Ured bio bez pučkog pravobranitelja cijelu drugu polovicu godine) za rad u ovoj godini nedostaje ukupno 672.170,00 kn, što uključuje 6-mjesečnu naknadu plaće neizabrane zamjenice pučkog pravobranitelja, polugodišnje plaće za 2 savjetnika i jednog vježbenika za koje je Ured još prošle godine dobio odobrenje za prijem u službu i odgovarajuće funkcionalne i materijalne izdatke.

Ministarstvu financija upućen je zahtjev da se ta financijska sredstva osiguraju rebalansom proračuna za ovu godinu.

Uz sve navedeno valja reći da pučki pravobranitelj nema u proračunu osigurana nikakva sredstva za uredovne dane i rad na terenu. Potrebna sredstva za obilazak županija navedenih u izvješću osigurana su donacijom putem Misije OEES-a u Hrvatskoj, a na isti način Ured je osigurao potrebna sredstva za računala i uredsku opremu te stručnu literaturu. U ovom trenutku pučki pravobranitelj još koristi posljednju ratu donacije od 7. mjeseca 2004. godine u iznosu od 278.712,50 kn.

Ne treba poimenično navoditi sva tijela i institucije koje su ukazale na potrebu jačanja institucije pučkog pravobranitelja, dovoljno je reći da od 2001. godine nije bilo rasprave o izvješću pučkog pravobranitelja u kojoj saborski klubovi, odbori pa i pojedini zastupnici nisu

Pravo na naknadu plaće	218.382
Marta Vidaković Mukić	
Plaća za 2 savjetnika	274.248
Plaća za 1 vježbenika I vrste	59.540
Ukupno:	552.170

dali potporu takvim prijedlozima. Također upućujemo i na analize, izvješća i prijedloge koje su u tom smislu najvišim državnim tijelima dostavile relevantne

međunarodne misije, institucije i udruge kao i nezavisni eksperti.

Stoga je moja dužnost, povodom Izvješća o radu za 2004. godinu, predložiti program kadrovske i materijalne jačanja Ureda pučkog pravobranitelja, kako bi se postupno, vodeći računa o mogućnostima proračuna u razdoblju 2005. - 2008. godine, osigurali minimalni uvjeti za obavljanje ustavnih zadaća institucije.

Prijedlog programa polazi od:

- godišnjeg povećanja broja predmeta i građana koji se obraćaju Uredu (15-20%),
- potrebe osnivanja odjela koji bi se bavili novim ovlastima iz stavka 4. članka 93. Ustava Republike Hrvatske (zaštita prava u odnosu na MORH, oružane snage i službe sigurnosti, zaštitu lokalne samouprave),
- osposobljavanje Ureda za istrage i uvide u stanje spisa na licu mjesta,
- potrebe organiziranja uredovnih dana ili drugih oblika rada na terenu.

U 2005. godini potrebno je rebalansom proračuna osigurati:

- 1) Za 2005. godinu ukupno dodatna sredstva 672.170,00 kn

Zahtjev za dodatna sredstva za plaće u 2005. godini.

Zahtjev za dodatna sredstva za materijalne izdatke za 2005. godinu:

Službena putovanja	20.000,00
Stručno usavršavanje zaposlenika	10.000,00
Uredski materijal i ostali uredski rashodi	30.000,00
Sitni inventar i auto gume	10.000,00
Usluge promidžbe i informiranja	5.000,00
Reprezentacija	25.000,00
Intelektualne i osobne usluge	20.000,00
U K U P N O :	120.000,00

U drugoj polovici godine također bi trebalo pripremiti izmjene Zakona o pučkom pravobranitelju kako bi se razradila prava i obveze utvrđene promjenom Ustava iz 2000. godine.

U pripremi izmjena Zakona valjalo bi razmotriti potrebu povećanja broja zamjenika sa 3 na 5 te imenovanje jednog zamjenika za oružane snage i sigurnosne službe i jednog za lokalnu samoupravu.

2) U 2006. godini trebalo bi izvršiti djelomičnu popunu radnih mjesta za zadatke i poslove u odnosu na oružane snage, sigurnosne službe, osobe lišene slobode i rad na terenu. Ukupno 8 novozaposlenih i to:

2006. godina - dodatna sredstva za plaće za novozaposlene:

1 zamjenik	291.175,80
3 savjetnika	493.570,80
1 viši istražitelj	101.818,44
1 viši informatičar	58.980,24
1 istražitelj	85.909,44
<u>1 stručni referent</u>	<u>49.667,52</u>
U K U P N O :	1.081.122,24

3) U 2007. godini popuniti još 6 radnih mjesta za poslove zaštite lokalne samouprave i rad na terenu i to:

2007. godina - dodatna sredstva za plaće (u odnosu na 2006. god.) za novozaposlene:

1 zamjenik	291.175,80
2 savjetnika	329.047,20
1 viši istražitelj	101.818,44
1 istražitelj	85.909,44
<u>1 upravni referent</u>	<u>49.667,52</u>
U K U P N O :	857.618,40

4) Na kraju 2007. godine Ured bi imao ukupno 32 zaposlenih i to: pučki pravobranitelj, 5 zamjenika pučkog pravobranitelja, 13 savjetnika, 2 viša istražitelja, 1 višeg informatičara, 2 istražitelja i 8 ostalih zaposlenih na stručnim i općim poslovima.

5) Poznat je i problem prostora za rad pučkog pravobranitelja. Za potrebe Ureda do kraja 2005. godine valjalo bi hitno osigurati još oko 150 m² kancelarijskog prostora u blizini sadašnjeg Ureda na Gornjem Gradu, a od 2006. godine novi prostor, površine od cca 500-600 m².

Ukupno za rad Ureda, zajedno s povećanim materijalnim troškovima, što uključuje i 2 osobna vozila za rad na terenu, od 2008. godine trebalo bi osigurati 7.500.000 – 8.000.000 kuna.

- / -